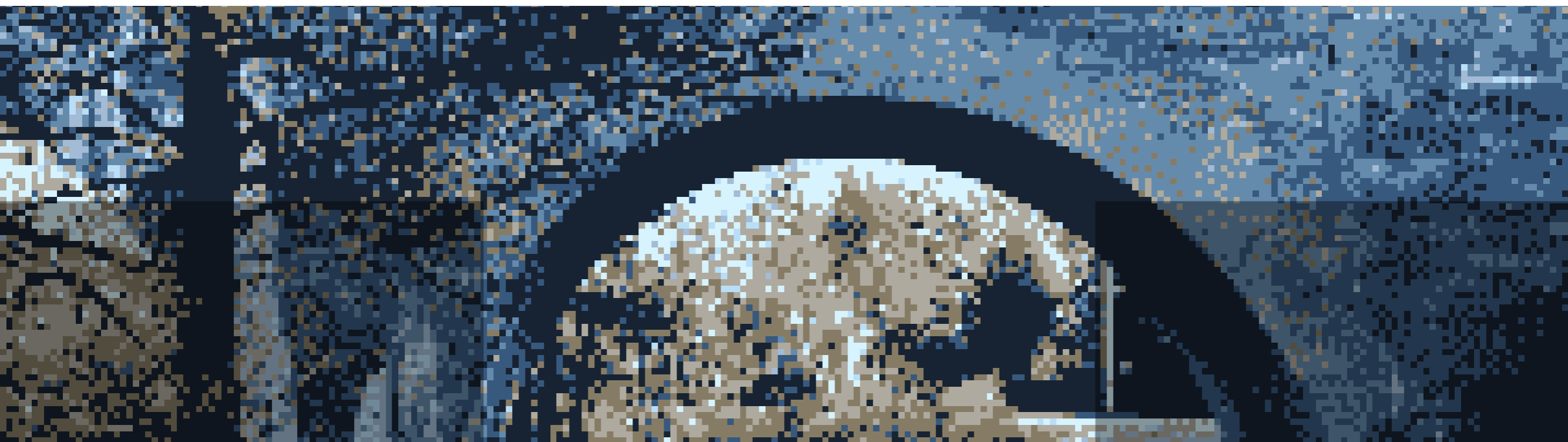

4T talent
tolerance
technology
time

Katalog Artystyczno-Badawczy ASP

AKADEMIA
SZTUK
PIĘKNYCH
W GDAŃSKU

Kolory Czarnej Wody

numer 1

4T talent
tolerance
technology
time

The AFA's Art and Research Album

AKADEMIA
SZTUK
PIĘKNYCH
W GDAŃSKU

The Colours of Czarna Woda

issue 1

4T talent
tolerance
technology
time

Katalog Artystyczno-Badawczy ASP

AKADEMIA
SZTUK
PIĘKNYCH
W GDAŃSKU

Kolory Czarnej Wody

numer 1

Przedmowa

Foreword

dr hab. Iwona Dzierżko-Bukal, prof. ASP, Architekt IARP
 dr hab. Iwona Dzierżko-Bukal, Professor at the AFA, Architect at the IARP

Jednym z głównych celów sztuki jest poszerzanie świadomości. Nie poszerzanie świadomości sztuki jako takiej, lecz wymiarów i rysów życia, które sztuka ukazuje w ich maksymalnie uwydatnionych jakościach, sama pozostając niewidoczną, kierując wrażliwością odbiorcy na zasadzie estetycznie ukrytej ręki. (...) Wszystko może być sztuką, nie mając wcale wyglądu podobnego sztuce.

Arthur C. Danto

Katalog Artystyczno-Badawczy ASP „4T” rozpoczyna nowy cykl wydawniczy opisujący podejmowane w ramach prac Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku interdyscyplinarne projekty, których celem i wyróżnikiem jest wywieranie jak najszerzej rozumianego pozytywnego wpływu na kształt i jakość otoczenia, w jakim żyjemy – my, czyli mieszkańcy Gdańska, turyści i inni użytkownicy otaczających nas przestrzeni.

Istotę tego projektu bardzo trafnie ilustruje wypowiedź Wolfganga Welscha: „Nadarza się okazja, aby wskazać na alternatywną możliwość estetyzacji. W przeciwieństwie do zwyczajnej estetyzacji, która zajmuje się spektakularnym dekorowaniem rzeczywistości ozdobami wzornictwa, tej drugiej nie interesują pojedyncze przedmioty i ich powierzchniowe przejawy, lecz ich kontekst kulturowy i funkcjonalny. Jej celem jest kształtowanie całościowe, w którym próbuje się połączyć aspekty urbanistyczne, funkcjonalne i emocjonalne, w optymalnym stosunku. Jej efekt – w przeciwieństwie do rezultatów zdobnictwa – może być całkiem niepozorny”¹.

1. W. Welsch, Estetyka poza estetyką. *O nową postać estetyki*, Polskie Towarzystwo Estetyczne, Kraków 2005, p. 48.

“One of the main goals of art is to expand awareness. Not to expand the awareness of art as such, but the dimensions and features of life which art presents in their most highlighted qualities while it itself remains unseen, guiding the viewer’s sensitivity with an aesthetically concealed hand. (...) Anything can be art and look nothing like it”.

Arthur C. Danto

The AFA’s Art and Research Album “4T” initiates a new series that presents the interdisciplinary projects undertaken as part of the work of the Academy of Fine Arts in Gdańsk, whose aim and distinguishing mark is a most broadly understood positive influence on the shape and quality of our surroundings – ours, that is, the citizens’ of Gdańsk, tourists’, and other users’ of the spaces that surround us.

The essence of this project is aptly illustrated by a statement made by Wolfgang Welsch: “There is an opportunity to indicate an alternative possibility of aestheticization. In contrast to ordinary aestheticization, which occupies itself with spectacular embellishment of the reality with the adornments of design, it is not interested in individual objects and their superficial manifestations, but in their cultural and functional context. It aims to give shape to the world in a comprehensive manner, endeavouring to combine urbanistic, functional, and emotional aspects in optimal proportions. Its result – in contrast to the effects of design – can be quite inconspicuous”¹.

1. W. Welsch, Estetyka poza estetyką. *O nową postać estetyki*, Polskie Towarzystwo Estetyczne, Kraków 2005, p. 48.

Podobnie jak w wypadku tradycyjnego procesu projektowania, nasze projekty mogą być wielopłaszczyznowe i multidyscyplinarne, angażują się w nie także różni specjaliści – od artystów po urbanistów. My jednak staramy się zacząć od wypracowywania koncepcji artystycznych, stanowiących istotę każdej działalności artystycznej. Jesteśmy bowiem Akademią Sztuk Pięknych, a nasza działalność akademicka ukierunkowana jest przede wszystkim na edukację, eksperymenty artystyczne i badania artystyczno-projektowe.

Nasze podejście do tworzenia projektu koncepcyjnego zostało zainspirowane metodami wykorzystywanymi w sektorze kreatywnym².

Przyjmując takie podejście, świadomie odrzuciłam dominację branżową na rzecz nieskrępowanych i swobodnych skojarzeń artystycznych, ale do słynnych podstawowych wartości charakteryzujących klasę kreatywną, określanych jako „3T” (talent, tolerancja i technologia), dodaliśmy nasze indywidualne „czwarte T”.

2. Sektor kreatywny (inaczej: przemysły kreatywne) został wyodrębniony w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Oznacza część rynku, którą tworzą podmioty łączące działalność artystyczną z przedsiębiorczością i bazujące na indywidualnej kreatywności, umiejętnościach i talencie. Sektor kreatywny składa się z trzynastu branż – są to reklama, architektura, rynek sztuki i antyków, rzemiosło, design, moda, film, gry video, muzyka, sztuki performatywne, rynek wydawniczy, oprogramowanie oraz radio i telewizja.

Z pojęciem sektora kreatywnego wiąże się tzw. klasa kreatywna (wyodrębniona przez socjologa i ekonomistę Richarda Floridę), w skład której wchodzi zawody zaliczane do sektora kreatywnego oraz naukowcy, badacze i wynalazcy. Charakteryzują ją trzy podstawowe wartości, tzw. „3T”: talent, tolerancja i technologia. Sektor kreatywny, Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Sektor_kreatywny (dostęp: 19.12.2018).

Just like in the case of a traditional design process, our projects can be multidimensional and multidisciplinary, and they engage various specialists – from artists to urbanists. We, however, are trying to begin with developing artistic concepts that constitute the essence of every artistic activity. For we are the Academy of Fine Arts, and our academic activities are aimed first and foremost at education, artistic experiments, as well as research in the area of art and design.

Our approach to developing a conceptual project was inspired by the methods used in the creative industries².

By adopting such an approach, I deliberately rejected trade dominance in favour of unhampered and free artistic associations; we did, however, add our individual “fourth T” to the famous fundamental values characterizing the creative class termed “3T” (talent, tolerance, and technology).

2. The idea of the creative industries was created in the 1990s to describe the part of the market comprising entities that combine artistic activities with entrepreneurship and rely on individual creativity, abilities, and talent. The creative industries comprise thirteen sectors: advertising, architecture, art and antique market, craft, design, fashion, film, videogames, music, performance art, publishing market, software, as well as radio and television.

The concept of the creative industries is related to the so-called creative class (identified by the social scientist and economist Richard Florida), which comprises professions of the creative industries as well as scientists, researchers, and inventors. It is characterized by three fundamental values, the so-called “3T”: talent, tolerance, and technology. Sektor kreatywny, Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Sektor_kreatywny (access: 19.12.2018).

W ten sposób powstała opisująca teorię i sposób prowadzenia projektu Metoda „4T”, gdzie:

- pierwsze T to „talent”, a więc indywidualna kreatywność i zdolność do tworzenia koncepcji artystycznych;
- drugie T to „tolerance” (tolerancja), oznaczająca multi- lub interdyscyplinarność projektów;
- trzecie T to „technology” (technologia), czyli wykorzystywanie w projektach artystycznych technologii zarówno unikatowych, jak i tradycyjnych, choć używanych w sposób nowatorski lub eksperymentalny. Przykładem tego są najnowsze osiągnięcia systemu rzeczywistości wirtualnej CAVE, niemal rewolucyjnego i najskuteczniejszego narzędzia do prezentacji projektów architektonicznych na każdym etapie ich tworzenia, po które sięgamy w ramach współpracy z Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej. Największym atutem przestrzeni wirtualnej, a zwłaszcza CAVE, jest to, że nie tylko naśladuje ona charakterystykę przestrzeni rzeczywistej, ale także umożliwia poruszanie się w niej, czyli postrzeganie jej na sposób naturalny, dynamiczny i bliski rzeczywistości, co zwiększa atrakcyjność i komunikatywność prezentacji. CAVE wpływa więc na decyzje użytkowników w sposób zobiektywizowany, umożliwiając im jednocześnie postrzeganie tego samego obrazu oraz przedyskutowanie propozycji projektowych i ocenę ich przydatności;
- czwarte T to „time” (czas) – parametr będący szczególną i wyróżniającą własnością naszego podejścia do rozwiązywania problemów. W przeciwieństwie do

Thus was developed the “4T” Method describing the theory and manner of running a project, where:

- the first T stands for talent, meaning individual creativity and ability to develop artistic concepts;
- the second T stands for tolerance, meaning a multi- or interdisciplinarity of projects;
- the third T stands for technology, meaning the use of technologies both unique and traditional, though employed in an innovative or experimental manner, in artistic projects. Let us consider, for instance, the recent achievements of the Cave Automatic Virtual Environment (CAVE), the most efficient and almost revolutionary tool for the presentation of architectural designs at every stage of their development, which we use in our cooperation with the Immersive 3D Visualization Lab. The main advantage of virtual reality, and especially of CAVE, lies not only in the fact that it imitates the characteristics of the real space, but also in the fact that it allows the users to move around inside it, that is, to perceive it in a natural and dynamic manner close to reality, which increases the attractiveness and communicativeness of the presentation. In this way, CAVE influences the decisions of the users in an objectivized way, at the same time allowing them to see the same image as well as to discuss the preliminary designs and evaluate their usefulness;
- the fourth T stands for time – a parameter that is the distinctive and distinguishing feature of our approach

standardowej działalności usługowej pracowni projektowych, gdzie czas oznacza pieniądze, a zatem tworzy barierę ograniczającą możliwości twórcze, my mamy wiele czasu na studia i nieszablonowe myślenie. Projektowanie traktujemy jako narzędzie służące rozwiązaniu problemu.

Mimo że ostatecznym celem jest nie tyle realizacja projektu, ile przedstawienie rozwiązań optymalnych w danych warunkach, początkowa, oryginalna koncepcja artystyczna musi być poddana wszechstronnym analizom (technicznym, ekonomicznym, środowiskowym itp.), aby zapewnić wykonalność niezbędną do jej pomyślnego wdrożenia w środowisku rzeczywistym.

Pierwszym projektem testującym Metodę „4T” była koncepcja przekształcenia przestrzeni publicznych w Czarniej Wodzie, nad którą pracowaliśmy w roku akademickim 2017/2018. Projekt realizowany był na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku, Politechniką Gdańską i Gminą Czarna Woda.

Czarna Woda to bardzo młode, małe miasto (prawa miejskie nabyło w 1993 r.), liczące około 3000 mieszkańców i położone na Kociewiu w południowej części województwa pomorskiego (90 km od Gdańska). Cały obszar gminy, z wyjątkiem zurbanizowanej części miasta Czarna Woda, należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Tucholskich. Bazą ekonomiczną miasta jest dobrze rozwijający się przemysł drzewny (materiały budowlane). Znajduje się ono w atrakcyjnym środowisku naturalnym, wśród rozległych lasów, bardzo blisko rzeki Wdy. Jego układ powstał jednak spontanicznie, bezplanowo, toteż nie ma ono wyraźnego

to problem solving. In contrast to conventional service activities of design studios, where time means money, and therefore limits the creative capabilities, we have a lot of time for studies and out-of-the-box thinking. We treat design as a tool for problem solving.

Even though the ultimate goal is not so much the implementation of the project as the presentation of solutions optimal in the given circumstances, the first, original artistic concept must be subject to comprehensive analyses (technical, economic, environmental, etc.) in order to ensure feasibility necessary for its successful implementation in real conditions.

The first project to test the “4T” Method was the concept of the redevelopment of public spaces in Czarna Woda, on which we were working in the academic year 2017/2018. The project was carried out based on an agreement between the Academy of Fine Arts in Gdańsk, the Gdańsk University of Technology, and the Czarna Woda Commune.

Czarna Woda is a very young, small city (city status awarded in 1993) with population of about 3,000, located in Kociewie in the southern part of the Pomerania Province (90 km from Gdańsk). The whole commune, with the exception of the urbanized part of the city of Czarna Woda, is part of the Protected Landscape Area of the Tuchola Forest. The city's economic foundation is a well-developing wood industry (building materials). It is located in an attractive natural environment, among vast forests and very close to the Wda river. Its layout was, however, created spontaneously, without a plan, and thus it does not have a distinct centre,

centrum, a w przestrzeni miejskiej dominuje obecnie zabudowa o niskiej gęstości. Do tej pory nie opracowano też dla Czarnej Wody planu zagospodarowania przestrzennego. Podstawowym celem projektu było opracowanie koncepcji centrum miasta i przestrzeni publicznej wykorzystującej walory przyrodnicze krajobrazu przy założeniu, że nierealistyczna byłaby propozycja radykalnej przebudowy istniejącej struktury miasta – chodziło więc o racjonalny dobór środków dostosowanych do charakterystyki miejsca wynikającej z jego historii, istniejących uwarunkowań przyrodniczych i gospodarczych oraz przewidywanych kierunków rozwoju. Organizacja projektu była dla nas zadaniem nowym, nie tylko z powodu specyfiki jego przedmiotu – małego, ale jednak miasta – ale również specyfiki wykonawców – zespołu pracowni reprezentujących różne wydziały ASP, których indywidualizmu i twórczej swobody nie można było ograniczyć bez ryzyka utraty sensu pracy artystycznej. Potrzeby miejsca pozwoliła dobrze poznać i zrozumieć przygotowana wstępna analiza, która stała się pragmatyczną kanwą do snucia wizji rozwoju Czarnej Wody w duchu tzw. *slow city*³, czyli budowania harmonii między potrzebami mieszkańców i środowiskiem naturalnym.

Projekt był na bieżąco konsultowany przez władze samorządowe Czarnej Wody, a następnie poddany ocenie mieszkańców – w tym celu zorganizowaliśmy w mieście dwie

3. Międzynarodowe Stowarzyszenie Miast Cittàslow jest organizacją zrzeszającą małe miasta zainteresowane utrzymaniem różnorodności kulturalnej, tradycyjnych lokalnych produktów, ochroną środowiska naturalnego oraz dążeniem do poprawy jakości życia swoich mieszkańców. W przeciwieństwie do miast funkcjonujących tradycyjnie, „promują takie hasła jak cicho, wolno, spokojnie, mniej, dokładniej, lepiej”. *Slow City – powolne miasta*, TwojaEuropa.pl 2013, <http://www.twojaeuropa.pl/3950/slow-city-powolne-miasta> (dostęp: 19.12.2018).

and is dominated by low-density settlements. What is more, a zoning plan for Czarna Woda has not yet been developed. The principal goal of the project was to develop a concept of the city centre and its public space which would take advantage of the landscape's natural values, keeping in mind that any radical redevelopment of the city's structure would be unrealistic – our task was therefore to make a rational choice of means suited for the characteristics of the place resulting from its history, natural and economic conditions, as well as expected development trends. Organization of such a project was unlike any of our previous tasks, not only because of the nature of its subject – a small city, but a city nonetheless – but also because of the nature of its developers – people from studios representing different faculties of the AFA, whose individualism and creative freedom could not have been hampered without the risk of losing the sense of their creative work.

The needs of the place were made known and understood thanks to a preliminary analysis which provided a pragmatic framework for envisioning the development of Czarna Woda in the spirit of a so-called *slow city*³, characterized by harmony between the needs of citizens and the natural environment.

The project was consulted by the municipality of Czarna Woda on a regular basis and then evaluated by its citizens – to this end we organized two exhibitions in the city.

3. The International Network of Cities Cittàslow is an association of small cities interested in supporting cultural diversity, traditional local products, environmental protection, and increasing the quality of life of their citizens. In contrast to traditional cities, „they promote such slogans as quietly, slowly, calmly, less, more thoroughly, better”. *Slow City – powolne miasta*, TwojaEuropa.pl 2013, <http://www.twojaeuropa.pl/3950/slow-city-powolne-miasta> (access: 19.12.2018).

wystawy. W rezultacie powstały spójne koncepcje estetyzacji miasta. Kierunki jej rozwoju przedstawione zostały w wariantowych propozycjach przekształceń miasta.

Jedną z podstawowych kwestii, gdy chodzi o możliwość i celowość przekształceń krajobrazowych miasta, są oczywiście finanse. Choć pieniędzy jest zawsze „za mało”, o priorytetach w ich wydatkowaniu decydują obywatele i wybrana przez nich władza. Nie można jednak rozważać kwestii finansowania bez uwzględnienia kapitałnego czynnika wzrostu wartości ekonomicznej nieruchomości, o której współdecyduje jakość otoczenia. Krajobraz jest wartością ekonomiczną, a kto „ma” atrakcyjny krajobraz, ten ma również wartościowe nieruchomości i tereny turystyczne.

Projekt „Kolory Czarnej Wody 2018” był tak eksperymentem artystycznym, jak i próbą nawiązania dialogu między mieszkańcami, władzą, artystami i animatorami kultury. Efekty naszych działań wydają się nam na tyle interesujące i inspirujące, że zdecydowaliśmy się stosować tę samą metodę w kolejnych projektach.

Nad projektem pracował zespół, w skład którego weszły pracownie ze wszystkich wydziałów ASP: Animacja Kultury, Pracownia Architektury Pasywnej, Pracownia Projektowania Ergonomicznego, Pracownia Projektowania i Organizacji Przestrzeni, Pracownia Projektowania Produktu Przemysłowego, Pracownia Sztuki w Przestrzeni Publicznej i Pracownia Sztuki Włókna oraz Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej WETI PG.

As a result, coherent concepts of the aestheticization of the city were prepared. The directions of its development were presented as variants of redevelopment plans.

One of the fundamental issues when it comes to the possibility and advisability of city landscape redevelopment is, of course, money. Although there's always “not enough”, the citizens and the government they voted for decide which expenses should be considered a priority. And we can't consider the issue of funding without taking into account the crucial factor of an increasing economic value of real estate, which is determined by, among others, the quality of the surroundings. The landscape has an economic value, and whoever “owns” an attractive landscape, owns valuable real estate and tourist areas as well.

The project “The Colours of Czarna Woda 2018” was both an artistic experiment and an attempt to open a dialogue between the citizens, the authorities, the artists, and the cultural managers. We believe the results of our work to be interesting and inspiring enough to warrant a decision to use the same method in our future projects.

The project was carried out by a team comprised of studios from all AFA's faculties: Cultural Management, Passive Architecture, Ergonomic Design, Design and Organization of Space, Industrial Product Design, Art in Public Spaces, and Art of Fibre, as well as the FETI GUT Immersive 3D Visualization Lab.

fot. Paweł Rybacki

Czarna Woda

Arkadiusz Gliniecki, burmistrz Czarniej Wody
Arkadiusz Gliniecki, Mayor of Czarna Woda

Czarna Woda lasem i drewnem stoi... Od drewna, a ściślej od projektowania obiektów w konstrukcji szkieletowej, rozpoczęły się kontakty pomiędzy przedstawicielami ASP i Gminy Czarna Woda.

Pierwsze spotkania dotyczyły nowych trendów w tworzeniu budowli w technologii niebetonowej, ekonomicznych podstaw ich wznoszenia i szeroko pojmowanej filozofii budownictwa XXI wieku z nieodłącznymi w tym wypadku kwestiami estetyki oraz zrównoważonego rozwoju. Na jednym z nich gościem była prof. ASP Iwona Dzierżko-Bukał, architekt z Wydziału Architektury i Wzornictwa. Jej rozmowa z burmistrzem Czarniej Wody zaowocowała pomysłem na eksperyment polegający na wykonaniu projektów artystyczno-architektonicznych przez studentów ASP dla części obszarów położonych na terenie tej miejsko-wiejskiej gminy. Jej gwałtowna industrializacja w okresie powojennym oddziaływała na środowisko społeczne i krajobraz. Z niewielkiej wsi powstało osiedle przemysłowe położone w lesie, skupione wokół dużego zakładu i pod wieloma względami od niego uzależnione, co widać na każdym kroku.

Ponieważ trudno uznać zastosowane w okresie socrealizmu rozwiązania urbanistyczne za idealne, a i na polu estetyki jest wiele do poprawienia, można uznać, że współpraca pomiędzy Akademią a samorządem wpisuje się w koncepcję „dobrej roboty” Tadeusza Kotarbińskiego¹. Jest tu oparta na „twardym”, rzeczywistym modelu konkretna praca studentów i sprawujących nad nimi opiekę nauczycieli akademickich, od których społeczność czarnowodzka otrzymuje projekty zagospodarowania niektórych przestrzeni miejskich z możliwością

1. Zob. T. Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1982.

Czarna Woda is founded upon forests and wood... Wood, and more precisely designing wooden-frame buildings, was the starting point of the cooperation between the representatives of the AFA and the Czarna Woda Commune.

The first meetings concerned new trends in building construction with the use of non-concrete technology, its economic basis, and a broadly understood philosophy of building construction of the 21st century with the inseparable, in this case, issues of aesthetics and sustainable development. Iwona Dzierżko-Bukał, Professor at the AFA, architect at the Faculty of Architecture and Design, was a guest at one of those meetings. Her conversation with the mayor of Czarna Woda resulted in an idea for an experiment – the students of the AFA were to prepare artistic-architectural designs of certain areas located in this urban-rural commune. Its rapid industrialization in the post-war era influenced its social environment and landscape. A small village was transformed into an industrial settlement surrounded by a forest, centred around a large industrial plant and, in many respects, dependent on it, which is visible at every turn.

It would be difficult to consider the solutions used in the period of social realism as perfect, and the aesthetic aspect also needs work; we could therefore describe the cooperation between the Academy and the municipality as an “efficient action”, as the term is understood by Tadeusz Kotarbiński¹. We have here, based on a “hard”, real model, the actual work of students and academics who supervise them, who provide the community of Czarna Woda with implementable development plans for certain areas of the town. Carrying

1. See T. Kotarbiński, *Praxiology: An Introduction to the Science of Efficient Action*, New York: Pergamon Press, 1965.

ich wdrożenia. Wprowadzenie w czyn ustaleń przedstawicieli ASP i samorządowców odbywało się płynnie. Wkrótce po konferencji miało miejsce kilka spotkań zarówno na Akademii, jak i w miejscach będących przedmiotem potencjalnych projektów. Rozmowy na temat ograniczeń wynikających z regulacji takich jak prawo własności czy prawo zagospodarowania przestrzeni oraz wymiana uwag z mieszkańcami miasta były, jak się wydaje, dla obu stron doświadczeniem poszerzającym perspektywę postrzegania wskazanych miejsc. Ten wprowadzający etap – etap swego rodzaju konfrontacji z „tkanką miejską” – podsumować można słowami socjologa miasta Aleksandra Wallisa: „Miasto jest systemem złożonym z dwóch organicznie powiązanych, współdziałających na zasadzie sprzężeń zwrotnych lecz autonomicznych podsystemów – społecznego i urbanistycznego”².

Współdziałanie Gminy i Akademii – pracowników naukowych i studentów – wpisywało się w koncepcję nowoczesnego modelu zarządzania zwanego *good public governance* w zakresie wymienionego na pierwszym miejscu w art. 7 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³ zadania własnego gminy, jakim jest kształtowanie ładu przestrzennego. Kwestie ładu przestrzennego konkretyzuje Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴ w art. 2, który stanowi słowniczek wyrażeń ustawowych i podaje taką jego definicję: „Takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”. Definicja ta zawiera kilka aspektów.

2. A. Wallis, *Socjologia przestrzeni*, Niezależna Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1990, s. 45.

3. Dz.U. z 1990 r. nr 16 poz. 95.

4. Dz.U. z 2003 r. nr 80 poz. 717.

the decisions of the representatives of the AFA and the local authorities into effect went smoothly. Soon after the conference several meetings were held both at the Academy and in places that were the subject of potential projects. It seems that the talks concerning the limitations resulting from regulations such as proprietary rights or real estate development law were, for both sides, an experience broadening the perspective of the perception of the indicated areas. This preliminary stage – the stage of a kind of confrontation with the “urban fabric” – can be summarized using the words of the urban sociologist Aleksander Wallis: “A city is a system comprised of two subsystems, organically linked, working together in a feedback loop, but autonomic – a social one and an urbanistic one”².

The cooperation between the Commune and the Academy – between research fellows and students – fits well with the concept of a modern governance model called *good public governance* in terms of the communes’ own task listed in the first place in Art. 7 of the Act of 8 March 1990 on the Municipal Government³, which is to give shape to spatial order. The issues of spatial order are further specified in the Act on Spatial Planning and Development⁴ in Art. 2, which constitutes a glossary of terms used in the Act and provides such a definition: “Such formation of the space which creates a harmonious whole and takes into account in ordered relations all functional, social, economic, environmental, cultural, compositional, and aesthetic conditions and requirements”. There are several aspects to this definition. It gives centre stage to order, after which it points to harmony and

2. A. Wallis, *Socjologia przestrzeni*, Niezależna Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1990, p. 45.

3. Dz.U. [Journal of Laws] from 1990 no 16 item 95.

4. Dz.U. [Journal of Laws] from 2003 no 80 item 717.

fot. Paweł Rybacki

Na planie pierwszym sytuuje porządek, po nim wskazuje na harmonię i estetykę. Dla ładu urbanistyczno-architektonicznego największe znaczenie ma zwartość kompozycji przestrzennej. Nie można pomijać węzłów łączących ład funkcjonalny z wygodą życia, ład estetyczny z urodą miejsca, ład społeczny z więzią społeczną i wreszcie ład ekologiczny z wolnym od zanieczyszczeń środowiskiem⁵.

Projekt Slow City (bo na pewnym etapie taka została przyjęta dla niego nazwa), jakkolwiek nie był w warstwie koncepcji przestrzennych wykonywany przez specjalistów-branżystów, a przez studentów wyposażonych ze względu na oczywiste ograniczenia czasowe, finansowe i komunikacyjne w informacji fragmentaryczne, przyniósł wizję kilku wybranych przestrzeni, będących pierwszym, lecz niewątpliwie siedmiomilowym krokiem do stworzenia przestrzenno-estetycznej koncepcji, która dla mieszkańców i władz miasta może stać się punktem odniesienia przy podejmowaniu w przyszłości działań związanych z wyznaczaniem kierunków dla nowych inwestycji czy też przebudowywaniem istniejącej infrastruktury.

Kierownik projektu, prof. Iwona Dzierżko-Bukal, wskazuje przy tym na dwukierunkowość relacji. Studentom dano możliwość zetknięcia się z rzeczywistością konkretnej jednostki samorządu terytorialnego i zobowiązano ich do wizyt studyjnych w miejscu potencjalnego projektu, samorząd otrzymuje z kolei koncepcje, które mogą posłużyć do budowania planów na przyszłość. Oczywiście nie wszystkie prace nadają się do bezpośredniego wdrożenia, niektóre mogą jednak stanowić

5. H. Izdebski, *Ideologia i zagospodarowanie przestrzeni. Doktrynalne prawno-polityczne uwarunkowania urbanistyki i architektury*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2013, s. 18–19.

aesthetics. For urbanistic and architectural order, the most important thing is the content of the spatial composition. We cannot overlook the links between functional order and comfort of living, aesthetic order and the attractiveness of a place, social order and social ties, and, finally, ecological order and a pollution-free environment⁵.

The Slow City Project (as it was called at a certain stage) – even though its spatial concepts were not developed by specialists but by students who, because of their obvious time, financial, and communication limitations, were only equipped with fragmentary information – brought a vision of several selected areas, being the first, but undoubtedly giant stride towards the development of a spatial-aesthetic concept which can become a reference point for the citizens and the city authorities when, in the future, decisions are being made about setting the course for new investments or redeveloping the existing infrastructure.

The project leader, Professor Iwona Dzierżko-Bukal, points to the bi-directionality of this relation. The students were given an opportunity to come into contact with the reality of a specific territorial self-government unit and obliged to make study visits in the place of the potential project; the municipality, on the other hand, is provided with concepts that may serve to make plans for the future. Of course, not all designs are suited for immediate implementation, but some may constitute a base for subsequent specification carried out by experienced specialists.

5. H. Izdebski, *Ideologia i zagospodarowanie przestrzeni. Doktrynalne prawno-polityczne uwarunkowania urbanistyki i architektury*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2013, pp. 18–19.

bazę dla późniejszej konkretyzacji prowadzonej przez doświadczonych specjalistów.

Prace zostały wystawione publicznie 23 czerwca 2018 r. na stadionie miejskim w Czarnej Wodzie, czemu towarzyszyło spotkanie z mieszkańcami miasta i wymiana opinii dotyczących projektów.

Czarna Woda lasem i drewnem stoi... i ma swoje *differentiae specificae*. Wielki wpływ miało i ma na nią otoczenie przyrodnicze, kompleks lasów sosnowych – Bory Tucholskie – oraz rzeka Wda. Historia miejscowości nie należy do najdłuższych. Pierwsze wzmianki datowane są na rok 1825. W czasach zaboru pruskiego wybudowano tu arcyciekawe urządzenia hydrotechniczne do nawadniania sztucznych łąk służących do celów aprowizacyjnych konnicy armii cesarzy niemieckich będących w stanie wojny z Rosją (400 km do Berlina, 200 km do Królewca czy też Königsbergu, dziś zwanego Kaliningradem). W latach 1869–1872 wybudowano linię kolejową Starogard Gdański – Chojnice. Na początku XX wieku funkcjonował już młyn i dwa duże tartaki. W tym czasie powstały przy obecnej drodze krajowej nr 22 kompleksy podobnych do siebie parterowych domków z czerwonej cegły. W granicach Polski miejscowość znalazła się dopiero w 1920 r., a zajęła ją Błękitna Armia gen. Hallera. W przededniu II Wojny Światowej zamieszkiwało tu około 700 osób. W dwa lata po odzyskaniu niepodległości, jeszcze w ramach Trzyletniego Planu, ówczesny minister leśnictwa i przemysłu drzewnego wydał decyzję, na podstawie której rozpoczęto budowę fabryki płyt pilśniowych. Przy jej wznoszeniu pracę znalazło wielu mieszkańców Czarnej Wody i okolic. Sprowadzano specjalistów z najdalszych stron kraju – było to pierwsze przedsięwzięcie tego rodzaju w Polsce. Otwarcie

The designs were put on public display on the 23rd of June 2018 at the Czarna Woda municipal stadium; the event was accompanied by a meeting with the citizens and an exchange of opinions about the designs.

Czarna Woda is founded upon forests and wood... and it has its *differentiae specificae*. It was and still is greatly influenced by the natural environment, the pinewood complex – the Tuchola Forest – and the river Wda. The history of the town is not a long one. The earliest references date to 1825. During the time of the Prussian partition, very interesting hydraulic devices were constructed here to irrigate the artificial fields that served to supply the cavalry in the army of the German emperors who were at war with Russia with provisions (400 km from Berlin, 200 km from Królewiec, or Königsberg, today called Kaliningrad). In the years 1869–1872, a railway line from Starogard Gdański to Chojnice was built here. At the beginning of the 20th century, Czarna Woda already had a mill and two large lumber mills. At that point, by the road known today as national road 22, complexes of similar one-storey brick houses were built. The town didn't find itself within the borders of Poland until 1920, when it was taken by General Haller's Blue Army. Just before the outbreak of World War II it had a population of around 700. Two years after Poland had regained independence, still within the framework of the Three Year Plan, the then minister of forestry and wood industry issued a decision to initiate the construction of a fibreboard factory. Many citizens of Czarna Woda and the environs found employment at the construction site. Specialists from the farthest ends of the country were brought here – it was the first undertaking of this kind in Poland. The opening of the factory took place on the 22nd

fot. Paweł Rybacki

zakładu nastąpiło 22 lipca 1951 r. Podstawą dokumentacji był pomysł zaczerpnięty z dobrze funkcjonujących linii wytwórczych w przedsiębiorstwach szwedzkich. Stamtąd także sprowadzono prawie wszystkie urządzenia, a przy ich montażu opierano się głównie na wiedzy szwedzkich specjalistów. Płyty pilśniowe i porowate wytwarzane w fabryce znalazły szerokie zastosowanie w budownictwie i przemyśle⁶.

Aktywizacja gospodarcza spowodowała rozwój osiedla pracowniczego. Powstało kilkanaście bloków wielorodzinnych, ambulatorium, przedszkole przyfabryczne, punkty biblioteczne oraz kino. W 1959 r. Czarną Wodę zamieszkiwało około 2000 osób⁷. W tym czasie powstał też Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Przemysłu Drzewnego, który stał się wkrótce kuźnią kadr dla powstających w innych miejscach kraju bliźniaczych zakładów. Pracownicy przedsiębiorstwa w tzw. czynnie społecznym w latach 60. i 70. zbudowali kompleks sportowy z boiskiem i 50-metrowym basenem odkrytym.

W tym czasie administracyjnie miejscowość wchodziła w skład gminy Kaliska. Po zmianach ustrojowych lat 80. pojawiły się tendencje do samostanowienia. W 1993 r. Czarna Woda na mocy Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów stała się odrębną jednostką administracyjną. Po dwóch latach przyłączono do niej dwie wsie sołeckie, Lubiki i Hutę Kalną. Powierzchnię gminy ustalono na 2775 ha, z czego prawie 60% porastają lasy iglaste. Pod koniec lat 90. i na początku nowego milenium gmina zmierzyć się musiała z kryzysem

6. Budulec z Czarnej Wody. Fabryka płyt pilśniowych w Czarnej Wodzie, Polska Kronika Filmowa 8/53, Wytwórnia Filmów Dokumentalnych w Warszawie 1953, <http://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/7413> (dostęp: 18.12.2018).

7. J. Milewski, Dzieje Starogardu Gdańskiego. Miasto i powiat, Wydawnictwo Morskie, Gdynia 1959, s. 222–223.

of July 1951. The basis for the documentation was an idea inspired by the well-functioning production lines in Swedish companies. This was also where almost all equipment was brought over from; in its assembly we relied mostly on the knowledge of Swedish specialists. Fibreboards and low-density fibreboards manufactured in the factory found ample application in construction and industry⁶.

The economic activation resulted in the creation of a workers' housing estate. More than ten blocks of flats, an outpatient clinic, a kindergarten by the factory, library units, and a cinema were built. In 1959, Czarna Woda had a population of around 2,000⁷. At that point, the Wood Industry Research and Development Centre was also created, which was soon providing human resources to similar plants that were being opened in other places in the country. In the 1960s and 1970s, its employees held a subbotnik and built a sports centre with a playing field and a 50-metre open-air swimming pool.

At that point, the town was part of the Kaliska commune. After the political changes of the 1980s, self-determination tendencies became visible. In 1993, by the Order of the Prime Minister, Czarna Woda became a separate administrative unit. Two years later, two villages: Lubiki and Huta Kalna, were incorporated into Czarna Woda. The commune's surface area was determined at 2775 ha, with coniferous forests covering almost 60%. At the end of the 1990s and at the beginning of the new millennium, the commune had to face an economic

6. Budulec z Czarnej Wody. Fabryka płyt pilśniowych w Czarnej Wodzie, Polska Kronika Filmowa 8/53, Wytwórnia Filmów Dokumentalnych w Warszawie 1953, <http://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/7413> (access: 18.12.2018).

7. J. Milewski, Dzieje Starogardu Gdańskiego. Miasto i powiat, Wydawnictwo Morskie, Gdynia 1959, pp. 222–223.

gospodarczym. W 2012 r. w celu rozszerzenia działalności produkcyjnej władze Czarnej Wody zaproponowały właścicielowi zakładu płyt pilśniowych podjęcie działań zmierzających do objęcia części terenów przemysłowych podstrefą Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Propozycja spotkała się z entuzjastycznym przyjęciem. Działania natury formalno-prawnej przeprowadzono skutecznie i szybko, co zaowocowało nowymi inwestycjami wielkopowierzchniowymi oraz sprowadzeniem nowoczesnych ciągów produkcyjnych do wytwarzania drewna klejonego z fornirów LVL. Przywrócono ekonomiczną stabilizację. Zwiększyło się zatrudnienie i siła nabywcza mieszkańców.

W obecnej sytuacji działania w rodzaju projektu Slow City są korzystne nie tylko ze względu na tzw. dobre zarządzanie publiczne. Pod uwagę należy wziąć także to, iż z punktu widzenia wzmiankowanego prawa zagospodarowania przestrzeni, urbanistyki i estetyki dotychczasowe nieskoordynowane, pozbawione spójnej koncepcji przestrzennej działania powinny zostać zweryfikowane. Współpraca z ASP może w wypracowaniu właściwego planu na przyszłość.

crisis. In 2012, in order to expand the production activity, the authorities of Czarna Woda suggested to the owner of the fibreboard factory that he should undertake efforts aimed at making some of the industrial areas a sub-zone of a Special Economic Zone. The suggestion was enthusiastically received. The procedural and legal actions were carried out efficiently and quickly, which resulted in new commercial investments and in installing modern production lines for the manufacturing of laminated veneer lumber. Economic stabilization was restored. The level of employment and the purchasing power of the citizens increased.

In the present situation, undertakings such as the Slow City Project are beneficial not only because of the so-called good public governance. It should also be remembered that from the point of view of the mentioned real estate development law, city planning, and aesthetics the previous uncoordinated decisions that lacked a coherent spatial concept should be verified. The cooperation with the AFA may help us to develop an appropriate plan for the future.

fot. Paweł Rybacki

fot. Paweł Rybacki

Czarna Woda. Przestrenny potencjał dla rozwoju turystyki i osadnictwa Spatial potential for tourism and settlement development

dr inż. arch. Anna Golędzinowska

Wprowadzenie

Mimo globalnych tendencji do migracji ludności w kierunku metropolii znaczna częśći mieszkańców Polski nadal żyje w małych miastach. Pierwotnie pełniły one funkcję zaplecza dla otaczających je obszarów rolnych lub leśnych, lecz już w dwudziestoleciu międzywojennym w obliczu zachodzących zmian cywilizacyjnych podważano możliwość rozwoju w oparciu o taką bazę ekonomiczną¹. Temat powrócił ze zwiększoną siłą w czasie transformacji ustrojowej – w szczególności w odniesieniu do miejscowości, które na fali powojennej industrializacji zostały wyposażone w duże zakłady przemysłowe². Wiele z nich nie przetrwało w warunkach gospodarki rynkowej, co powodowało szereg problemów społecznych i ekonomicznych, gdyż państwowy zakład pracy był często nie tylko jedynym żywicielem, ale również organizatorem życia kulturalnego i sportowego miejscowości. Pojawiły się pytania o nowe strategie rozwoju i możliwość budowania pozycji konkurencyjnej w zmieniających się warunkach gospodarczych. Zdaniem Tadeusza Markowskiego, im mniejsze jest miasto, tym bardziej jego pozycja konkurencyjna zależy od fizycznych cech przestrzeni, maleje za to rola czynników niematerialnych³.

Czarna Woda to gmina miejsko-wiejska położona w kompleksie leśnym Borów Tucholskich, oddalona od dużych ośrodków Gdańska i Bydgoszczy odpowiednio o ok. 90 i 100 km. Z perspektywy rozwoju gospodarczego atutem jest jej położenie przy drodze krajowej nr 22 i połączenie

1. J. Kolipiński, Podstawy ekonomiczne rozwoju małych miast, „Architektura”, 11/1973, s. 419–420.

2. Część tego zasobu stanowiły zakłady pobudowane w XIX lub na początku XX w. przejęte od prywatnych właścicieli i rozbudowane.

3. T. Markowski, Marketing miasta, [w:] Marketing terytorialny, red. T. Markowski, PAN KPZK, Warszawa 2002.

Introduction

Despite the fact that globally migration tends to flow towards metropolises, a substantial part of the Polish citizens still lives in small towns. Originally, they served as a supply base for the surrounding agricultural areas or woodlands, but already in the interwar period, in the face of civilizational changes, the possibility of development based on such an economic base was questioned¹. The subject returned with increased force in the time of the political transformation – especially with regard to the towns equipped with large industrial plants during post-war industrialization². Many of them did not survive in a market economy, which caused a number of social and economic problems, as a state-owned workplace was often not only the sole provider, but also the sole organizer of the towns' cultural and sports life. Questions were being raised about new development strategies and the possibility of building a competitive position in the changing economy. According to Tadeusz Markowski, the smaller the town, the more its competitive position depends on the physical features of the space, while the importance of intangible factors decreases³.

Czarna Woda is a rural-urban commune located in the Tuchola Forest, respectively about 90 and 100 km from the large centres of Gdańsk and Bydgoszcz. From the point of view of economic development, its asset is its proximity to the national road 22 and its access to the A1 motorway. In 1995–2017, the commune's population decreased from 3,272 to 3,227, out of

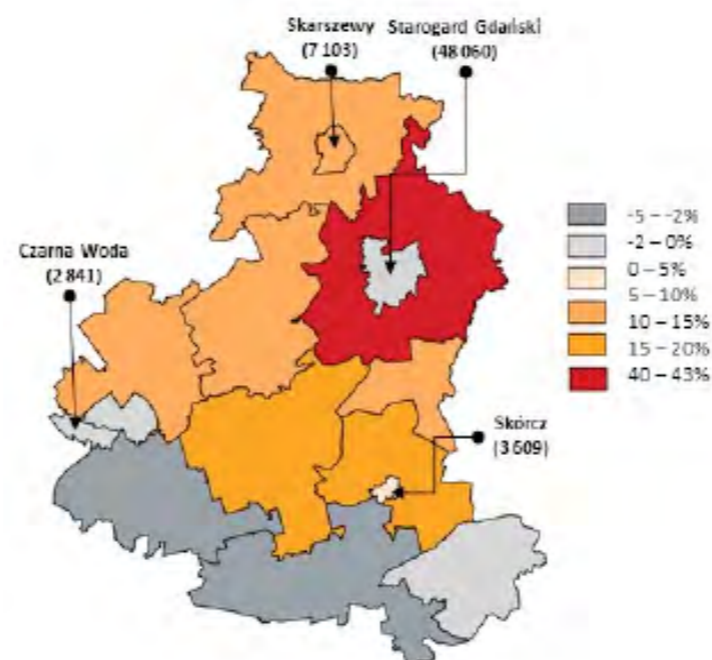
1. J. Kolipiński, Podstawy ekonomiczne rozwoju małych miast, „Architektura”, 11/1973, pp. 419–420.

2. Some of them were built in the 19th or at the beginning of the 20th century, taken over from private owners and developed.

3. T. Markowski, Marketing miasta, [in:] Marketing terytorialny, ed. T. Markowski, PAN KPZK, Warszawa 2002.

21 z autostradą A1. W latach 1995–2017 liczba ludności gminy spadła z 3272 do 3227, przy czym 2841 osób zamieszkuje ścisły obszar miejski⁴. W porównaniu z innymi małymi miastami w kraju spadek liczby mieszkańców na poziomie około 1% na przestrzeni 22 lat nie jest wynikiem negatywnie wyróżniającym. Zastanawia jednak sytuacja gminy na tle powiatu starogardzkiego. Czarna Woda jest jedną z gmin leżących przy południowej granicy powiatu (i jednocześnie województwa pomorskiego), które nieznacznie, ale systematycznie tracą mieszkańców, podczas gdy gminy sąsiadujące z nimi od północy w tym samym czasie odnotowują wzrost populacji nawet o 15%. Wyjątkiem jest Starogard Gdański – jedyne miasto średniej wielkości – który traci mieszkańców; jednocześnie jednak gmina wiejska o tej samej nazwie podlega bardzo intensywnej suburbanizacji, obszar funkcjonalny nie podlega zatem depopulacji.

Choć Czarna Woda uzyskała prawa miejskie dopiero w 1993 r.⁵, industrializacja miejscowości nastąpiła znacznie wcześniej. W latach 1947–1953 utworzono tu Zakłady Płyt Pilśniowych, a w latach 1957–1960 fabrykę kalafonii i terpentyny⁶. Dzięki inwestorowi, który w 2005 r. kupił i systematycznie rozwija owe zakłady⁷, miasto uniknęło problemu strukturalnego bezrobocia, co nie przełożyło się jednak na jego popularność osiedleńczą. Aby zapewnić stabilność rozwoju niezależnie od koniunktury w jednej branży, miasto powinno poszukiwać

Ryc. 1. Zmiany wielkości populacji w latach 1995–2017 oraz liczba mieszkańców miast w 2017 r. w powiecie starogardzkim
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Fig. 1. Population changes in 1995–2017 and number of inhabitants of towns in 2017, Starogard district
Source: Own elaboration based on Local Data Bank, Statistics Poland.

which 2,841 people inhabit the city proper⁴. In comparison to other small towns in the country, a decrease in population of about 1% over 22 years is not negatively differentiating. Within the Starogard district, however, the commune's situation is puzzling. Czarna Woda is one of the communes located along the southern border of the district (and of the Pomerania province), which slightly but systematically lose inhabitants, while the communes that border them on the north record even 15% increases in population. An exception to this rule is Starogard Gdański – the only medium-sized town – which is losing citizens; at the same time, however, the rural commune by the same name is undergoing intensive suburbanization, which means that the functional area is not becoming depopulated.

Although Czarna Woda was granted town status only in 1993⁵, the town was industrialized much earlier. In 1947–1953, a fibreboard plant was built here, and in 1957–1960 a resin and turpentine factory⁶. Thanks to the investor who bought these plants in 2005 and since then has been systematically developing them⁷, the town avoided the problem of structural unemployment, which, however, did not increase its popularity as a settlement area. To ensure stable development irrespectively of the situation in a single industry, the town should look for possibilities of carrying out other forms of economic activity, which would also make Czarna Woda more

4. Bank Danych Lokalnych GUS. Z tytułu zmiany statusu gminy z miejskiej na miejsko-wiejską w 2014 r. i związaną z tym formalną zmianą granic obszaru miejskiego utrudnione jest prześledzenie zmian liczby mieszkańców obecnego obszaru miasta od 1995 r.

5. Dz.U. z 1992 r. nr 100 poz. 500.

6. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Miejskiej Czarna Woda, Urząd Miasta Czarna Woda 2014.

7. STEICO, Historia z przyszłością, <https://www.steico.com/pl/firma/historia-firmy/> (dostęp: 09.12.2018).

4. Local Data Bank, Statistics Poland. The change of the commune's status from urban to urban-rural in 2014 and the resulting formal revision of the borders of the urban area make it difficult to chart the changes in the number of inhabitants of the current urban area since 1995.

5. Dz.U. [Journal of Laws] from 1992 no 100 item 500.

6. Local Development of the Urban Commune of Czarna Woda, Czarna Woda Municipal Office 2014.

7. STEICO, Historia z przyszłością, <https://www.steico.com/pl/firma/historia-firmy/> (access: 09.12.2018).

możliwości prowadzenia innych form aktywności gospodarczej, które jednocześnie podniosą atrakcyjność Czarnej Wody jako miejsca zamieszkania. Poniżej przeanalizowane zostaną uwarunkowania przestrzenne, które mogą przyczynić się do rozwoju turystyki i usług czasu wolnego.

Specyfika struktury przestrzennej

Historia osadnictwa na tym terenie sięga prawdopodobnie początków naszej ery⁸, były to jednak ekstensywne formy położone z dala od głównych szlaków transportowych regionu. Obecny kształt i tożsamość miejscowości są konsekwencją strategicznych decyzji i związanych z nimi projektów infrastrukturalnych przeprowadzonych w XIX w. – budowy kanału Wdy, dzięki któremu udało się osuszyć tereny i wygospodarować łąki (obecnie leżące w centrum miasta), rozwoju przemysłu drzewnego oraz budowy traktu Berlin – Królewiec, a następnie linii kolejowej na tej samej trasie⁹. Wcześniej rozwinęły się jednak Czersk i wieś Łąg – pierwsze osiedle z młynem i tartakiem pojawiło się na terenie obecnej Czarnej Wody dopiero w latach międzywojennych¹⁰. Wraz z powojenną industrializacją pojawiły się zespoły zabudowy wielorodzinnej. Tym samym miejscowość rozwinęła się na zachód, pozostawiając stację kolejową poza strefą rozwojową.

Rzeka Wda i przyległe do niej rozległe łąki dzielą miasto na część wschodnią i zachodnią, tworząc jednocześnie korytarz ekologiczny Doliny Słupia i Wdy, któremu w Planie zago-

8. M. Kallas (ed.), *Dzieje Starogardu*, t. 2: Historia miasta do 1920 roku, Wydawnictwo Miejskie, Starogard Gdański 1999.

9. K. Karasiewicz, *Bory Tucholskie*, Polskie Towarzystwo Księg. Kolejowych „Ruch”, Warszawa – Poznań – Kraków – Lwów – Wilno – Gdańsk 1926.

10. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Czarna Woda na lata 2017–2020, Urząd Miasta i Gminy Czarna Woda 2017.

attractive as a place of residence. Some spatial features that may contribute to the development of tourism and leisure industry are discussed below.

Spatial structure characteristics

The history of settlement in this area probably dates back to the beginnings of our era⁸; however, these were extensive settlements located far from the main transport routes in the region. Today's shape and identity of the town are a consequence of the strategic decisions and infrastructure projects carried out in the 19th century – the construction of the Wda canal, which allowed to drain the area and turn it into meadows (currently located in the town centre), develop the wood industry, and build a road from Berlin to Królewiec and, later, a railway line connecting the two cities⁹. Czersk and the village of Łąg had, however, been developed before that – the first housing development with a sawmill was only built within the limits of today's Czarna Woda in the interwar period¹⁰. The post-war industrialization was accompanied by the construction of multi-family buildings. Thus, the town expanded to the west, leaving the train station outside its development sphere.

The river Wda and the vast meadows that surround it divide the town into an eastern part and a western part, forming an ecological corridor of the Valley of the Słupia and the Wda, considered in the Spatial development plan for the Pomerania

8. M. Kallas (ed.), *Dzieje Starogardu*, vol. 2: Historia miasta do 1920 roku, Wydawnictwo Miejskie, Starogard Gdański 1999.

9. K. Karasiewicz, *Bory Tucholskie*, Polskie Towarzystwo Księg. Kolejowych „Ruch”, Warszawa – Poznań – Kraków – Lwów – Wilno – Gdańsk 1926.

10. Communal Monument Protection Programme for the Czarna Woda Commune for the Years 2017–2020, Czarna Woda Municipal Office 2017.

spodarowania przestrzennego województwa pomorskiego¹¹ przypisano rangę ponadregionalną. Tworząc miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, należy zatem pamiętać o tym, aby chronić przed nową zabudową pas 100 m od brzegów rzeki oraz ograniczać rozwój nowych obiektów na obszarach już zabudowanych, jak również chronić obszary zalesień, zadrzewień i zakrzewień wokół miasta¹².

Cały obszar miejski Czarnej Wody znajduje się w obszarze specjalnej ochrony ptaków Bory Tucholskie (PLB220009), co również rodzi konsekwencje dla polityki przestrzennej. Zgodnie z Planem zadań ochronnych¹³, w strukturze centrum miasta należy zachować duży udział terenów otwartych: szuwarów, zadrzewieniach śródpolnych, śródłąkowych i nadwodnych.

Na strukturę przestrzenną miasta kluczowy wpływ mają też równoległe elementy komunikacyjnej infrastruktury liniowej – korytarz transportowy drogi krajowej nr 22 (DK22) i linii kolejowej nr 203. Te dzielą miasto na część północną, centralną i południową.

- W mieście dominuje zróżnicowana zabudowa jednorodzinna. Domy usytuowane są przede wszystkim wzdłuż DK22 oraz na południe i północny-zachód od drogi. Zabudowa wielorodzinna – w większości wybudowana w latach 50. – skupiona jest w dwóch lokalizacjach na północ od linii kolejowej. Wśród zabudowy mieszkani-

11. Przyjęty uchwałą nr 318/XXX/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 29 grudnia 2016 r.

12. Koncepcja sieci ekologicznej województwa pomorskiego dla potrzeb planowania przestrzennego, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk 2014.

13. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r.

province¹¹ to be of supraregional significance. When creating a local spatial development plan, one therefore needs to remember to protect from new infrastructure a 100 m strip of land along the river and limit the development of new structures in already developed areas, as well as to protect the forests, woods, and shrubberies around the town¹².

The whole urban area of Czarna Woda lies within the limits of the Bory Tucholskie (PLB220009) special protection area for birds, which also is not without significance for the spatial development policy. According to the Protection task plan¹³, there need to be a high proportion of open areas in the structure of the town centre, such as bulrushes and wooded areas among the fields and meadows and by the waterside.

A crucial role in the formation of the town's spatial structure is also played by the parallel elements of linear transport infrastructure: the corridor of the national road 22 (NR22) and the railway line 203. These divide the town into a northern, central, and southern part.

Single-family houses predominate in the town structure. They are mainly located along the NR22 as well as to the south and north-west of the road. Multi-family buildings – most of them erected in the 1950s – are concentrated in two locations north from the railway. Several functional zones

11. Adopted in the resolution no. 318/XXX/16 of the Assembly of the Pomerania Province of 29 December 2016.

12. Koncepcja sieci ekologicznej województwa pomorskiego dla potrzeb planowania przestrzennego, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Gdańsk 2014.

13. Protection task plan for the Natura 2000 Bory Tucholskie PLB220009 area defined in a Decree of the Regional Head for Environmental Protection in Gdańsk and the Regional Head for Environmental Protection in Bydgoszcz of 31 March 2015.

wej wyróżnić można kilka stref funkcjonalnych, które mogą być traktowane jako swoista osnova dla systemu przestrzeni publicznych miejscowości:

- duże centrum usług komercyjnych – zlokalizowane między DK22 a linią kolejową 203, gdzie obecnie znajdują się przystanek autobusowy, zajazd i małe sklepy (na wschód od ul. Mickiewicza) oraz dyskont, poczta, remiza, szkoła policealna i niewielki pawilon handlowy (na zachód od ul. Mickiewicza),
- strefa usług społecznych – mająca charakter rozproszony i zawierająca:
 - kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej – zlokalizowany po południowej stronie DK22 i stanowiący kluczową dominantę miasta,
 - bibliotekę miejską – zlokalizowaną po południowej stronie DK22 w dawnej szkole, jednym z najstarszych budynków w miejscowości, i pełniącą także funkcję świetlicy i lokalnego ośrodka kultury,
 - ośrodek sportu – zlokalizowany po północnej stronie linii kolejowej nr 203, mieszczący boisko do piłki nożnej, bieżnię, boisko do piłki plażowej, siłownię, nieczynny odkryty basen o długości 50 m, nieczynną strzelnicę oraz bazę noclegową w postaci Domu Szwedzkiego i trzech domków kempingowych,
 - zespół szkół – zlokalizowany między ośrodkiem sportu a Urzędem Miasta, mieszczący trzy bloki oraz salę gimnastyczną,
 - Urząd Miasta – zamykający układ strefy usług społecznych;
- strefa zieleni nad Wdą – przecinająca miasto na osi północ-południe przestrzeń pełniącą ważną funkcję ekosystemową i posiadająca duży potencjał rekreacyjny, gdzie można następujące obszary:

can be identified within the residential areas which can be seen as a background for the town's system of public spaces: large commercial service centre – located between the NR22 and railway 203, comprising a bus stop, hostel and small shops (east of Mickiewicza street) as well as a discount shop, post office, fire house, post-secondary school and small trade pavilions (west of Mickiewicza street),

- social service zone – dispersed and comprising:
 - Church of Our Lady of Częstochowa – located south of the NR22 and constituting the town's key landmark,
 - Municipal Library – located south of the NR22 in the old school, one of the oldest buildings in the town, which also serves as a dayroom and local culture centre,
 - sports centre – located north of the railway line 203, comprising a football field, track, beach ball court, gym, closed 50 m outdoor swimming pool, closed shooting range, and tourist accommodations that include a Swedish House and three cabins,
 - school complex – located between the sports centre and the Municipal Office, comprising three blocks and a sports hall,
 - Municipal Office – closing the social service zone;
- green zone by the Wda river – transecting the town structure from north to south, serving an important ecosystem function, having a significant recreational potential, and divided into the following areas:
 - amphitheatre with a wharf for kayaks – located in the northern part of the town,
 - allotments – spreading on both sides of the bridge along the extension of Mostowa street,
 - campsite – located by Okrężna street in the bend of the river Wda,
 - meadows – covering the rest of the area along the river

- amfiteatr z przystanią kajakową – zlokalizowany w północnej części miasta,
- ogródki działkowe – rozpościerające się po obu stronach mostu na przedłużeniu ul. Mostowej,
- pole namiotowe – zlokalizowane przy ul. Okrężnej w zakolu rzeki Wdy,
- łąki – wypełniające pozostałe przestrzenie wzdłuż rzeki Wdy, z uwagi na występowanie zadrzewień śródpolnych odgrywające ważną rolę w kształtowaniu krajobrazu miasta;
- małe strefy usług społecznych – znajdujące się po zachodniej stronie miasta:
 - przedszkole – przy ul. Mostowej,
 - przychodnia i apteka – przy ul. Słowackiego;
- małe centrum usług komercyjnych – znajdujące się po zachodniej stronie miasta między przedszkolem a apteką i zawierające:
 - niewielkie sklepy i punkty usługowe w parterach zabudowy mieszkaniowej oraz w wolnostojących budkach,
 - targowisko miejskie;
- strefa przemysłowa – obejmująca duży obszar w północnej części miasta i zlokalizowana w sąsiedztwie Urzędu Miasta.
- Dworzec kolejowy wraz z towarzyszącą zabudową mieszkaniową oraz piekarnią stanowią enklawę oddzieloną od struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta przez łąki i pola uprawne.

Opisana struktura osadnicza jest z punktu widzenia spójności systemu przestrzeni publicznych niekorzystna – rozległe obszary zieleni oddzielają osiedle przy ul. Słowackiego i przychodnię od miejsca koncentracji celów podróży w pół-

- Wda, playing an important role in shaping the town's landscape because of the wooded areas among them;
- small social service zones – located in the western part of the town:
 - kindergarten – at Mostowa street,
 - clinic and pharmacy – at Słowackiego street;
- small commercial service centre – located in the western part of the town between the kindergarten and the pharmacy and comprising:
 - small shops and service points on ground floors of apartment buildings and in free-standing booths,
 - municipal marketplace;
- industrial zone – covering a large area in the southern part of the town and located near the Municipal Office.
- The train station along with the accompanying housing developments and bakery constitute an enclave separated from the functional and spatial structure of the town by meadows and farmlands.

The described settlement structure is, from the viewpoint of the coherence of the system of public spaces, disadvantageous – vast green areas separate the housing development at Słowackiego street and the clinic from the destination centre in the north-east part of the town (STEICO plant, Municipal Office, Public School Complex, sports centre), and indirectly also from the large commercial service centre, which has high potential for development. However, natural values should be considered paramount and development intensification in the valley of Wda and its environs should not be pursued. It would be acceptable to allot these areas for recreation pur-

Ryc. 2. Główne strefy funkcjonalne miasta Czarna Woda

Duże centrum usług komercyjnych: (1) dyskont, poczta, remiza, szkoła policealna, małe sklepy, (2) przystanek autobusowy, zajazd, małe sklepy; (3) stacja kolejowa; strefa usług społecznych: (4) zespół szkół, ośrodek sportu, (5) Urząd Miasta, (6) kościół, (7) biblioteka miejska; małe centrum usług komercyjnych: (8) sklepy, targowisko; małe strefy usług społecznych: (9) przedszkole, (11) przychodnia, apteka; strefa zieleni nad Wdą: (10) pole namiotowe, (12) ogródki działkowe, (13) łąki, (14) amfiteatr, przystań kajakowa; (15) strefa przemysłowa.
Źródło: Opracowanie własne.

Fig. 2. Main functional zones of Czarna Woda

Large commercial service centre: (1) discount shop, post office, fire house, post-secondary school, small shops, (2) bus stop, hostel, small shops; (3) train station; social service zone: (4) school complex, sports centre, (5) Municipal Office, (6) church, (7) Municipal Library; small commercial service centre: (8) shops, market; small social service zones: (9) kindergarten, (11) clinic, pharmacy; green zone by Wda: (10) campsite, (12) allotments, (13) meadows, (14) amphitheatre, kayak wharf; (15) industrial zone.
Source: Own elaboration.

Ryc. 3. Dominanta kościoła przy DK22. Obok widoczne tradycyjne formy zabudowy mieszkaniowej
Fig. 3. Landmark of the church by the NR22. Traditional houses to the left

Ryc. 4. Dominanta kościoła widziana z linii kolejowej nr 203.
Rejon prawdopodobnej lokalizacji nowego peronu
Fig. 4. Landmark of the church seen from the railway line 203. Probable location of the new train station

Ryc. 5. Pole namiotowe nad Wdą. Widać dominantę kościoła oraz niewielki fragment zabudowy wzdłuż DK22. Resztę kryją zadrzewienia doliny Wdy

Fig. 5. Campsite by the Wda. Landmark of the church and a small fragment of a house by the NR22 in the background, rest hidden behind the shrubberies of the Wda valley

nocno-wschodniej części miasta (fabryka STEICO, Urząd Miasta i Gminy, Zespół Szkół Publicznych, kompleks sportowy), a pośrednio również od posiadającego potencjał rozwojowy dużego centrum usług komercyjnych. Walory przyrodnicze należy jednak uznać za nadrzędne i nie dążyć do intensyfikacji zabudowy w dolinie Wdy i jej otoczeniu. Dopuszczalne jest przeznaczenie tych terenów na obszary rekreacyjne¹⁴. Spójność struktury przestrzennej miasta znacznie poprawiłoby postulowane przez władze miasta przeniesienie peronów pomiędzy duże centrum usług komercyjnych a strefę usług społecznych.

Wyróżniki krajobrazowe

Czarna Woda to miasto młode, rozwinięte w dużej mierze w oparciu o obecną oś DK22. Znajduje się tam szereg obiektów, które można wykorzystać jako punkty odniesienia dla nowej kompozycji struktury przestrzennej miasta.

Dzięki skali, wycofaniu w stosunku do linii zabudowy oraz odpowiednim położeniu wobec doliny Wdy najsilniej, zarówno z perspektywy DK22, jak i dalszej, wyróżnia się wzniesiony w latach 80. kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej.

Potencjalnie ważną, choć jeszcze niedocenianą rolę w kompozycji krajobrazowej miasta odgrywa wspomniana już dolina rzeki Wdy. Wraz z przyległymi łąkami i towarzyszącymi im zalesieniami tworzy system wnętrza krajobrazowych, który w dalszych widokach przesłania występującą na terenie miasta jedno- i dwukondygnacyjną zabudowę. Atrakcyjnym akcentem dostrzegalnym z DK22 oraz jej okolic jest również wiadukt kolejowy nad Wdą.

14. Rozwój takiej funkcji przewidziany jest w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przyjętym uchwałą NR IX/50/11 Rady Miejskiej w Czarnej Wodzie z dnia 10 października 2011 r.

poses¹⁴. The coherence of the town's spatial structure would be greatly increased by moving the train station between the large commercial service centre and the social service zone, as postulated by the town authorities.

Landscape features

Czarna Woda is a young town, developed largely based on the current axis of the NR22. There is a number of facilities which can be used as points of reference for the new composition of the town's spatial structure.

Its scale, its position behind the line set by the buildings, and favourable location in relation to the river Wda make the Church of Our Lady of Częstochowa, erected in the 1980s, the most distinctive building in the town.

A potentially important though still underappreciated role in the landscape composition of the town is played by the already mentioned valley of the Wda river. Along with the surrounding meadows and wooded areas that accompany them it creates a system of landscape interiors which blocks the view of one- and two-storey buildings. Another attractive feature, the railway flyover above the Wda, is visible from the NR22 and its environs.

A completely different view can be seen from Mickiewicz street, in the area of the railway level crossing. A lane of trees leads along a residential area of quite high, for a town of this size, density, in the direction of the green monolith of the factory, additionally emphasized by the compositional foreground created by the stadium.

14. Developing such a function is envisioned in the Study of the determinants and directions of the commune's spatial development adopted in the resolution NR IX/50/11 of the Town Council in Czarna Woda of 10 October 2011.

Zupełnie inny krajobraz rozpościera się z ul. Mickiewicza w okolicach przejazdu kolejowego. Szpaler drzew prowadzi wzdłuż zabudowy mieszkaniowej o stosunkowo, jak na miasto tej wielkości, dużej gęstości w kierunku monolitycznej zielonej bryły fabryki, dodatkowo podkreślonej przez przedpole ekspozycji, jakie tworzy obecność stadionu.

Seria ciekawych otwarc widokowych znajduje się w okolicach skrzyżowania ul. Mickiewicza i ul. Mostowej. Są to wspomniane już otwarcie z widokiem na kościół, ale również widok na osiedle na przeciwległym brzegu rzeki oraz widoki na dolinę rzeki Wdy. W tym rejonie znajduje się też ciekawy element architektury przemysłowej o futurystycznej formie, który nie pozostaje w ścisłej relacji z żadną osią widokową, lecz bez wątpienia urozmaica północny odcinek ul. Mickiewicza.

Duże centrum usług komercyjnych wypełnia zabudowa parterowa i parterowa z poddaszem użytkowym, wyjątek stanowią nieco wyższe budynki remizy strażackiej i szkoły policealnej. Układ zabudowy wzdłuż DK22 w dużej mierze zachował rytm i skalę typową dla kociewskiej wsi rozwijającej się w układzie ulicowym.

Część pawilonów handlowych po wschodniej i zachodniej stronie ul. Mickiewicza została zaprojektowana jako spójny zespół, o czym świadczy zarówno ich forma, jak i rozwiązania zdobnicze. Obecnie obszar ten nie spełnia jednak kryteriów przestrzeni publicznej – jest to wyłącznie teren parkingową z opcją przejścia. Błędnie zaprojektowane ciągi piesze pomijają część ważnych kierunków przejścia, co powoduje niszczenie przestrzeni zielonej.

A series of interesting compositional openings can be found around the intersection of Mickiewicza and Mostowa street. These include the already mentioned view of the church, but also a view of the residential area on the other side of the river and views of the Wda valley. There is also an interesting, futuristically shaped element of industrial architecture nearby, which remains in no strict relation to any of the viewing axes, but definitely diversifies the northern part of Mickiewicza street.

In the large commercial service centre, one-storey buildings and one-storey buildings with attics predominate; an exception are the slightly taller buildings of the fire house and post-secondary school. Their layout along the NR22 largely maintains the rhythm and scale typical of a village in Kociewie developing in a street pattern.

Some of the trade pavilions east and west of Mickiewicza street were designed as a single unit, as reflected both in their form and ornamental solutions. Currently, however, this area does not meet the criteria for a public space – it serves solely as a parking space with an option to cross it. Incorrectly designed foot traffic routes ignore some of the important directions, which leads to the destruction of the green areas. The large commercial service centre is located outside the church's sphere of distant view, but there are certain closer spatial relations (potentially compositional) worth preserving – especially the view from the planned train station in the direction of Czernik.

Ryc. 6. Ogródki działkowe w dolinie Wdy
Fig. 6. Allotments in the Wda valley

Ryc. 7. Wiadukt kolejowy
Fig. 7. Railway flyover

Ryc. 8. Otwarcie zakończone monolityczną bryłą fabryki

Fig. 8. An opening closed by the monolith of the factory

Ryc. 9. Interesujący pod względem formy element ciągu technologicznego dawnej wytwórni płyt pilśniowych – obecnie STEICO

Fig. 9. Formally interesting element of the technological chain of the old fibreboard plant – currently STEICO

Ryc. 10. Obecne zagospodarowanie przystanku autobusowego
Fig. 10. Current view of the bus stop

Ryc. 11. Pawilony usługowe

Fig. 11. Service pavilions

Duże centrum usług komercyjnych znajduje poza strefą dalekiej ekspozycji kościoła, można tam jednak odnaleźć bliższe powiązania przestrzenne (potencjalnie kompozycyjne) warte zachowania – w szczególności widok z planowanego peronu na kierunku Czersk.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dotyczą przede wszystkim obszarów przewidzianych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy¹⁵ pod rozwój zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej. W pierwszym wypadku dopuszczalne wysokości zabudowy wynoszą 12 i 18 m. W wypadku leżącego w północno-wschodniej części miasta terenu przemysłowego przewidziana jest możliwość zabudowy aż do wysokości 40 m, zlokalizowane tam hale produkcyjne są jednak znacznie niższe. Należy zauważyć, że miasto jest w niewielkim stopniu objęte planami. Taka sytuacja jest względnie bezpieczna podczas stagnacji na lokalnym rynku budowlanym, lecz w wypadku zwiększenia dynamiki rozwoju może przyczynić się do pogłębienia chaosu przestrzennego.

Infrastruktura turystyki i rekreacji

Miasto Czarna Woda obecnie nie stanowi istotnego celu podróży turystycznych, choć predysponują je do tego walory przyrodnicze oraz dogodne połączenie DK22, jak również (w mniejszym stopniu) linią kolejową nr 203. Obecność szlaku rzeki Wdy sprawiła, że spośród usług obsługi ruchu turystycznego najsilniej rozwinęły się te związane z kajakarstwem. W mieście mieści się szereg firm zajmujących się wypożyczaniem sprzętu oraz pole biwakowe. Wśród innych

15. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przyjęte uchwałą NR IX/50/11 Rady Miejskiej w Czarnej Wodzie z dnia 10 października 2011 r.

Local spatial development plans concern mainly the areas intended in the Study of determinants and directions of the commune's spatial development¹⁵ for apartment buildings and industrial facilities. In the first case, the maximum accepted height is 12 and 18 m. In the case of the industrial zone located in the north-east part of the town, the limit is as high as 40 m, but the manufacturing halls there are significantly lower. It should be noted that development plans cover only a small part of the town. Such a situation is relatively not dangerous when the construction market is in stagnation, but if the development dynamics increase it could contribute to the deepening the spatial chaos.

Tourism and recreation infrastructure

The town of Czarna Woda is not, at the moment, an important tourist destination, despite its natural assets and convenient connection to the NR22, as well as (to a lesser extent) with the railway line 203. Due to the presence of the trail of the river Wda, tourism management services related to kayaking are the most developed. There are many equipment rentals and a campsite. Among the other elements of recreation infrastructure we can list the amphitheatre with a kayak wharf and the Municipal Stadium. Because of the already mentioned extensive spatial structure, these elements are located in the central area of the town. Several entrepreneurs, mainly in the western part of the town, also offer accommodations. The offer is slightly enriched by the cabins located in the sports centre.

Despite the low level of development of the tourism infrastructure, several hiking trails pass through Czarna Woda

15. Study of the determinants and directions of the commune's spatial development adopted in the resolution NR IX/50/11 of the Town Council in Czarna Woda of 10 October 2011.

elementów infrastruktury rekreacji wymienić można amfiteatr z przystanią kajakową oraz stadion miejski. Wspomniana już ekstensywna struktura przestrzenna powoduje, że elementy te znajdują się w strefie centralnej miasta. Kilku przedsiębiorców, przede wszystkim w zachodniej części miejscowości, oferuje też kwatery na wynajem. Nieznacznym uzupełnieniem bazy noclegowej są również domki letniskowe zlokalizowane na terenie ośrodka sportu.

Mimo niewielkiego stopnia rozwoju infrastruktury turystycznej przez obszar Czarnej Wody przebiega szereg szlaków pieszych łączących miasto z atrakcjami gminy i jej najbliższego otoczenia. Szlak Kręgów Kamiennych (zielony) zaczyna się przy stacji kolejowej w Czarnej Wodzie i prowadzi do miejscowości Odry, w pobliżu której znajduje się rezerwat przyrody Kręgi Kamienne – cmentarzysko Gotów i Gepidów z I i II w. n.e.¹⁶ Szlak Kultur Megalitycznych (nieoznakowany) zaczyna się i kończy w tych samych punktach, lecz wiedzie inną trasą – między innymi przez Leśną Hutę i Wojtal. Inną trasą tematyczną prowadzącą z Czarnej Wody jest Szlak Arboretum (nieoznakowany) dochodzący do ogrodu dendrologicznego w Wirtach. Najdłuższym szlakiem pieszym przechodzącym przez miasto jest Szlak Kociwski (żółty), łączący Bory Tucholskie z największym miastem w promieniu 40 km – Starogardem Gdańskim.

Popularnym miejscowym środkiem transportu jest rower. Mimo to w mieście praktycznie nie istnieje system tras rowerowych. O ile nie jest to duże utrudnienie w poruszaniu się wewnątrz osiedli, gdzie ruch samochodowy jest niewielki,

16. The Stone Circles at Odry, Poland, UNESCO Astronomy and World Heritage Webportal, <https://www3.astronomicalheritage.net/index.php/show-entity?identity=8&idsubentity=1> (dostęp: 09.12.2018).

that connect it with the tourist attractions in the commune and its closest surroundings. The Stone Circles Trail (green) begins by the train station in Czarna Woda and leads to the town of Odry, near which there is a nature reserve Stone Circles – a Goth and Gepid cemetery from the 1st and 2nd century¹⁶. The Megalithic Cultures Trail (unmarked) begins and ends in the same points, but has a different route which leads, among others, through Leśna Huta and Wojtal. Another thematic trail which begins in Czarna Woda is the Arboretum Trail (unmarked) that leads to the dendrology garden in Wirty. The longest hiking trail passing through the town is the Kociwie Trail (yellow) that connects the Tuchola Forest with the largest town in a 40 km radius – Starogard Gdański. A popular local means of transport is a bicycle. Nevertheless, the town's system of bike paths is practically non-existent. Admittedly, it does not hamper mobility in the residential areas, where car traffic is low, but it significantly limits the possibilities of using the town as a base camp for cycling groups. Ultimately, there is a plan to build a regional bike route between Zblewo and Czersk and a bike path as part of the redevelopment of the NR22¹⁷.

Regional transport

The accessibility and quality of regional transport is one of the more important determinants of a town's attractiveness as a tourist centre and, in the case of a small town with a limited spectrum of services and workplaces, also as a place of residence. Through the commune of Czarna Woda runs the

16. The Stone Circles at Odry, Poland, UNESCO Astronomy and World Heritage Webportal, <https://www3.astronomicalheritage.net/index.php/show-entity?identity=8&idsubentity=1> (access: 09.12.2018).

17. Droga nr 22, zwana Berlinką będzie przebudowana. Rusza projektowanie, Rynek Infrastruktury, <https://www.rynekinfrastruktury.pl/wiadomosci/drogi/droga-nr-22-zwana-berlinka-bedzie-przebudowana-rusza-projektowanie--61297.html> (access: 11.01.2018).

Ryc. 12. Amfiteatr – jeden z nielicznych elementów zagospodarowania rekreacyjnego nad Wdą

Fig. 12. Amphitheatre – one of the few recreational facilities by the Wda

Ryc. 13. Stacja kolejowa w Czarniej Wodzie oddalona od funkcjonalnego centrum miejscowości

Fig. 13. Train station in Czarna Woda removed from the town's functional centre

o tyle zasadniczo zmniejsza to możliwość wykorzystania miasta jako bazy wypadowej dla wycieczek rowerowych. Docelowo planowane jest utworzenie regionalnej trasy rowerowej na kierunku Zblewo – Czersk¹⁷ oraz ścieżki rowerowej w ramach przebudowy DK22¹⁸.

Komunikacja ponadlokalna

Dostępność i jakość połączeń ponadlokalnych jest jednym z ważniejszych uwarunkowań decydujących o atrakcyjności miasta jako potencjalnego ośrodka turystycznego, a w wypadku małej miejscowości o ograniczonym spektrum usług i miejsc pracy również jako miejsca zamieszkania. Przez miasto i gminę Czarna Woda przebiega niezelektryfikowana linia kolejowa nr 203 łącząca między innymi dwa najbliższe węzły kolejowe, Piłę i Tczew, przez Chojnice i Starogard Gdański. Obsługę zapewniają tu szynobusy kursujące co około godzinę na linii Tczew – Chojnice. Dworzec kolejowy w Czarnej Wodzie należy do najstarszych obiektów w mieście – pochodzi z przełomu XIX i XX w.¹⁹ – jego położenie nie zapewnia jednak dobrej pieszej dostępności do komercyjnego centrum (ok. 800 m), osiedli mieszkaniowych (700 m – 1,5 km) oraz Urzędu Miasta i fabryki STEICO (chodnikami 1,7 km, skrótem ok. 1 km). Dawny zespół dworca pełni częściowo funkcję mieszkalną i niemal nie prowadzi się tam już obsługi pasażerów – obecnie nie ma tam nawet kas. Pod względem bliskości do miejsc pracy znacznie korzystniejsza jest lokalizacja prowizorycznego

17. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego.

18. Droga nr 22, zwana Berlinką będzie przebudowana. Rusza projektowanie, Rynek Infrastruktury, <https://www.rynekinfrastruktury.pl/wiadomosci/drogi/droga-nr-22-zwana-berlinka-bedzie-przebudowana-rusza-projektowanie--61297.html> (dostęp: 11.01.2018).

19. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Czarna Woda na lata 2017–2020.

non-electrified railway line 203 that connects, among others, the two closest railway junctions, Piła and Tczew, through Chojnice and Starogard Gdański. Service is provided by railcars which run every hour between Tczew and Chojnice. The train station in Czarna Woda is one of the oldest buildings in the town – it was built at the turn of the 20th century¹⁸ – but its location does not allow for an easy access to the commercial centre (ca. 800 m), residential areas (700 m – 1.5 km), the Municipal Office and the STEICO plant (1.7 km along the pavement, ca. 1 km if you take the shortcut). Part of the old train station complex now serves a residential function; there is almost no passenger service there, not even a box office. In terms of proximity to workplaces, the location of the provisional bus stop in the middle of the town's commercial centre, used mainly by private lines of minibuses offering rides to the nearby towns: Czersk and Starogard Gdański, is much more advantageous.

Conclusions and recommendations

Irrespective of the above described infrastructural shortcomings, the town's spatial policy should take into account the prospective development of tourism management services, especially related to kayaking and biking tourism.

One of the key challenges facing the town's authorities is the establishment of a coherent system of public spaces connected with regional mass transport. Due to technical, functional, and economical reasons it would be best to build the new train station between the large commercial service centre and the social service zone. Such a solution would allow to concentrate train and bus transport as well as the

18. Communal Monument Protection Programme for the Czarna Woda Commune for the Years 2017–2020.

37 przystanku autobusowego w samym środku komercyjnego centrum miasta, gdzie zatrzymują się przede wszystkim prywatne linie minibusów oferujące dojazdy do pobliskich miast – Czerska i Starogardu Gdańskiego.

Podsumowanie i rekomendacje

Niezależnie od wyżej opisanych braków infrastrukturalnych, w polityce przestrzennej miasta warto uwzględnić perspektywę rozwoju usług obsługi ruchu turystycznego, w szczególności turystyki kajakowej i rowerowej.

Jednym z kluczowych wyzwań stojących przed władzami miasta jest utworzenie spójnego systemu przestrzeni publicznej powiązanego z komunikacją zbiorową o zasięgu ponadlokalnym. Ze względów technicznych, funkcjonalnych i ekonomicznych nowy przystanek kolejowy najlepiej byłoby wybudować pomiędzy dużym centrum usług komercyjnych a strefą usług społecznych. Takie rozwiązanie pozwoliłoby skupić w jednym miejscu komunikację kolejową i autobusową oraz najważniejsze generatory ruchu pieszego. Byłoby to korzystne zarówno dla operatorów ruchu turystycznego, jak i mieszkańców miasta.

Czarna Woda wymaga ponadto utworzenia strategii krajo-
brazowej, której wdrażanie byłoby zabezpieczone zapisami nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W mieście znajdują się charakterystyczne elementy pochodzenia naturalnego (dolina Wdy i przyległe obszary zielone) oraz antropologicznego (dominanta kościoła, zespoły tradycyjnej zabudowy mieszkaniowej, elementy infrastruktury technicznej i architektury przemysłowej), które przy odpowiednim prowadzeniu polityki przestrzennej mogłyby stać się jego pozytywnymi wyróżnikami w skali regionalnej

i krajowej. W wypadku zwiększenia dynamiki rozwoju miasta, a wobec braku odpowiednich dokumentów planistycznych, ich walory krajobrazowe mogą zostać bezpowrotnie utracone.

Anna Gołędzinowska

Adiunkt ze stopniem doktora w Katedrze Urbanistyki i Planowania Regionalnego na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej oraz Główny Projektant w Zespole ds. Osadnictwa i Dziedzictwa Kulturowego Pomorskiego Biura Planowania Regionalnego. Naukowo zajmuje się zagadnieniami rozwoju regionalnego, wpływu reżimów ochronnych na rozwój miast oraz przekształceniami przestrzeni publicznej w małych i średnich miastach.

most important generators of foot traffic in one place. This would be advantageous both for tourist traffic operators and the citizens of Czarna Woda.

The town also needs a landscape strategy whose implementation would be provided for in the new local spatial development plans. It possesses characteristic elements of natural (the Wda valley and the surrounding green areas) and anthropological origin (the church, traditional housing developments, elements of technical infrastructure and industrial architecture) which, under an appropriate spatial policy, could distinguish it positively on a regional and national scale. On the other hand, if the dynamics of the town's development increase and it finds itself without necessary planning documents, their value for its landscape can be lost forever.

Anna Gołędzinowska

Associate professor with a PhD degree in the Department of Urban Design and Regional Planning at the Faculty of Architecture at the Gdańsk University of Technology and Main Designer in the Team for Settlement and Cultural Heritage of the Pomeranian Office for Regional Planning. In her scientific work she focuses on the issues of regional development, the influence of protection regimes on urban development, and the transformations of public spaces in small and medium-sized towns.

fot. Paweł Rybacki

Wsparcie rzeczywistości wirtualnej dla projektów realizowanych w ASP w Gdańsku

Virtual reality support for the projects carried out in the AFA in Gdańsk

Jacek Lebiedź

Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej (LZWP) jest unikatowym w skali kraju miejscem, gdzie w grupie kilku osób można wspólnie eksplorować świat iluzji¹. Na takie doświadczenie pozwalają znajdujące się tam jaskinie rzeczywistości wirtualnej (ang. Cave Automatic Virtual Environment, CAVE) umożliwiające uczestnikom eksperymentu wniknięcie w środowisko zarówno kreowane komputerowo, jak i stanowiące cyfrową kopię realnego obszaru. Laboratorium to funkcjonuje już od czterech lat przy Wydziale Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki Politechniki Gdańskiej. Korzystają z niego nie tylko przedstawiciele dyscyplin technicznych, ale również psychologowie z Uniwersytetu SWPS², lekarze z Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego³, muzealnicy z Muzeum Bursztynu w Gdańsku⁴, detektywi z Laboratorium Kryminalistycznego KW Policji w Gdańsku⁵,

1. J. Lebiedź, Wyposażenie i zastosowania Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej, „Elektronika – konstrukcje, technologie, zastosowania”, 7/2016, s. 28–32.
2. Idem, Człowiek zanurzony w rzeczywistości wirtualnej na przykładzie Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej, [w:] M. Wysocka-Pleczyk, B. Gulla, Człowiek zalogowany, t. 4: Człowiek społeczny w przestrzeni Internetu, Biblioteka Jagiellońska, Kraków 2015, s. 108–115, <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/342814/edition/327436/content> (dostęp: 19.12.2018).
3. J. Lebiedź, J. Skokowski, P. Flisikowski, Modeling of Human Tissue for Medical Purposes, „Journal of Medical Informatics & Technologies”, 21/2012, s. 43–48.
4. J. Lebiedź, J. Redlarski, J. Rumiński, Virtual Designs and Reconstructions of Amber Works: Amber Craftsman Simulator, [w:] Proceedings of the 10th International Conference on Human System Interactions (HSI), Institute of Electrical and Electronics Engineers, Ulsan 2017, s. 246–249.
5. M. Kozian, J. Lebiedź, M. Wieczór, Wizualizacja miejsca zdarzenia z wykorzystaniem jaskini rzeczywistości wirtualnej, [w:] II Ogólnopolska Konferencja Naukowa Krimed „Metody badawcze w kryminalistyce i medycynie sądowej”, Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL, Lublin 2016, s. 55–56, <http://bc.wydawnictwo-tygiel.pl/public/assets/125/Abstrakty-Krimed-2016.pdf#page=55> (dostęp: 19.12.2018).

The Immersive 3D Visualization Lab (I3DVL) is a place unique in the whole country, where in a group of several people we can together explore the world of illusion¹. Such an experience is made possible by Cave Automatic Virtual Environment (CAVE) which allows the participants of the experiment to become immersed in an environment both computer-generated and constituting a digital copy of a real area. The Lab has already been operating for four years at the Faculty of Electronics, Telecommunication, and Informatics of the Gdańsk University of Technology. It's proved useful not only for representatives of technical disciplines, but also psychologists from the SWPS University of Social Sciences and Humanities², doctors from the Medical University of Gdańsk³, museologists from the Museum of Amber in Gdańsk⁴, detectives from the Criminology Lab at the Provincial Police Headquarters in Gdańsk⁵, training officers

1. J. Lebiedź, Wyposażenie i zastosowania Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej, „Elektronika – konstrukcje, technologie, zastosowania”, 7/2016, pp. 28–32.
2. Idem, Człowiek zanurzony w rzeczywistości wirtualnej na przykładzie Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej, [in:] M. Wysocka-Pleczyk, B. Gulla, Człowiek zalogowany, t. 4: Człowiek społeczny w przestrzeni Internetu, Biblioteka Jagiellońska, Kraków 2015, pp. 108–115, <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/342814/edition/327436/content> (access: 19.12.2018).
3. J. Lebiedź, J. Skokowski, P. Flisikowski, Modeling of Human Tissue for Medical Purposes, „Journal of Medical Informatics & Technologies”, 21/2012, pp. 43–48.
4. J. Lebiedź, J. Redlarski, J. Rumiński, Virtual Designs and Reconstructions of Amber Works: Amber Craftsman Simulator, [in:] Proceedings of the 10th International Conference on Human System Interactions (HSI), Institute of Electrical and Electronics Engineers, Ulsan 2017, pp. 246–249.
5. M. Kozian, J. Lebiedź, M. Wieczór, Wizualizacja miejsca zdarzenia z wykorzystaniem jaskini rzeczywistości wirtualnej, [in:] II Ogólnopolska Konferencja Naukowa Krimed „Metody badawcze w kryminalistyce i medycynie sądowej”, Fundacja na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL, Lublin 2016, pp. 55–56, <http://bc.wydawnictwo-tygiel.pl/public/assets/125/Abstrakty-Krimed-2016.pdf#page=55> (access: 19.12.2018).

szkoleniowcy z Akademii Sztuki Wojennej z Warszawy⁶ oraz architekci z Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku⁷.

Podstawowym urządzeniem LZWP jest sześcienna jaskinia rzeczywistości wirtualnej BigCAVE. Jest to zamknięte pomieszczenie o boku 3,4 m, którego wszystkie ściany, włączając w to podłogę i sufit, stanowią ekrany do zewnętrznej projekcji 3D (rys. 1). Jego działanie polega na równoczesnej projekcji obrazu trójwymiarowego na wszystkie sześć ścian, którą dodatkowo wzbogaca generacja dźwięku przestrzennego z odpowiednio rozmieszczonych głośników. Ludzie przebywający we wnętrzu jaskini odnoszą wrażenie, że znajdują się w wykreowanym przez komputer świecie (rys. 2). Co więcej, mogą się po nim przemieszczać na własnych nogach w granicach wyznaczonych przez ściany jaskini. Przy użyciu różdżki, czyli specjalnego kontrolera trzymanego w rękę (ang. flystick, wand), możliwa jest również dalsza wędrówka. LZWP zatrudnia kilku młodych programistów zafascynowanych możliwościami rzeczywistości wirtualnej, którzy przygotowują różnorodne symulacje dla rozmaitych użytkowników. Często wspomagają ich studenci informatyki realizujący swoje projekty inżynierskie, projekty grupowe lub prace magisterskie. Jedną z najstarszych aplikacji LZWP jest interaktywna wizualizacja Targu Węglowego w Gdańsku z kilkoma przygotowanymi przez studentów Wydziału Archi-

6. M. Gawlik-Kobylińska, P. Maciejewski, J. Lebień, The Four-Dimensional Instructional Design in eLearning and Virtual Reality Training, [w:] (Aus)Bildungskongress der Bundeswehr 2018. Veranstaltungskatalog (Panel Wissenschaft W11), Helmut-Schmidt-Universität, Hamburg 2018, s. 51.

7. I. Dzierżko-Bukal, J. Lebień, Urban Prototyping in CAVE: Cooperation between the Academy of Fine Arts in Gdańsk and the Gdańsk University of Technology, [w:] Proceedings of the 11th International Conference on Human System Interaction (HSI), Institute of Electrical and Electronics Engineers, Gdańsk 2018, <https://ieeexplore.ieee.org/document/8431280> (dostęp: 19.12.2018).

from the War Studies University in Warsaw⁶, and architects from the Academy of Fine Arts in Gdańsk⁷.

The principal device used in the I3DVL is a cubic virtual reality cave called BigCAVE. It is an enclosed room with edges measuring 3.4 m, whose every face, including the floor and the ceiling, is a screen for rear 3D projection (Fig. 1). It works by simultaneously projecting a three-dimensional image on all six faces, which is additionally enriched by the generation of surround sound from appropriately positioned speakers. The people inside the cave get the impression of being in a computer-generated world (Fig. 2). What is more, they can walk around it on their own feet within the boundaries set by the walls of the cave. Using a wand or a flystick, which is a special hand-held controller, it is also possible to walk further.

The I3DVL employs several young programmers fascinated by the possibilities of virtual reality, who prepare various simulations for different users. They often use the help of computer science students who carry out their engineering projects, group projects, or Master's theses. One of the first applications of the I3DVL is an interactive visualization of the Coal Market Square in Gdańsk with several development propositions for its western frontage prepared by the students

6. M. Gawlik-Kobylińska, P. Maciejewski, J. Lebień, The Four-Dimensional Instructional Design in eLearning and Virtual Reality Training, [in:] (Aus)Bildungskongress der Bundeswehr 2018. Veranstaltungskatalog (Panel Wissenschaft W11), Helmut-Schmidt-Universität, Hamburg 2018, p. 51.

7. I. Dzierżko-Bukal, J. Lebień, Urban Prototyping in CAVE: Cooperation between the Academy of Fine Arts in Gdańsk and the Gdańsk University of Technology, [in:] Proceedings of the 11th International Conference on Human System Interaction (HSI), Institute of Electrical and Electronics Engineers, Gdańsk 2018, <https://ieeexplore.ieee.org/document/8431280> (access: 19.12.2018).

tektury Politechniki Gdańskiej propozycjami zabudowy jego zachodniej pierzei (rys. 3). W kolejnych latach umożliwiono wirtualne zwiedzanie wykonanych przez studentów Akademii Sztuk Pięknych projektów zagospodarowania okolic Twierdzy Wisłoujście w Gdańsku (rys. 4) i Kuźni Wodnej w Gdańsku Oliwie (rys. 5), a ostatnio także terenu Czarnej Wody – miejscowości leżącej w Borach Tucholskich (rys. 6). Do nieograniczonego przemierzania świata wirtualnego może także posłużyć wzorowany na kołowrotku dla chomika i wstawiany do wnętrza jaskini sferyczny symulator chodu (ang. spherical walk simulator) mający postać przezroczystej sfery osadzonej na rolkach. Osoba znajdująca się w jej wnętrzu może maszerować przez obserwowany na ścianach jaskini i przesuwany się zgodnie z kierunkiem jej kroków wirtualny świat (rys. 7). Sferycznego symulatora chodu można też używać poza jaskinią, wykorzystując popularne gogle rzeczywistości wirtualnej (ang. HMD – Head Mounted Display), którymi również dysponuje LZWP. Posiada ono ponadto dwie mniejsze jaskinie, MidiCAVE i MiniCAVE, wykorzystywane w procesie przygotowywania symulacji. Dodatkowym efektem prac nad powyższymi aplikacjami wspomagającymi architektów i urbanistów są opracowane przez programistów wytyczne dotyczące przygotowywania przez projektantów modeli obiektów 3D do wizualizacji⁸. Okazuje się, że możliwość oglądania zaprojektowanych scen z dowolnej perspektywy pociąga za sobą konieczność bardzo precyzyjnego modelowania obiektów. Nie można pozwolić sobie na lewitujące obiekty i niepołączone sąsia-

8. D. Pielak, M. Kowalski, J. Lebieź, 3D Model Making Patterns for Active Architectural Visualization: Guidelines for Graphic Designers Cooperating with Software Developers, [w:] Proceedings of the 23rd International ACM Conference on 3D Web Technology, Web3D 2018, <https://dl.acm.org/citation.cfm?id=3211217&dl=ACM&col-1=DL#URLTOKEN#> (dostęp: 19.12.2018).

of the Faculty of Architecture of the Gdańsk University of Technology (Fig. 3). In subsequent years, the Lab made it possible to take a virtual walk through the development projects for the area of the Wisłoujście Fortress in Gdańsk prepared by the students of the Academy of Fine Arts in Gdańsk (Fig. 4), the Water Forge in Gdańsk Oliwa (Fig. 5), and recently also the area of Czarna Woda – a town located in the Tuchola Forest (Fig. 6).

Unlimited movement through the virtual world is also made possible by the spherical walk simulator, which is a transparent sphere supported on rollers modelled on a hamster wheel and installed inside the cave. The person inside the sphere can walk through the world that he observes on the walls of the cave which moves in accordance to the direction of the steps he takes in the virtual world (Fig. 7). The spherical walk simulator can also be used outside the cave with the popular virtual reality goggles (HMD – Head Mounted Display), which the I3DVL also has at its disposal. It also has two smaller caves: MidiCAVE and MiniCAVE, which are used in the process of preparing simulations.

An additional consequence of working on the above-mentioned applications that serve to support architects and urbanists in their work are the guidelines concerning the preparation by designers of 3D models for visualization developed by programmers⁸. It turns out that the possibility of looking at the designed scenes from any desired perspective necessi-

8. D. Pielak, M. Kowalski, J. Lebieź, 3D Model Making Patterns for Active Architectural Visualization: Guidelines for Graphic Designers Cooperating with Software Developers, [in:] Proceedings of the 23rd International ACM Conference on 3D Web Technology, Web3D 2018, <https://dl.acm.org/citation.cfm?id=3211217&dl=ACM&col-1=DL#URLTOKEN#> (access: 19.12.2018).

dujące ze sobą ściany. Co więcej, potrzeba płynnej modyfikacji obrazów w trakcie wirtualnej wędrówki wymusza oszczędne posługiwanie się wierzchołkami podczas modelowania. Oznacza to konieczność minimalizowania liczby wierzchołków w obiektach⁹ i niedopuszczanie do pokrywania się ścian. Ze względu na wykorzystywany do wizualizacji silnik graficzny ważne jest ponadto poprawne definiowanie wektorów normalnych określających stronę zewnętrzną ścian modelowanych obiektów.

dr inż. Jacek Lebieź

Doktor nauk technicznych w zakresie informatyki. Pracownik naukowo-dydaktyczny Wydziału Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki Politechniki Gdańskiej (Katedra Inteligentnych Systemów Interaktywnych). Jego aktualne zainteresowania naukowe skupiają się wokół rzeczywistości wirtualnej i jej zastosowań (w tym prototypowania architektonicznego i urbanistycznego). Inicjator utworzenia Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej, którym obecnie kieruje, oraz powstającego Pomorskiego Laboratorium Zarządzania Kryzysowego.

rys. Marek Grela

9. J. Lebieź, M. Szwoch, Virtual Sightseeing in Immersive 3D Visualization Lab, [w:] Proceedings of the Federated Conference on Computer Science and Information Systems – 4th Conference on Multimedia, Interaction, Design and Innovation MIDI'16, Gdańsk 2016, s. 1641–1645.

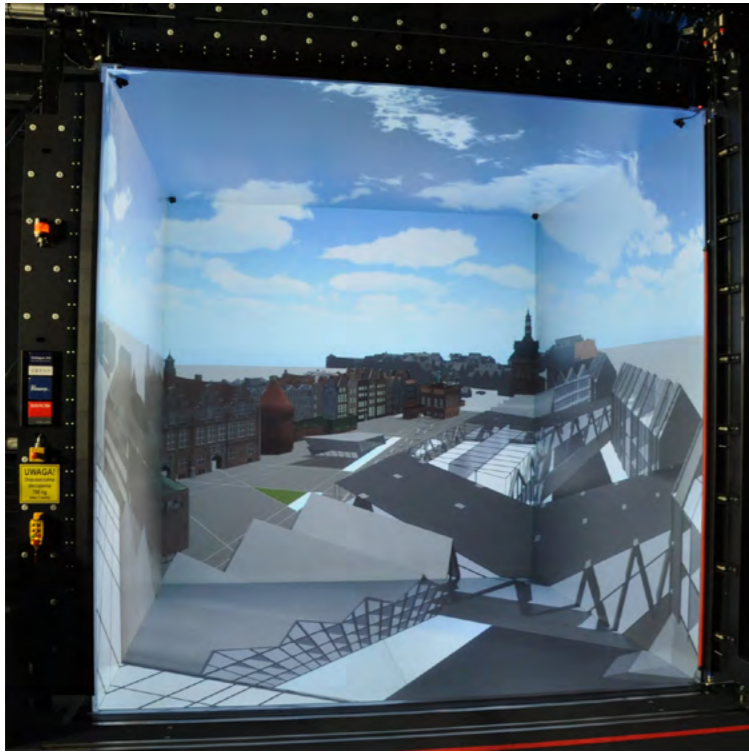
tates a very precise modelling of objects. There can be no levitating objects and disconnected adjoining walls. What is more, the need to smoothly modify the images in the course of a virtual walk necessitates the economical use of vertices when modelling. This means that the number of vertices in objects has to be minimized⁹ and the faces must not overlap. Because of the graphic engine used to make visualizations, it is also important to correctly define the normal vectors determining the external side of the faces of the modelled objects.

Jacek Lebieź, Ph.D. Eng.

Ph.D. in Computer Science. Conducts research and teaches at the Faculty of Electronics, Telecommunication, and Informatics at the Gdańsk University of Technology (Department of Intelligent Interactive Systems). His current scientific interests focus around virtual reality and its applications (including prototyping in architecture and urban planning). Initiator of the Immersive 3D Visualization Lab, which he runs, as well as the emerging Pomerania Crisis Management Lab.

drawing by Marek Grela

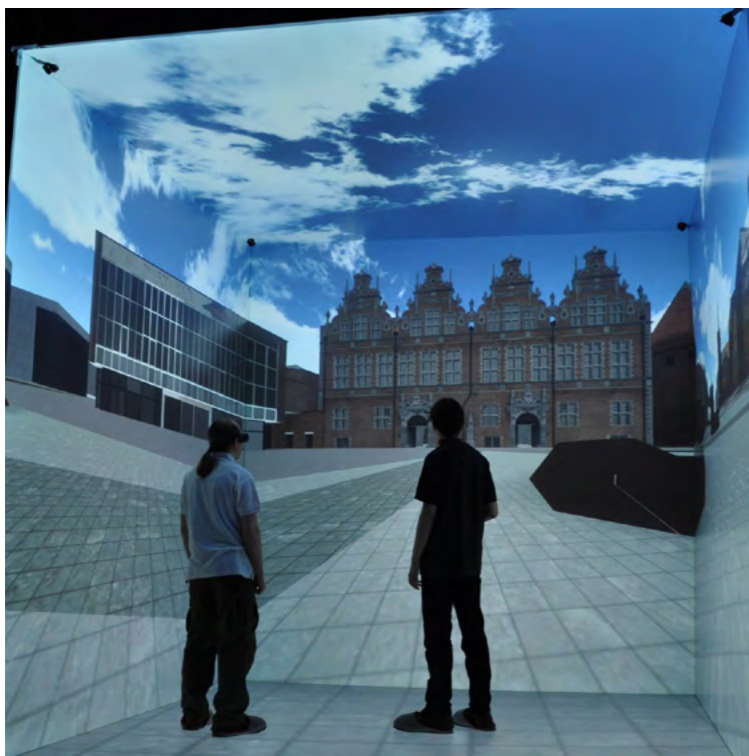
9. J. Lebieź, M. Szwoch, Virtual Sightseeing in Immersive 3D Visualization Lab, [in:] Proceedings of the Federated Conference on Computer Science and Information Systems – 4th Conference on Multimedia, Interaction, Design and Innovation MIDI'16, Gdańsk 2016, pp. 1641–1645.

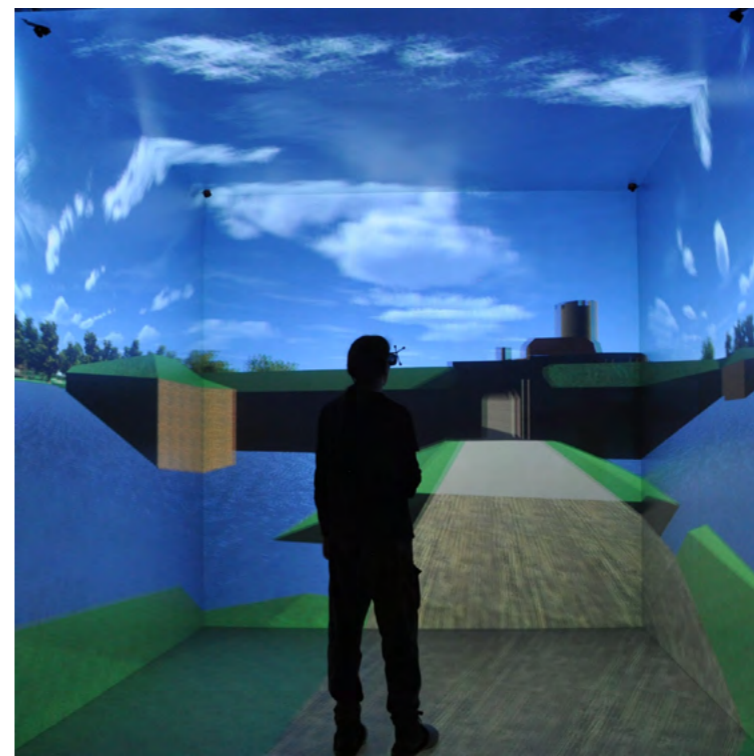
Rys. 1.
Fig. 1.

Rys. 2.
Fig. 2.

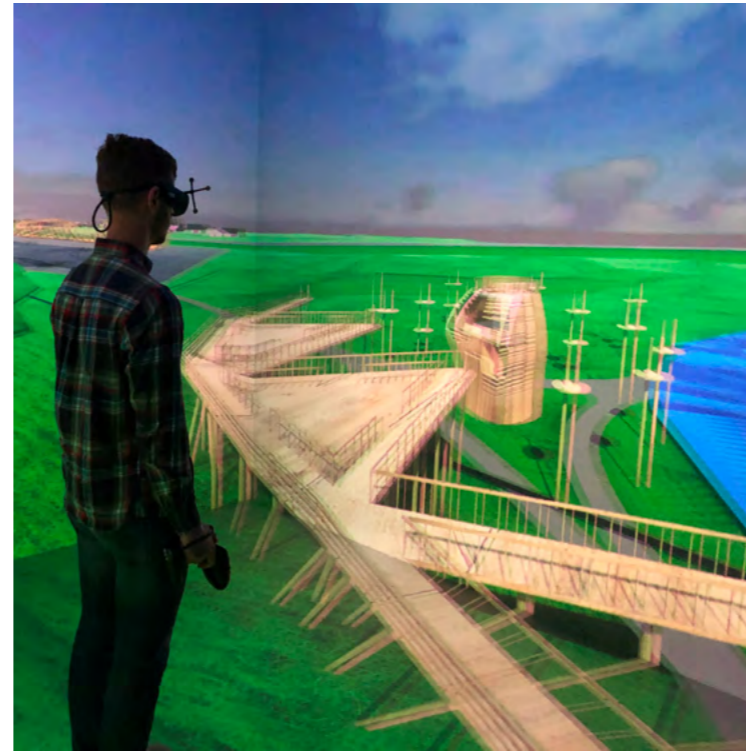
Rys. 3.
Fig. 3.

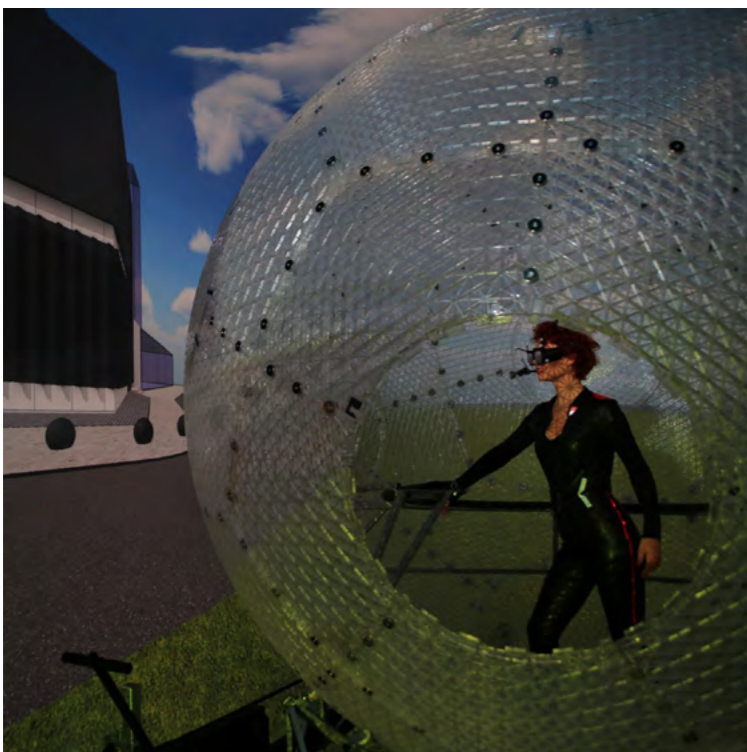
Rys. 4.
Fig. 4.

Rys.
5.
Fig.
5.

Rys. 6.
Fig. 6.

Rys. 7.
Fig. 7.

- Rys. 1. Jaskinia rzeczywistości wirtualnej w LZWP z uruchomioną symulacją
 Rys. 2. Zwiedzanie wnętrza wirtualnego budynku w jaskini rzeczywistości wirtualnej w LZWP
 Rys. 3. Targ Węglowy w jaskini rzeczywistości wirtualnej w LZWP
 Rys. 4. Zagospodarowanie okolic Twierdzy Wisłoujście w jaskini rzeczywistości wirtualnej
 Rys. 5. Zagospodarowanie okolic oliwskiej Kuźni Wodnej w jaskini rzeczywistości wirtualnej
 Rys. 6. Zagospodarowanie Czarnej Wody w jaskini rzeczywistości wirtualnej (fot. Paweł Tarnowski)
 Rys. 7. Sferyczny symulator chodu w jaskini rzeczywistości wirtualnej (fot. Dorota Patschull)

Fig. 1. Virtual reality cave in I3DVL with a simulation running

Fig. 2. Exploring a virtual building in a virtual reality cave in I3DVL

Fig. 3. The Coal Market Square in a virtual reality cave in I3DVL

Fig. 4. Development plan of the area of the Wisłoujście Fortress in a virtual reality cave

Fig. 5. Development plan of the area of the Water Forge in Gdańsk Oliwa in a virtual reality cave

Fig. 6. Development plan of Czarna Woda in a virtual reality cave (photo Paweł Tarnowski)

Fig. 7. Spherical walk simulator in a virtual reality cave (photo Dorota Patschull)

Kolory Czarnej Wody. Interdyscyplinary projekt studyjny w ramach idei Slow City The Colours of Czarna Woda. An interdisciplinary study project employing the idea of a slow city

Bogumiła Józwicka

Wiele zróżnicowanych (i zmiennych) czynników decyduje o charakterze miejscowości. Czarna Woda jest dziś miastem, co znaczy, że jako jednostka osadnicza posiada intensywną zabudowę, mała ilość jej terenów jest wykorzystywana rolniczo, a w związku z tym - prowadząca miejski tryb życia - ludność pracuje poza rolnictwem, w przemyśle lub w usługach. Kryteria miejskości mogą być różne, za najważniejsze można uznać liczbę ludności i stan administracyjnoprawny (lokacja, przywileje, typ praw miejskich). Miejskość jest silnie uwarunkowana planem zagospodarowania przestrzennego, odpowiednią infrastrukturą, występowaniem miejskich cech funkcjonalno-przestrzennych (z jednoznacznie wykształconym centrum i granicami administracyjnymi). Miasto to ośrodek administracyjny, w którym działają instytucje o funkcjach ponadlokalnych. Większe zagęszczenie ludności to większa kreatywność i produktywność, większa ilość i różnorodność kontaktów międzyludzkich oraz intensywność wykorzystywania infrastruktury.

Pierwszym czynnikiem mającym wpływ na powstanie miejscowości jest położenie: względem szlaków handlowych, rzek (pełniących także komunikacyjną rolę) lub innych źródeł czystej wody. Obok zasobów naturalnych (potencjału rolniczego i hodowlanego a także występowania złóż i minerałów) duże znaczenie dla powstawania miejscowości mają warunki geograficzne i walory krajobrazowe oraz powiązania ze szlakami komunikacyjnymi. Miejsce powinno być dobre dla rozwoju zabudowy, umożliwiać budowanie lokalnej strategii, wspierać przedsiębiorczość mieszkańców oraz tworzyć potencjał zatrudnienia.

Czarna Woda uzyskała prawa miejskie w 1993 roku. Ma znakomite położenie: nad rzeką Wdą, na skraju Borów Tuchol-

A town's character is shaped by many varied (and variable) factors. Today, Czarna Woda is a city, which means that as a settlement unit it has a high floor area ratio and only a small part of its area is being used for agricultural purposes – its inhabitants lead an urban lifestyle and work in industry or services. There are a number of criteria of urbanity – we could indicate the number of inhabitants and the administrative and legal status (location, privileges, type of city rights) as the most important ones. Urbanity is strongly influenced by the zoning scheme, appropriate infrastructure, as well as urban functional and spatial features (clearly defined centre and administrative border). A city is an administrative centre where operate regional institutions. Higher population density means higher creativity and productivity, higher number and diversity of human interactions, and more intensive use of infrastructure.

The first factor influencing the establishment of a town is its location in proximity to trade routes, rivers (which also perform a communication function) or other sources of fresh water. Besides natural resources (agricultural and farming potential as well as deposits and minerals), an important role is also played by geographical conditions and landscape features. The place should be well suited for the development of infrastructure and local strategy, support the entrepreneurship of the citizens, and ensure the potential for employment.

Czarna Woda was granted city status in 1993. It enjoys an excellent location – by the river Wda, on the edge of the Tuchola Forest, in Kociewie, where the areas inhabited by two Polish ethnic groups – Kociewiaczy and Borowiacy – meet, in the western part of the Starogard district, in the southern part of the Pomerania province, in northern Poland... The

skich, na Kociewiu, na pograniczu borowiacko-kociewskim, w zachodniej części powiatu starogardzkiego, na południu województwa pomorskiego, w północnej Polsce... Położona wśród lasów miejscowość od zawsze wykorzystywała ich bogactwo. Od końca XIX wieku posiadała tartak. Związek z przemysłem drzewnym przypięczętowało w latach 50-tych ubiegłego wieku zlokalizowanie w Czarnej Wodzie fabryki płyt pilśniowych. Rozwój przemysłu spowodował napływ specjalistycznej kadry, przełożył się także na przyrost ludności, wynikający z nowych miejsc pracy. Miał też wpływ na rozbudowę i zróżnicowanie tkanki mieszkaniowej. Powstały niezbędne instytucje użyteczności publicznej. Tradycje przemysłowe udaje się kontynuować – dziś największym i najnowocześniejszym zakładem przemysłowym w Czarnej Wodzie jest fabryka firmy STEICO - jednego z największych w Europie producentów drewnopochodnych materiałów izolacyjnych, działającego w Czarnej Wodzie w ramach obszaru Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Od 2015 roku funkcjonuje też Pomorski Klaster Drzewny Czarna Woda. Położenie nad rzeką oraz przy ważnej trasie drogowej (kiedyś Berlin–Królewiec) – i kolejowej (Piła-Tczew) a także na kilku atrakcyjnych szlakach turystycznych, składa się na wyjątkowy charakter miejscowości i potencjał w obszarze silnie rozwijającej się turystyki. Warto podkreślić, że są to szlaki różnego rodzaju: piesze i rowerowe - Szlak Kociewski (5,2 km) z Tczewa; Szlak Kręgów Kamiennych (5,5 km) z Sierakowic przez Odry; Szlak Kultur Megalitycznych (27 km); Szlak Arboretum (26 km) czy Trasa Starogardzka (46,5 km), a także trasy wodne, wykorzystujące rzekę Wdę o rzadkim, naturalnie ciemnym zabarwieniu wody wynikającym z torfowego podłoża. Wda – lewy dopływ Wisły - jest rzeką niziną, silnie meandrującą. W jej piaszczystym dnie występują liczne głazy narzutowe. Stanowi przez to bardzo

town, surrounded by a forest, has always made use of its riches. Since the end of the 19th century, it had an operational sawmill. Its connection with the wood industry was sealed by the opening of a fibreboard plant in the 1950s. Industrial development caused an influx of specialist staff, and the creation of new jobs translated into an increase in population, which also led to the development and diversification of housing. Necessary public institutions were established. The industrial tradition is still alive – today, the largest and most modern industrial plant in Czarna Woda is the factory of the STEICO company, one of the biggest manufacturers of wood-based insulation materials in Europe, operating within the Pomeranian Special Economic Zone. Since 2015, the Pomeranian Wood Cluster Czarna Woda has also been active here.

The unique character of the town and its potential in the area of dynamically developing tourism result from its proximity to the river, to an important trunk road (once Berlin – Królewiec) and railway road (Piła – Tczew), and to several beautiful tourist trails. These include hiking and cycling trails – such as the Kociewie Trail (5.2 km) from Tczew, the Stone Circles Trail (5.5 km) from Sierakowice through Odry, the Megalithic Cultures Trail (27 km), the Arboretum Trail (26 km) or the Starogard Route (46.5 km) – as well as water trails on the Wda river. The Wda – left tributary of the Vistula – is a lowland river, very meandering, whose waters are naturally dark because of the peat substrate. The numerous glacial erratics in its sandy bottom make it very appealing for kayakers. As it runs on one and then on the other side of a wide valley, passes through many lakes and landscape parks, by beautifully located towns, the character of the Wda changes – sometimes it becomes a rapid stream, sometimes

atrakcyjny szlak kajakowy, płynąc raz po jednej, raz po drugiej stronie szerokiej doliny, przepływając przez liczne jeziora i parki krajobrazowe, mijając pięknie położone miejscowości... Wda ma zmienny charakter, czasem robi wrażenie wartkiego potoku, czasem szerokiej, leniwie rozlewającej swoje wody rzeki. Zakola, przełomy, rozlewiska, zalesione brzegi, miejscami wysokie i urwiste, własny kanał, dopływy – to wszystko składa się na atrakcyjność jej wodnych szlaków i wyjątkowość przeżywanej przygody. Oprócz krajobrazów o niezwykłych walorach, w okolicy Czarnej Wody występują zabytki architektury, relikty kultury i pomniki przyrody. Po obu stronach torów kolejowych linii Chojnice-Tczew, na wschód od Czarnej Wody, leżą pozostałości tzw. „Czarnowodzkich Łądów” - systemu sztucznych łąk mineralnych, zbudowanego w latach 1840-46. Piaszczyste tereny po wyrębach zostały nawiezione i objęte systemem kanałów irygacyjnych. Z różnych powodów ten unikatowy system ulegał przez lata degradacji. Część urządzeń nawadniających, mostów, przepustów i grobli zachowała się do dziś, chociaż łąki nie są już systematycznie uprawiane i dzierzawione. Najstarszym z systemu kanałów melioracyjnych jest kanał rzeki Wdy, zbudowany w 1840 w celu nawodnienia suchych terenów Borów Tucholskich, który w pewnym momencie (poniżej miejscowości Cegielnia) dość niespodziewanie rozwidła się, znikając wśród pól i łąk...

Ważnym czynnikiem budującym charakter miejsca jest ludzka działalność, składająca się z pracy podejmowanej w celu utrzymania rodziny, świadczenia usług a także codziennych, czynności gospodarskich i tych podejmowanych dla zwykłej przyjemności. Transport, urzędy, zakłady pracy, instytucje użyteczności publicznej, szkoły, sklepy, ogródki działkowe – to wszystko aktywuje działania składające się na życie codzienne i stosunki społeczne.

a wide river, lazily spilling out its waters. Bends, canyons, pools, brinks covered with forests, sometimes high and sheer, its own canal, tributaries – these are the reasons why its water trails are so attractive and the adventure they guarantee so unique. Around Czarna Woda, apart from exquisite landscapes, there are also monuments of architecture, cultural relics, and natural monuments. To the east, on both sides of the Chojnice – Tczew railway line, we can see the remnants of the so-called Lands of Czarna Woda – a system of artificial mineral fields built in 1840–1846. After the forest was removed, the sandy terrain was fertilized and an irrigation system was built. For years, for various reasons, this unique system has been undergoing degradation. Some irrigation devices, bridges, culverts, and levees have been preserved till this day, even though the fields are no longer systematically cultivated and rented. The oldest irrigation ditch was built in 1840 in order to channel water to the dry areas of the Tuchola Forest – it is the canal of the river Wda, which at one point (below the town of Cegielnia) quite unexpectedly forks, disappearing among the fields and meadows...

An important factor shaping the character of any place is human activity – work undertaken in order to support one's family, provision of services, as well as day-to-day household duties and leisure activities. Transport, offices, workplaces, public institutions, schools, shops, allotments – they all constitute a background for activities comprising everyday life and social relations.

In 1981, under martial law, the people of Czarna Woda began working on establishing a parish. The construction of the Church of Our Lady of Częstochowa, designed by Tomasz Lew, was completed in 1985. In subsequent years,

fot. T. Kwiatkowski

Tworzenie się parafii w Czarnej Wodzie rozpoczęło się w stanie wojennym w grudniu 1981 roku. Budowę kościoła wg projektu Tomasza Lwa, zakończono w roku 1985. Przez kolejne lata prowadzono prace wykończeniowe i kompleto- wano wyposażenie (np. organy poświęcono dopiero w roku 1998). Przewodniki turystyczne zachęcają do obejrzenia drogi krzyżowej, namalowanej przez Tadeusza Rupiewi- cza. Parafia jest ważnym elementem życia mieszkańców Czarnej Wody i okolic. To tutaj wystąpił po raz pierwszy czarnowodzki chór mieszany... Budynek kościoła pw. Matki Boskiej Częstochowskiej stanowi wyrazisty punkt odniesienia w tkance miejskiej. Istotnym elementem kulturotwórczym Czarnej Wody jest działalność galerii i restauracji Karczma Ostoja (kontynuacja działającej od 2000 roku galerii sztuki), której siłą sprawczą jest Michał Ostoja Lniski. Z miastem związanych jest wielu twórców, działaczy i naukowców, dzięki którym cyklicznym wydarzeniom i różnego rodzaju inicjatywom można nadać znaczenie ważne nie tylko lokalnie. W tym kontekście nie sposób przecenić działań administru- jącego Czarną Wodą od 2006 roku Burmistrza – Arkadiusza Glinieckiego.

W Czarnej Wodzie działa Zespół Szkół publicznych – szkoła podstawowa i gimnazjum, a także Zespół Szkół Ponad- gimnazjalnych (branżowa szkoła I stopnia i technikum). Szkoły wspierają miejscową społeczność i odpowiadają na potrzeby lokalnego przemysłu. W mieście jest kompleks sportowy, obejmujący miejski stadion, boisko do piłki noż- nej, do siatkówki oraz siłownię. Czarna Woda ma znaczące tradycje w tym zakresie, kiedyś przy stadionie działał letni basen o wymiarach olimpijskich oraz strzelnica, organizo- wano obozy sportowe i sportowe klasy wyjazdowe. Ważne miejsce w historii polskiego sportu mają odbywające się tu

finishing works were being carried out and equipment was being assembled (the organ was blessed as late as in 1998). Tourist guides recommend taking a look at the Way of the Cross painted by Tadeusz Rupiewicz. The parish plays an important role in the lives of the citizens of Czarna Woda and its environs, and the church constitutes a distinct reference point in the urban tissue. It was there where the mixed choir of Czarna Woda gave its first performance.

Another important culture-making element in Czarna Woda are the activities of the Karczma Ostoja restaurant (continu- ation of an art gallery open since 2000), whose driving force is Michał Ostoja Lniski. Thanks to many creators, activists, and scientists affiliated with the city, its cyclical events and various initiatives gain regional significance. In this context, the efforts of Arkadiusz Gliniecki, Mayor of Czarna Woda since 2006, cannot be overstated.

In Czarna Woda there is also a Public School Complex – primary and secondary school – as well as a Post-Second- ary School Complex (I degree trade school and technical institute). They support the local community and respond to the needs of the local industry. There is also a sports centre with a city stadium, football field and volleyball court, and a gym. Czarna Woda enjoys a significant tradition in this respect – in the past, there was an Olympic-size swimming pool and a shooting range by the stadium, sports camps and trips for sports classes were being organized. Of importance in the history of sport in Poland are the local conventions of ping-pong players. Chess and table tennis tournaments are still being organized, sports teams are still practicing, there are motorcycle conventions, competitions in fishing and other disciplines, as well as orienteering races (e.g. kayaking).

zgrupowania pingpongistów. Wciąż odbywają się turnieje szachowe i tenisa stołowego, trenują drużyny sportowe, odbywają się zjazdy motocyklowe, zawody wędkarskie i inne, a także imprezy na orientację (np. spływy). W strefie zieleni nad Wdą w sezonie funkcjonuje pole namiotowe. Miasto posiada amfiteatr z przystanią kajakową. Prężnie działają wypożyczalnie sprzętu wodnego i organizatorzy spływów kajakowych (także zimowych). Wciąż rozwija się baza noclegowa. Mieszkańcy korzystają z ogródków działkowych i łąk.

Czarna Woda posiada także bibliotekę miejską ze świetlicą i lokalnym ośrodkiem kultury. Organizowane są koncerty, cykliczne biesiady literackie, kultywowane są tradycje poetyckie, odbywają się promocje książek i konkursy fotograficzne. Mają miejsce tematyczne warsztaty dla młodzieży. W mieście działa przedszkole, przychodnia i apteka. Realizowane są usługi komercyjne i społeczne. Można wyodrębnić strefę przemysłową, zlokalizowaną obok Urzędu Miasta. Mieszkańcy i turyści korzystają z transportu kolejowego i autobusowego.

Czarna Woda ma także własną Wystawę Przyrody Borów Tucholskich i Doliny rzeki Wdy, z działami: fauny, owadów i szkodników, eksponatów archeologicznych i geologicznych. Przyroda jest tu - siłą rzeczy – wszechobecna: miasto leży przecież na skraju Borów Tucholskich, o słynącym z obfitości jagód i grzybów runie, nad Wdą i Niechwaszczą, otwierającymi się na ciekawe, wielokilometrowe trasy spływów. W otoczeniu jezior, wśród parków krajobrazowych i rezerwatów, włączonych do sieci Natura 2000, jako specjalny obszar ochrony siedlisk przyrodniczych fauny i flory.

Wszystkie wymienione powyżej składowe można uznać za ważne elementy umożliwiające rozpoznanie genius loci – a więc tego, co sprawia, że jakaś przestrzeń jest jedyna

During the season, a campsite opens in the green zone by the Wda. The city has an amphitheatre with a wharf for kayaks, there are water sports equipment rentals and kayaking organizers (active also in the wintertime), and more and more tourist accommodation facilities. The citizens also make use of their allotments and meadows.

Czarna Woda has also a city library with a dayroom and a local culture centre. Concerts and cyclical literary feasts are organized, poetic traditions are cultivated, book promotions, photography contests, and thematic workshops for the youth are held. A kindergarten, a clinic, and a pharmacy operate in the city. Commercial and social services are provided. An industrial zone can be made out by the City Hall. Citizens and tourists use rail and bus transport.

In Czarna Woda, we can also see the Exhibition of the Nature of the Tuchola Forest and the Valley of the Wda River with departments of fauna, insects and pests, as well as archaeological and geological exhibits. Here, nature is, of course, omnipresent – after all, the city is located on the edge of the Tuchola Forest, whose undergrowth is famous for the abundance of blueberries and mushrooms, by the rivers Wda and Niechwaszcza, which open up to interesting, many-kilometre-long water trails, among lakes, landscape parks, and nature reserves incorporated into the Natura 2000 network as a zone of fauna and flora habitats under special protection.

All this allows to identify the genius loci – the thing that makes a given space unique and constitutes its broadly understood order. The beautiful though devastated train station and its economic facilities, as well as other elements of railway infrastructure, with the flyover on Okrężna street in the

w swoim rodzaju, tego, co składa się na jej – szeroko pojęty - ład. Na wyobraźnię działa piękny, choć zniszczony budynek dworca i jego zaplecze gospodarcze, a także inne elementy infrastruktury kolejowej z wiaduktem na ul. Okrężnej na czele. Niepowtarzalne wrażenie robi zachowana tkanka zakładu przemysłowego z lat 50-tych, mostki lekko przerzucone przez rzekę. Otoczenie Wdy, ogródki działkowe, pojedyncze domy, wydeptane ścieżki. Z rozmów z mieszkańcami, często starszymi ludźmi, z miejsc przez nich wskazywanych, z książek, z artykułów Internetowych, wyłania się bogata i skomplikowana przeszłość oddziałująca na to, co tu i co teraz...

Biorący udział w projekcie studenci multidyscyplinarnych pracowni Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, rozpoczęli swoje działania właśnie od tego. Starali się rozpoznać ducha miejsca Czarnej Wody. Pierwsza zorganizowana wizja lokalna miała miejsce w listopadzie. Najważniejsze miejsca zostały obejrzone i sfotografowane. Nawiązano kontakty i rozpoczęto współpracę. Już na tym pierwszym spotkaniu odbyły się rozmowy z mieszkańcami i władzami miasta, kontynuowane potem przez studentów, podczas własnych badań każdej z grup - i indywidualnie.

Studentom udostępniono materiały wstępne, w tym mapy i plany miejscowości. Dla studentów Wydziału Architektury i Wzornictwa, ważnym elementem projektu były „Wytyczne projektowe w zakresie zagospodarowania strefy centralnej miasta Czarna Woda” opracowane przez dr inż. arch. Annę Gołędzinowską. Jak zwykle, dobrym źródłem informacji okazał się Internet. Studenci prowadzili też własne badania w przestrzeni miasta, poszukując inspirujących obiektów, rozpoznając charakterystyczne miejsca, osie widokowe i ko-

forefront, stimulate the imagination. The preserved tissue of the industrial plant from the 1950s and the bridges lightly thrown over the river make a remarkable impression. The environs of the Wda, allotments, single houses, footpaths. From conversations with the citizens, often older people, from the places they point to, from books and Internet articles, there emerges a rich and complex past that influences the here and now...

This was the starting point for the students from the multidisciplinary studios of the Academy of Fine Arts in Gdańsk who took part in the project – they were trying to identify the spirit of the place of Czarna Woda. The first study visit took place in November. The most important locations were examined and photographed. Communication was established and cooperation began. Already at that point first talks were held with the citizens and the city authorities, which were later continued by the students individually and in the course of each of the groups' research.

Preliminary materials, including maps of the town, were made available to the students. For the students of the Faculty of Architecture and Design, an important element of the project were the “Design guidelines for developing the centre of the city of Czarna Woda” prepared by dr inż. arch. Anna Gołędzinowska. As usual, the Internet turned out to be a good source of information. The students also conducted their own research in the city, searching for inspiring buildings, identifying recognizable places, viewing and communication axes, compositional openings and exits, and other features of the landscape. The rich photographic material used in sketches, collages, and mock-ups served to verify preliminary ideas. The students used various methods of visualization to ensure

munikacyjne, otwarcia i zamknięcia kompozycyjne oraz inne uwarunkowania krajobrazowo przestrzenne. Bogaty materiał fotograficzny służył - w szkicach, kolażach i makietach - do weryfikacji koncepcji wstępnych. Stosowano różne metody wizualizacji idei projektów tak, by intencje twórców mogły być zrozumiałe - również dla osób nie zaangażowanych bezpośrednio w projekt.

Ważnym kryterium była spójność efektów działań artystycznych i projektowych, prowadzonych w różnym czasie w różnych pracowniach, z wykorzystaniem zróżnicowanych metod artystycznych i projektowych, wynikających z odrębnej metodologii pracowni - w zależności od specyfiki kierunków reprezentujących wszystkie wydziały gdańskiej uczelni. Projekty były demonstrowane i dyskutowane na spotkaniach roboczych. Odbywały się też przeglądy, w których uczestniczyli przedstawiciele władz miasta.

Kreatywność, zdolność tworzenia nowych idei i przeprowadzania eksperymentów, otwarcie na wyzwania, empatia, umiejętność rozpoznawania ważnych aspektów oddziaływania w szeroko pojętej publicznej przestrzeni, akceptacja różnic i umiejętność dostrzegania w nich wartości oraz wykorzystywanie ich potencjału, a także nowatorskie łączenie różnych technik, często z różnych dziedzin – to umiejętności studentów szkół artystycznych, kształtowane na studiach. Projekty interdyscyplinarne dodatkowo wzmacniają te czynniki, bo pozwalają na konfrontowanie doświadczeń własnych z innymi. Każdy projekt wynika z czasu, w którym trwa i rozwija się, a potem kończy. Każdy ma swoje warunki i możliwości.

Najgłębszej współpracy wymagało przygotowanie wspólnie z lokalną społecznością spektaklu teatralnego. Tego zadania

that the authors' intentions were clear also to the people that were not directly involved in the project.

An important criterion was the coherence of the results of artistic and design activities carried out at different times with the use of diverse methods resulting from separate methodologies of the particular studios, reflecting the specific character of the courses representing all faculties of the Academy. The designs were presented and discussed during working meetings. Reviews were also held with the participation of representatives of the city authorities.

Showing creativity, coming up with new ideas, conducting experiments, being open to challenges, having empathy, identifying important aspects of acting in the broadly understood public space, accepting differences, seeing their value and using their potential, as well as innovatively combining different techniques – these are the abilities of the students of art schools developed in the course of their studies. Interdisciplinary projects further reinforce them, allowing to confront one's own experiences with the experiences of others. Each project reflects the time in which it is created, developed, and completed. Each has its conditions and possibilities.

The preparation of a theatre performance together with the local community required the deepest form of cooperation. This task was undertaken by students under the supervision of dr hab. Bogna Łakomska – a Cultural Animation team from the Inter-Faculty Institute of Art Studies comprised of: Karolina Bałdyga, Karolina Kordowska, Jakub Wilczek, Martyna Węgrzynowska, Renata Socha, Ewa Platt. The endeavour required organizing workshops. Three meetings with the youth were held, during which the script was be-

podjął się – pod opieką dr hab. Bogny Łakomskiej - zespół studentów kierunku Animacja kultury, Międzywydziałowego Instytutu Nauk o Sztuce, w składzie: Karolina Bałdyga, Karolina Kordowska, Jakub Wilczek, Martyna Węgrzynowska, Renata Socha, Ewa Platt. Przedsięwzięcie wymagało przeprowadzenia działań warsztatowych. Odbyły się trzy spotkania z młodzieżą, na których sukcesywnie dopracowywano scenariusz i role obsady aktorskiej, w oparciu o stworzoną w tych okolicznościach fabułę gry, tworzone kostiumy i rekwizyty, ćwiczone choreografię i przeprowadzano próby spektaklu. Przedstawienie odbyło się w wieczór świętojański, podczas wernisażu wystawy wszystkich projektów na stadionie miejskim. Zarówno treść sztuki, jak i gra aktorska, oraz zaangażowanie uczestników - spotkało się z aplauzem zgromadzonej publiczności, pomimo niesprzyjających warunków pogodowych.

Dziewięć projektów powstało w Pracowni architektury pasywnej, prowadzonej przez dr hab. Iwonę Dzierżko-Bukal, prof. ASP, architekt IARP i mgra szt., inż. arch. kraj. Marcina Kasprowicza, na Wydziale Architektury i Wzornictwa. Studentka Paulina Janusz opracowała projekt pola namiotowego, będący koncepcją całorocznego wykorzystania przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej nad rzeką Wdą. W swym bogatym programie rozwiązanie uwzględnia m.in. zbiorowe grillowanie, co można uznać za trafne wpisanie się w tradycję, organizowanych już od ośmiu lat w Czarnej Wodzie, mistrzostw w tej „dyscyplinie”. Paulina Borysik skupiła się na zaprojektowaniu centrum miasta tak, by stało się ono miejscem spotkań integrującym lokalną społeczność a także atrakcyjnym punktem turystycznym (jak np. plac z fontanną), otoczonym niezbędnymi usługami i szlakami komunikacyjnymi. Drugim wariantem „Projektu zagospoda-

ing successively polished and roles assigned based on the storyline of the devised game, costumes and props were created, choreography tested, and rehearsals carried out. The play was performed in the evening of Saint John’s Eve, during the opening of the exhibition of all the designs at the city stadium. Despite adverse weather conditions both the content of the play as well as the acting and engagement of the participants were awarded with the audience’s applause.

Nine designs were created in the Studio of Passive Architecture run at the Faculty of Architecture and Design by dr hab. Iwona Dzierżko-Bukal, Professor at the AFA and Architect at the IARP, and mgr szt., inż. arch. kraj. Marcin Kasprowicz. Student Paulina Janusz proposed a way to use the leisure and recreation space of the campsite by the river Wda all year round. In its rich programme, the solution includes, i.a., collective grilling, fitting into the tradition of championships in this “discipline” that have been organized in Czarna Woda for the last eight years. Paulina Borysik focused on the city centre, designing it in such a way so that it becomes a meeting place integrating the local community and an attractive tourist spot (e.g. thanks to the square with a fountain), surrounded by indispensable service facilities and communication routes. The second version of the “Development plan for the centre of Czarna Woda” was prepared by Magdalena Zajac, who designed a city square suitable for leisure and recreation that also serves social, cultural and trade functions while remaining an integral part of the surrounding green areas. Daria Przysiężna designed an openwork exhibition structure in the form of a passage connecting the centre with the park and the sports facilities. Its users will be able to look at photographs documenting important events or sit on benches which constitute a part of the structure and allow to have

fot. T. Kwiatkowski

rowania centrum w Czarnej Wodzie” – zajęła się Magdalena Zając. Jej koncepcja to - stworzony w oparciu o pas zieleni, stanowiący oś komunikacyjną - skwer miejski, o funkcjach wypoczynkowo-rekreacyjnych, społeczno-kulturalnych i handlowych, wpisany w otaczające tereny zielone. Daria Przysiężna zaprojektowała ażurową strukturę wystawienniczą, stanowiąca formę pasażu łączącego centrum z parkiem i obiektami sportowymi. Przechodzący będą mogli zobaczyć zdjęcia, dokumentujące ważne wydarzenia, albo usiąść na - będących elementami struktury ławkach - umożliwiających spokojną rozmowę lub kontakt z naturą. Marek Rzepnikowski nawiązał w swoim projekcie do „Czarnowodzkich Łądów” projektując miejską łąkę nad rzeką, ze stanowiącymi jej część: labiryntem, sadem i tarasem widokowym, wyposażonym w przyrządy optyczne, umożliwiające – tak jak kiedyś - obserwacje zachowań fauny. Sylwia Cyran zaprojektowała strefę sportów i rekreacji czynnej, z wykorzystaniem elementów drewnianych, wspomagających wykonywanie ćwiczeń, nawiązując do tradycji miasta zarówno w zakresie sportu jak i wykorzystywania materiałów drzewnych. Tor rowerowy z przeszkodami i park linowy wykorzystujący atuty krajobrazowe, to tylko początek planowanego rozwoju obiektów sportowych. Paula Cerba i Nicola Kasprzak zaprojektowały wspólnie - wtapiający się w otoczenie - deptak wzdłuż rzeki Wdy, jako zagospodarowanie jej brzegów w Czarnej Wodzie. Częściowo zadaszony, wyposażony w siedziska oraz w tarasowe zejścia nad wodę teren, będzie mógł być wykorzystywany do celów rekreacyjnych przez cały rok. Pływająca scena jest atrakcją sama w sobie, podobnie jak zadaszona przystań ze strefą gastronomiczną. Dla najmłodszych mieszkańców Monika Woźniak-Bonk zaprojektowała dwa place zabaw: dla dzieci i dla młodzieży, różniące się stopniem trudności wykorzystywanych (modułowych) elementów zabawy, wy-

a calm conversation or being with nature. Marek Rzepnikowski made a reference to the “Lands of Czarna Woda” by designing a city meadow with a labyrinth, an orchard, and an observation deck with optical devices allowing, like in the past, to observe the fauna. Sylwia Cyran presented a design of the sports and active recreation centre equipped with wooden elements helpful in exercising, thus making a reference to the city’s tradition with regards to sports and its use of wood materials. A bicycle obstacle course and a ropes course that allows the users to admire the landscape are only the first step in the development of sports facilities. Paula Cerba and Nicola Kasprzak came up with an idea of developing the brinks of the Wda in Czarna Woda. A partly covered boardwalk that blends in, equipped with seats and a terraced way down to the water, can be used for recreation purposes all year round. A floating stage is an attraction in and of itself, as is the covered wharf with a gastronomic zone. For the youngest citizens – children and youth – Monika Woźniak-Bonk designed two playgrounds characterized by different levels of difficulty which use modular elements built from wood-based materials and colourful ropes. The solutions developed by the students of Architecture of Cultural Spaces were created as part of the term project “Slow City: A study project of shaping public spaces in Czarna Woda”. Their visualizations were tested in virtual reality environment. This was made possible thanks to the cooperation of the AFA with the Immersive 3D Visualization Lab, established four years ago at the Faculty of Electronics, Telecommunications, and Informatics at the Gdańsk University of Technology by its current head dr inż. Jacek Lebedź.

konanych z materiałów drewnopochodnych i kolorowych lin. Rozwiązania opracowane przez studentów kierunku Architektura przestrzeni kulturowych powstały w ramach tematu semestralnego pt. „Slow City. Projekt studialny kształtowania przestrzeni publicznych w Czarnej Wodzie”. Ich wizualizacje przetestowano w wirtualnej rzeczywistości. Było to możliwe dzięki współpracy ASP w Gdańsku z Laboratorium Zauważonej Wizualizacji Przestrzennej (LZWP), które powstało cztery lata temu na Wydziale Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki Politechniki Gdańskiej, z inicjatywy jego obecnego kierownika – dr inż. Jacka Lebiezka.

W Pracowni Projektowania i Organizacji Przestrzeni prowadzonej przez prof. Roberta Kaję na Wydziale Rzeźby i Intermediów, powstał Projekt ogrodzenia-ekranu dla Czarnej Wody, zaprojektowany przez Natalię Magalską i Mariannę Grabską – studentki kierunku rzeźba. Z inspiracji znaczeniem szlaku kajakowego dla okolicy powstał obiekt, który może być rzeźbą, witaczem lub parkanem, składający się z wykonanych z drewnopochodnych materiałów elementów, nawiązujących do uproszczonej formy wiosła. Odpowiednio ustawione, wywołują wrażenie ruchu.

W Pracowni Projektowania sygnału graficznego w przestrzeni publicznej, prowadzonej przez dr hab. Adama Kamińskiego i mgra Piotra Palucha na Wydziale Grafiki, pracowano nad koncepcjami identyfikacji wizualnej miasta Czarna Woda. W zakresie tak wydanego tematu powstało m.in. graficzne opracowanie szlaku wodnego w Czarnej Wodzie (autor: Kamelia Florez Oviedo). Projekt, to przede wszystkim trzy, niewielkich rozmiarów, rozkładane harmonijkowo druki, o mocno użytkowym charakterze. Pierwszy z nich stanowi mapę szlaku Wdy, z rozpisany kilometrażem i wyodręb-

In the Studio of Space Design and Organization run by prof. Robert Kaja at the Faculty of Sculpture and Intermedia, Sculpture students Natalia Magalska and Marianna Grabska created a design of a fence-barrier. The significance of the kayaking trail for the area inspired them to design an object that can serve as a sculpture, a welcome sign, or a fence. It is comprised of elements made of wood-based materials that resemble a simplified paddle, which, properly arranged, seem to move.

In the Studio of Graphic Signal in Public Space, run by dr hab. Adam Kamiński and mgr Piotr Paluch at the Faculty of Graphic Design, ideas for the visual identity of the city of Czarna Woda were developed. Kamelia Florez Oviedo presented a graphic elaboration of its water trail. First and foremost, the design comprises three small, very functional accordion-fold brochures. The first one is a map of the trail of Wda with information about mileage, nine pit stop spots, and nearby service facilities. On its other side there is a simplified map of the city with a short description of the river that runs through it and the classes of difficulty of the water trail. The second brochure focuses on terminology: it describes the parts of the kayak, familiarizes the reader with the characteristics of the flow of the river and with some of the kayaking techniques. On its other side, six main components of the process of forward paddling are described. The third brochure presents first aid information for drowning, and its other side lists twelve rules of water safety. The work also comprises information boards with maps and a suggestion of another way in which the designed graphic composition could be used (on balloon envelopes). The refined elements of typography and colour scheme can be used for other ephemera or promotional items. The system of markers for

nionymi dziewięcioma miejscami postojowymi, oraz występującymi w ich okolicy usługami. Na odwrocie znajduje się uproszczony plan miasta, z krótką charakterystyką przepływającej przez nie rzeki oraz klasy trudności szlaku wodnego. Druga rozkładówka skupia się na terminologii: opisuje części kajaka, przybliża cechy rzeki odnoszące się do jej nurtu, oraz niektóre techniki wykorzystywane podczas spływu. Na odwrocie precyzyjnie rozpisano sześć głównych składowych procesu wiosłowania do przodu... Trzecia rozkładówka to instrukcja pomocy tonącemu, na odwrocie której zapisano dwanaście zasad bezpieczeństwa na wodzie. Opracowanie zawiera również tablice informacyjne z planem i mapą, oraz inną propozycję wykorzystania zaprojektowanej kompozycji graficznej (na powłokach balonów). Dopracowane elementy typografii i kolorystyki, mogą być wykorzystane w innych akcydensach lub przedmiotach reklamowych. System identyfikacji oznaczeń szlaku kajakowego w mieście Czarna Woda zaprojektował Piotr Morzuch. Projekt zakłada: rewitalizację zniszczonej przystani kajakowej, oraz umieszczenie kontrastowych grafik (murali), widocznych z trasy spływu w przestrzeni miasta, a także druki akcydensowe (ulotki i mapy), nadruki na koszulki i torby, oraz szatę graficzną autokaru. Autor konsekwentnie wykorzystuje w swoim opracowaniu dwa kolory oraz motyw fali, nawiązujący do meandrującej rzeki. Do realizacji został wybrany projekt Rafała Fedusio. Odnosi się do promocji turystyki wodnej nad rzeką Wdą i zawiera trzy główne elementy: odpowiednią identyfikację wizualną, oznakowanie w przestrzeni publicznej oraz kampanię reklamową promującą spływy. Wyraźny sygnał graficzny przyciąga wzrok i prowadzi użytkownika po infrastrukturze związanej ze spływem oraz z innymi usługami, a także po całym mieście i jego atrakcjach i funkcjach. Podobnie dają się rozpoznać informacje dotyczące trasy spływu. Opracowanie

the kayaking trail in the city of Czarna Woda was designed by Piotr Morzuch. The design envisions revitalizing the devastated kayak wharf and creating contrasting graphic works (murals) in the city that would be visible from the kayaking trail, as well as ephemera (leaflets and maps), prints for T-shirts and bags, and a bus wrap. In his work, the author consistently uses two colours and a wave motive reminiscent of a meandering river. The concept of promoting water tourism by the river Wda by Rafał Fedusio was the one selected for realization. It comprises three main elements: an appropriate visual identity, signage in the public space, and an advertising campaign for kayaking. A clear graphic signal attracts the eye and guides the user through the infrastructure related to kayaking and other services, as well as through the whole city and its attractions. Equally legible is the information about the kayaking trail. The work contains the genesis and the elements of the sign, selected typography and colour scheme, and elements of a comprehensive visual communication in selected locations, as well as a proposal of small graphic forms, promotional items, and examples of how to use the graphic signal in the public space. Noteworthy is also the semantics of the project.

In the Studio of Art in Public Space, run by prof. Robert Florczak and dr Robert Sochacki at the Faculty of Painting, Elżbieta Golińska and Michalina Niebrzydowska worked on the project "The colours of Czarna Woda", whose aim is to devise a new aesthetic code for the city together with its citizens. The title of the project was also used to complement the name of all the design activities undertaken by the students of the AFA in Gdańsk for Czarna Woda. The project was accompanied by surveys and interviews with the citizens. As the base for the new pattern, rescaled and

fot. T. Kwiatkowski

zawiera genezę i elementy znaku, wybraną typografię i kolorystykę oraz elementy kompleksowej komunikacji wizualnej w przykładowych lokalizacjach. Zawiera także propozycję małych form graficznych, przedmiotów reklamowych oraz przykłady działania sygnałem graficznym w przestrzeni. Na uwagę zasługuje zawarta w projekcie semantyka.

W prowadzonej na Wydziale Malarstwa przez prof. Roberta Florczaka i dra Roberta Sochackiego Pracowni Sztuki w przestrzeni publicznej, powstał opracowany przez Elżbietę Golińską i Michalinę Niebrzydowską - projekt pt. „Kolory Czarnej Wody”, którego celem jest wypracowanie dla miasta (wspólnie z jego mieszkańcami) nowego kodu estetycznego. (Tytuł projektu został wykorzystany jako uzupełnienie nazwy dla całokształtu działań projektowych studentów ASP w Gdańsku dla Czarnej Wody). Projektowi towarzyszyły badania ankietowe i wywiady z mieszkańcami. Jako bazę nowego wzorca, zaproponowano przeskalowane i uproszczone motywy haftu kociewskiego, aplikowane na wybrane budynki i elementy infrastruktury (m.in. wiadukt kolejowy). W Pracowni Projektowania Ergonomicznego prowadzonej na kierunku wzornictwo na Wydziale Architektury i Wzornictwa przez dra hab. Marka Średniawę i dra Tomasza Kwiatkowskiego powstało kilka projektów struktur użytkowych. Modułowe stoisko, umożliwiające sprzedaż niewielkiej ilości produktów na terenie targowiska w Czarnej Wodzie, opracowała Klaudia Jankowska. Magdalena Setzke skupiła się na pozycji siedzącej, która w przestrzeni publicznej występuje w różnych konfiguracjach. Barbara Jankowska zaprojektowała zróżnicowane konstrukcje, pozwalające na przebywanie powyżej leśnego gruntu, bez naruszania runa. Maria Matyjasek opracowała narożnikowe wiaty, spełniające w różnych miejscach miasta i jego okolic, funkcje zadaszonego siedziska.

simplified Kociewie embroidery motives transferred onto selected buildings and elements of infrastructure (i.a. the railway flyover) were suggested.

In the Studio of Ergonomic Design, run at the Design course at the Faculty of Architecture and Design by dr hab. Marek Średniawa and dr Tomasz Kwiatkowski, several designs of utility structures were prepared. A modular stand that allows to sell small amounts of products in the market in Czarna Woda was designed by Klaudia Jankowska. Magdalena Setzke focused on seats which appear in the public space in different configurations. Barbara Jankowska designed diverse structures that allow to ascend above the ground in the forest without disturbing the undergrowth. Maria Matyjasek designed corner carports that serve as covered seats in the city and its environs.

In the Studio of Industrial Product Design, run by prof. Marek Adamczewski and dr hab. Bogumiła Jóźwicka, Design students Anita Wrzeszcz and Barbara Zięba prepared the project “The trail of light and water”. The wharf of the Old Kayaking Club, with the so-called amphitheatre, harbour, bridge and waterfront, was modernized and illuminated. Using three different kinds of light systems, the students conjured up a unique ambiance. Light follows the edges of the boardwalk, ensuring safety, indicates traffic routes, delineates the shapes of trees and other plants. The project received an honourable mention in the 6th edition of the contest for young architects and designers “The rhythm of the LIGHT: New life in an old frame”.

In the Studio of the Art of Fibre, run at the Faculty of Painting by prof. Aleksander Widyński, two projects aiming

W Pracowni projektowania produktu przemysłowego, prowadzonej przez prof. Marka Adamczewskiego i dr hab. Bogumiłę Józwicką powstał projekt pt. „Szlak światła i wody”, opracowany także przez studentki kierunku wzornictwo: Anitę Wrzeszcz i Barbarę Ziębę. Przystań Starej Kajakarni, z tzw. amfiteatrem, altaną, mostem i nabrzeżem został zmodernizowany i oświetlony. Za pomocą trzech różnych rodzajów oświetlenia, studentki wyczarowały niepowtarzalny nastrój. Światło wyznacza granice podestów, zwiększając bezpieczeństwo przebywania, wyznacza ciągi komunikacyjne, zarysowuje formy drzew i innej roślinności. (Projekt uzyskał także wyróżnienie w VI edycji konkursu dla młodych architektów i projektantów „Rytm ŚWIATŁA - Nowe życie w starej ramie”).

W Pracowni Sztuki Włókna, prowadzonej na Wydziale Malarstwa przez prof. Aleksandra Widyńskiego, powstały dwa projekty dotyczące przewartościowania wybranych przestrzeni. Katarzyna Jurga zaproponowała – wykorzystujący istniejącą fakturę i naturalną malaturę mostu (wiaduktu) kolejowego – mural, przedstawiający okoliczną faunę i florę. Samira Arrami opracowała projekt znakowania szlaków turystycznych w okolicy Czarnej Wody, dokładnie opisując wybrane trasy, przybliżając ich walory krajobrazowe i historię obiektów, które warto zwiedzić.

Interdyscyplinarny projekt pozwolił na przeprowadzenie badań, dotyczących oddziaływania różnych dyscyplin artystycznych i projektowych w przestrzeni publicznej i pokazanie ich znaczenia dla lokalnej społeczności. Ideą projektu było poszukiwanie równowagi pomiędzy potrzebami mieszkających, pracujących lub przebywających czasowo w mieście osób, a szeroko pojętym środowiskiem – z uwzględnieniem

to reevaluate selected areas were prepared. Katarzyna Jurga presented a mural of the local fauna and flora that makes use of the existing texture and natural surface characteristics of the railway flyover. Samira Arami designed markings for the tourist trails near Czarna Woda, giving precise information about the selected trails, landscape features, and the history of places worth visiting.

The interdisciplinary project allowed to conduct research into the influence of different art and design disciplines on the public space and to show their significance for the local community. The goal of the project was to achieve balance between the needs of the people who live, work, or temporarily reside in the city and a broadly understood natural environment taking into account landscape features and regional traditions. The students created diverse, often complimentary designs which show the potential of artistic and design activities in shaping the functionality and character of public spaces in and around a city. The designs are dedicated both to tourists – kayaking, hiking and cycling groups, fishermen, mushroom pickers – and to the citizens of Czarna Woda.

All designs point to the physical spatial features that can increase the appeal of Czarna Woda as a place of permanent or temporary residence for tourist purposes. They fit into the probable development strategies connected with tourism and leisure management, especially cycling and kayaking tourism, at the same time promoting the bicycle as a convenient means of everyday communication and transport and personal recreation. They create interesting compositional openings, supporting the establishment of a coherent and well-connected (not only locally) public space system and

walorów krajobrazowych i tradycji regionu. Powstały zróżnicowane, często kompletujące się rozwiązania, pokazujące potencjał działań artystycznych i projektowania w budowaniu funkcjonalności i charakteru przestrzeni publicznych miasta i jego bezpośrednich okolic. Projekty są dedykowane zarówno turystom: uczestnikom spływów kajakowych, wycieczek pieszych i rowerowych, wędkarzom i grzybiarzom, jak i mieszkańcom Czarnej Wody.

Wszystkie opracowania definiują fizyczne cechy przestrzeni, które mogą zwiększyć atrakcyjność Czarnej Wody jako miejsca zamieszkania lub czasowego przebywania (w celach turystycznych). Wpisują się w prawdopodobne strategie rozwoju, związane z obsługą ruchu turystycznego i czasu wolnego: zwłaszcza turystyki rowerowej i kajakowej (w tym także – w uznanie roweru za wygodny środek codziennej komunikacji i transportu oraz osobistej rekreacji). Tworzą (wspomniane w opracowaniu dr inż. arch. A. Gołędzinowskiej) ciekawe otwarcia widokowe, wspierając utworzenie spójnego i dobrze skomunikowanego (nie tylko lokalnie) systemu przestrzeni publicznej oraz strategii krajobrazowej miasta Czarna Woda. Szanują zasady korytarza ekologicznego Doliny Słupi i Wdy oraz obszarów chronionych (np. specjalnej ochrony ptaków w Borach Tucholskich).

Projekty wykazują ze sobą związki, uzupełniają się wzajemnie, akcentują znaczenie komunikatu wizualnego w przestrzeni miasta, wzmacniają wprowadzanie funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnych, społeczno-kulturalnych i handlowych, wpisując je jeszcze mocniej w - otaczające Czarną Wodę - tereny zielone. Przywracają znaczenie dla mieszkańców takich miejsc jak: ogrody miejskie, fontanny, skwery i place. Odtwarzają lub budują osie widokowe, atrakcyjne przeje-

landscape strategy of the city of Czarna Woda. They respect the principles of the ecological corridor of the Valley of Słupia and Wda and the protection zones (i.a. special protection of birds in the Tuchola Forest).

The designs complement each other, emphasize the importance of the visual message in the urban space and support the introduction of leisure and recreation, social and cultural, as well as trade functions, embedding them even deeper into the green areas surrounding Czarna Woda. They bring back the meaning that such places as city gardens, fountains, parks and squares can have for the citizens. They recreate or build new viewing axes, captivating passages, places in which we can take a break and reconnect with others. They draw our attention to the beauty of the surrounding nature and outdoor activities: fishing, picking mushrooms and forest fruits, watching and identifying specimens of flora and fauna. They encourage us to spend time in the forest, explore trails, look for old trackways and relics of unique technical and architectural solutions, as well as traces of ancient cultures. They restore memory, evoke lost meanings, stimulate creativity and imagination, encourage to interact, engage the citizens, artists, and activists. They create new possibilities and new stories. They show the potential of research and of design and artistic activities. They expand our awareness.

The visual identity project will be carried out. The theatre performance was a success – not only the actors and their families, but also the audience have something to remember... The exhibitions and the opening at the stadium, despite the fact that they took place in a rainy afternoon before Saint John's Eve, aroused the interest of the citizens, engaging them in a discussion and increasing their participation in

ścia, miejsca do zatrzymania się i nawiązania kontaktów z innymi. Zwracają uwagę na piękno otaczającej przyrody i związane z tym zajęcia: wędkowanie, zbierania grzybów i owoców runa leśnego, obserwowanie i rozpoznawanie okazów flory i fauny. Stymulują do przebywania w lesie, do eksplorowania leśnych szlaków, poszukiwania dawnych traktów i reliktyw unikatowych rozwiązań będących dziełami techniki i architektury, a także śladów dawnych kultur. Przywracają o tym pamięć, przywołują utracone znaczenia, pobudzają kreatywność i wyobraźnię, zachęcają do interakcji, angażują mieszkańców, artystów i działaczy. Tworzą nowe możliwości i nowe opowieści. Pokazują potencjał tego typu działań: badawczych i projektowo artystycznych. Poszerzają świadomość.

Projekt identyfikacji wizualnej będzie realizowany. Spektakl teatralny się podobał, nie tylko jego aktorzy, ich rodziny - ale i widzowie - mają co wspominać... Wystawy i wernisaż na stadionie (choć było to deszczowe popołudnie przed świętojańską nocą) zainteresowały mieszkańców, wywołując dyskusję i zwiększając ich udział w badaniach ankietowych. Projekty, nie tylko twórczo rozwijają lokalne tradycje, pokazują też możliwości wykorzystania na niedużą skalę nowych materiałów i nowoczesnych technik budowania, angażując miejscowy przemysł. Wszystkie rozwiązania zabezpieczają ważne funkcje (choć nie zawsze bezpośrednio użytkowe), które składają się na charakter miasta położonego w wyjątkowym miejscu, odpowiadając na potrzeby mieszkańców i turystów. Wykorzystując unikatowe i rozpoznawalne obiekty, budują na nowo szerokie spectrum komunikacji wizualnej miasta Czarna Woda. Tworzą jego charakter - jako niepowtarzalnego miejsca...

the surveys. The designs not only creatively develop local traditions, but also show the possibilities of using, on a small scale, new materials and modern building techniques, thus engaging the local industry. All of the solutions protect important (though not always strictly utilitarian) functions which shape the character of the city located in a singular place, responding to the needs of its citizens and tourists. Making use of the unique and recognizable buildings, they recreate a broad spectrum of the visual communication of the city of Czarna Woda. They form its character as a place that's one of a kind...

Przeglądy i Wystawa

Reviews and Exhibition

Poster: Piotr Paluch
Foto: T. Kwiatkowski i M. Kasprowicz

Slow City.

Projekt studialny kształtowania przestrzeni publicznych w Czarnej Wodzie

Partnerzy projektu:

Katedra Technicznych Podstaw
Projektowania Architektonicznego
(Wydział Architektury PG),
Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji
Przestrzennej (Wydział ETI PG)

Współpraca:

Gmina Czarna Woda

16:00
Otwarcie wystawy

16:30
Prezentacja pt.
„W magicznym kręgu Czarnej Wody”

17:00
Ognisko Nocy Świętojańskiej

Uczestnicy projektu ASP w Gdańsku:

Animacja Kultury,
Pracownia Architektury Pasywnej,
Pracownia Projektowania Sygnału Graficznego
w Przestrzeni Publicznej,
Pracownia Projektowania Ergonomicznego,
Pracownia Projektowania i Organizacji Przestrzeni,
Pracownia Projektowania Produktu Przemysłowego,
Pracownia Sztuki w Przestrzeni Publicznej,
Pracownia Sztuki Włókna

fot. T. Kwiatkowski

fot. T. Kwiatkowski

fot. T. Kwiatkowski

fot. T. Kwiatkowski

fot. T. Kwiatkowski

Slow City. Projekt studialny kształtowania przestrzeni publicznych w Czarnej Wodzie

Pracownia Architektury Pasywnej
Wydział Architektury i Wzornictwa

studenci:

Paulina Borysik

Sylwia Cyran

Monika Woźniak-Bonk

Marek Rzepnikowski

Daria Przysiężna

Paula Cerba

Nicola Kasprzak

Magdalena Zajac

Paulina Janusz

dr hab. Iwona Dzierżko-Bukał, prof. ASP, architekt IARP
mgr szt., inż. arch. kraj. Marcin Kasprzewicz

Podstawowym celem projektu było zbadanie możliwości kształtowania przestrzeni publicznych w gminie Czarna Woda w duchu tzw. slow city, czyli dążenia do poprawy jakości życia oraz budowania harmonii między potrzebami mieszkańców i środowiskiem naturalnym. W tym celu opracowano studialne projekty architektoniczne i artystyczne, które następnie poddano testom w warunkach rzeczywistości wirtualnej. W wyniku projektu powstała koncepcja centrum miasta i przestrzeni publicznych obejmujących tereny turystyczno-rekreacyjne w centrum i na obrzeżach Czarnej Wody wykorzystująca walory przyrodnicze krajobrazu.

Slow City. A study project of shaping the public spaces in Czarna Woda

Studio of Passive Architecture
Faculty of Architecture and Design

students:

Paulina Borysik

Sylwia Cyran

Monika Woźniak-Bonk

Marek Rzepnikowski

Daria Przysiężna

Paula Cerba

Nicola Kasprzak

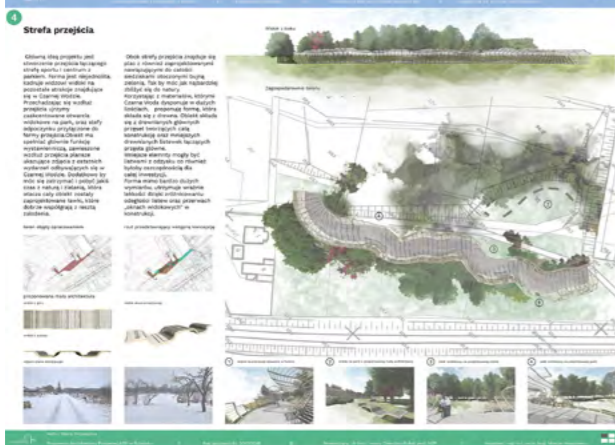
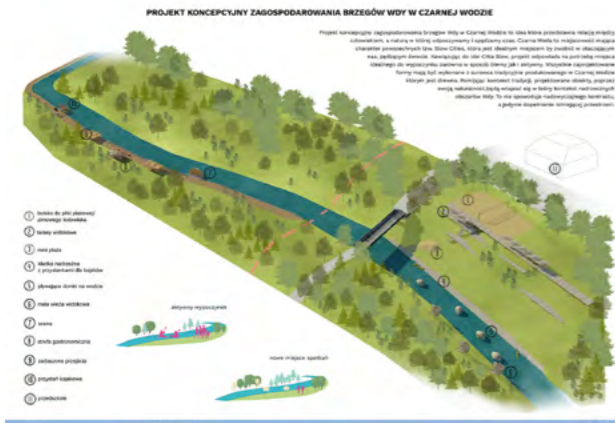
Magdalena Zajac

Paulina Janusz

dr hab. Iwona Dzierżko-Bukal, prof. at the AFA, architect at the IARP
mgr szt., inż. arch. kraj. Marcin Kasprowicz

The primary aim of the project was to investigate the possibility of shaping the public spaces in the Czarna Woda commune in the spirit of a so-called slow city, which endeavours to improve the quality of life and to ensure harmony between the need of the citizens and the natural environment. In order to do that, architectural and artistic study projects were prepared, which were then tested in virtual reality environment. As a result, a concept was born of the city centre and the public spaces in Czarna Woda, including the areas for tourism and recreation in the centre and on the outskirts, which makes use of the natural values of the landscape.

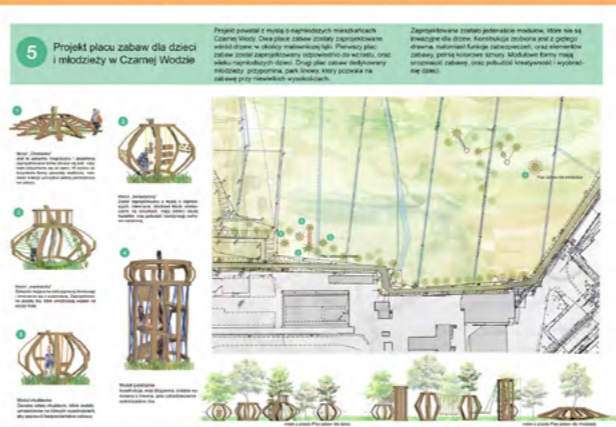
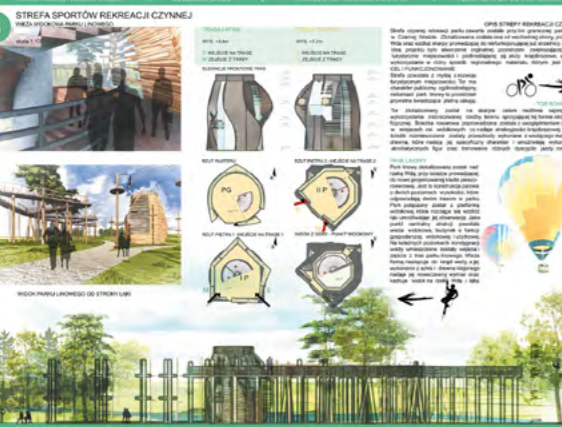
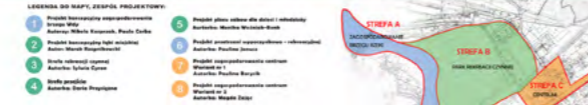
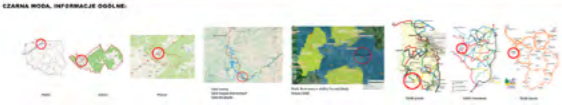
PRACOWNIA
ARCHITEKTURY PASYWNEJ
AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH W GDAŃSKU

SLOW CITY

PROJEKT STUDIALNY KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENI PUBLICZNYCH W CZARNEJ WODZIE

Plan strategiczny rozwoju miasta Czarna Wódz jest przygotowany w idealnych warunkach rozwoju gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Wzrost potencjału w sferze ekonomicznej, społecznej, kulturalnej i sportowej, a także w sferze otoczenia naturalnego, sąsiadkimi warunkami, które sprzyjają rozwojowi miasta. Wzrost potencjału w sferze ekonomicznej, społecznej, kulturalnej i sportowej, a także w sferze otoczenia naturalnego, sąsiadkimi warunkami, które sprzyjają rozwojowi miasta.

- 1. Zwiększenie atrakcyjności miasta Czarna Wódz jako miejsca do życia i pracy.
- 2. Zwiększenie jakości życia mieszkańców miasta Czarna Wódz.
- 3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców miasta Czarna Wódz.
- 4. Zwiększenie jakości otoczenia naturalnego miasta Czarna Wódz.
- 5. Zwiększenie jakości otoczenia społecznego miasta Czarna Wódz.
- 6. Zwiększenie jakości otoczenia kulturalnego miasta Czarna Wódz.
- 7. Zwiększenie jakości otoczenia sportowego miasta Czarna Wódz.

Projekt zagospodarowania centrum w Czarnej Wodzie – wariant I

Development plan of the city centre in Czarna Woda – version I

Paulina Borysik

Celem pierwszego wariantu projektu było takie zagospodarowanie centrum miasta, aby stało się ono miejscem przyjaznym, atrakcyjnym i dostępnym zarówno dla wszystkich mieszkańców, jak i odwiedzających Czarną Wodę turystów. Założono rozwój zróżnicowanych funkcji usługowych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz stworzenie miejsca spotkań integrującego lokalną społeczność. Jednym z najważniejszych zabiegów porządkujących cały układ centrum było zaprojektowanie placu z fontanną, wokół której wyznaczono komunikacyjny szlak pieszy i rowerowy. Projekt zakłada również otwarcie osi widokowej na stanowiący dominantę krajobrazową kościół.

The aim of the first version of the project was to design the city centre in such a way as to make it a friendly, appealing and accessible place both to all the citizens and the tourists visiting Czarna Woda. It envisions developing various service, cultural and recreational functions and creating a meeting place integrating the local community. One of the most important measures bringing order to the whole layout of the city centre was the design of the square with a fountain, and a foot and bicycle traffic route around it. The design also envisions opening a view on the landmark of the church.

7 Projekt zagospodarowania centrum Czarnej Wody

Wariant nr 1

Celem projektu jest uaktywnienie jednej z najważniejszych części miasta. Centrum Czarnej Wody to miejsce, w którym warto wyszczególnić kilka funkcji: usługowe, rekreacyjne, komunikacyjne oraz tożsamościowe jako wizytówka miasta. Dotychczas miejsce to zmagato się z problemami takimi jak - nieucztyki, miejsca zaniedbane, złe skomunikowane, słabe oświetlenie, brak wyraźnego punktu spotkań dla mieszkańców. Stworzenie placu z fontanną, wokół której wyznaczony jest szlak komunikacyjny pieszy i rowerowy to jeden z najważniejszych zabiegów porządkujących cały układ centrum. Projekt zakłada wyburzenie budynków usługowych obok Straży Pożarnej, co otworzyło os widokową na kościół, który stanowi ważną dominantę. Stworzenie wielu przejść dla pieszych z pewnością wystrzy czujność kierowców - mieszkańcy powinni czuć się przede wszystkim bezpiecznie. Celem projektu jest kreacja miejsca przyjaznego, atrakcyjnego i dostępnego dla wszystkich mieszkańców jak również dla odwiedzających turystów.

Propozycja ciekawego oświetlenia ma zachęcić mieszkańców do częstego odwiedzania miejsca o wieczornych porach. Zaprojektowana dobudowa Domu Kultury do istniejącego budynku Straży Pożarnej to miejsce spotkań integrujące społeczność Czarnej Wody. Na parterze budynku znajdują się przestrzenie usługowe takie jak: poczta, butiki, sklep z pamiątkami, drogeria oraz biuro informacji turystycznej, skąd możemy dowiedzieć się o atrakcjach znajdujących się w okolicy. Na pierwszym piętrze znajduje się biblioteka z czytelnią oraz miejsc warsztatowe dla mieszkańców. Ponadto ważną potrzebą była rozbudowa garaży dla wozów strażackich, które posiadają wjazd od strony placu. Dużą przestrzeń obok budynku pełni ważne funkcje: jest to plac manewrowy dla straży oraz miejsce ze sceną na różne wydarzenia kulturalne bądź targowisko. Zastosowanie w detalu drewna to celowe wykorzystanie zasobów jakie posiada miasto. Nieopodal znajduje się firma Steico - producent materiałów budowlanych przyjaznych środowisku.

- LEGENDA**
- 1 Sklep Biedronka
 - 2 Siedziska miejskie
 - 3 Plac z fontanną
 - 4 Karczma „Ostoja” z tarasami
 - 5 Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
 - 6 Centrum Kultury z usługami
 - 7 Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej
 - 8 Scena na wydarzenia kulturalne
 - 9 Plac manewrowy dla Strażaków, plac na wydarzenia kulturalne
 - 10 Przystanek autobusowy
 - 11 Usługi - Piekarnia, Cukiernia, sklep mięsny
 - 12 Peron

Projekt zagospodarowania centrum w Czarnej Wodzie – wariant II

Development plan of the city centre in Czarna Woda – version II

Magdalena Zając

Drugi wariant koncepcyjnego projektu zagospodarowania centrum Czarnej Wody inspirowany był otaczającymi miasto rozległymi terenami zielonymi. Kompozycja oparta jest o stanowiący główną oś komunikacyjną miasta pas zieleni, od którego odchodzą inne szlaki, usytuowane tak, aby ułatwić komunikację wewnątrz centrum. Wyodrębniono pełniący funkcje wypoczynkowo-rekreacyjne skwer miejski ze zorganizowanym miejscem spotkań. Koncepcja przewiduje także stworzenie miejsca prowadzącego działalność społeczno-kulturalną oraz targowiska i ogrodu miejskiego, w których możliwa byłaby organizacja różnorodnych imprez i wydarzeń.

The second version of the conceptual design of the city centre in Czarna Woda was inspired by the vast green areas surrounding the city. The composition is based on the green strip which is the city's main transport axis, from which other routes depart in a way that makes it easier to move within the city centre. A city square with a meeting place was designed which serves for leisure and recreational purposes. The design also envisions creating a place which would perform social and cultural activities as well as a market and city garden where it would be possible to organize various feasts and events.

8

Projekt Zagospodarowania Centrum Czarnej Wody

WARIANT NR 2

Miasto Czarna Woda położone jest wśród rozległych terenów zielonych co daje mieszkańcom i odwiedzającym wiele możliwości do spędzania wolnego czasu. Przyroda w swojej nieprzewidywalnej formie pobudza kreatywnie, dlatego też projekt koncepcyjny zagospodarowania centrum miasta Czarnej Wody inspirowany był właśnie otaczającą je naturą. Założenie centrum można podzielić na kilka rozplanowanych terenów z przykładowymi funkcjami, jednak całość założenia bazuje na scaleniu i uaktywnieniu przestrzeni centrum miasta. Ma ono stać się przyjazne komunikacyjnie, estetycznie i funkcjonalnie dla mieszkańców, a także interesujące i reprezentacyjne dla turystów.

„PAS ZIELENI”
Pierwszym projektowanym terenem jest pas zieleni-komunikacji przez Miasto. Charakteryzuje się on konkretnym dominującym kierunkiem przez centrum, od którego odchodzą inne kierunki rozproszone tak aby ułatwić komunikację wewnątrz Centrum. W pewnej jego części został również zaproponowany skwer miejski, który w estetyczny sposób usprawnia poruszanie się, a także będzie idealnym miejscem na odpoczynek, czy punkt spotkań dla mieszkańców a nawet turystów.

„CENTRUM KULTURY”
Instytucja kultury prowadząca działalność społeczno-kulturalną. W jej budynku mieszczą się lokale kulturalno-rozrywkowe typu: sale teatralno-kinowe, czytelnie itp., w których można prowadzić działalność i inicjatywy dydaktyczno-kulturalne dla młodzieży i dorosłych takie jak warsztaty kulturalne, przedstawienia, zabawy, wystawy. W budynku mieści się również kawiarnia, w której osoby podróżujące, będą mogły począć i odpocząć w nowoczesnym i kulturalnym miejscu. Zapewnia ona komfort podróżującym, a także usytuowana jest tak by zapewnić widok i szybki dostęp do przystanku i peronów.

„TARGOWISKO I OGRÓD MIEJSKI”
Oba te miejsca przylegają i dopełniają założenie Miejsca Kulturalnego w Czarnej Wodzie. Mają spełniać funkcję miejsc publicznych, które pozwalają na szeroki zakres organizowanych wydarzeń. Targowisko z zadaszeniem będzie idealną przestrzenią dla cyklicznych pchlich targów. Natomiast Ogród Miejski jest nowoczesnym rozwiązaniem dla typowych Placów Miejskich. Wyróżnia go zaprojektowana przestawa wypoczynkowa przenikająca się z zielenią i kameralny wydzwitek miejsca.

SYTUACJA ISTNIEJĄCA - ZDJĘCIA Z CENTRUM MIASTA - CZARNA WODA

9 PERON KOLEJOWY

4 PAS ZIELENI ZE SKWERM

1 CENTRUM KULTURY (ELEWACJA FRONTOWA)

2 TARGOWISKO

Strefa przejścia

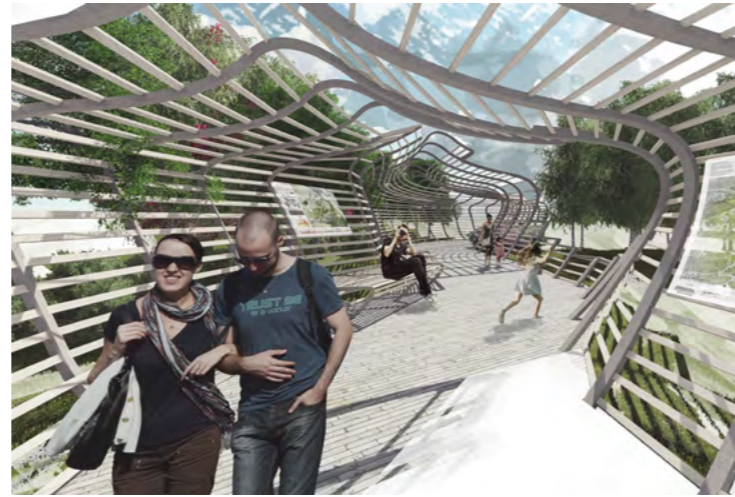
Passage

Daria Przysiężna

Główną ideą projektu było stworzenie rekreacyjnego ciągu komunikacyjnego – przejścia łączącego centrum miasta ze strefą sportu i parkiem. Zaprojektowano ażurową formę prowadzącą, kadrującą widoki na przyległy park. Ma ona pełnić głównie funkcje wystawiennicze – na zawieszonych wzdłuż przejścia planszach widnieć będą zdjęcia ilustrujące historię Czarnej Wody oraz istotne dla miasta bieżące wydarzenia. Usytuowane wewnątrz siedziska pozwalają zatrzymać się i pobyć z otaczającą cały obiekt naturą.

The main aim of the project was to design a recreational traffic route – a passage connecting the city centre with the sports centre and the park. An openwork passage was designed which frames the views on the abutting park. It mainly serves exhibition purposes – on the boards along the way photographs will be displayed illustrating the history of Czarna Woda and current events of significance to the city. The seats inside the passage allow to stop for a moment and get in touch with the surrounding nature.

4

Strefa przejścia

Główną ideą projektu jest stworzenie przejścia łączącego strefę sportu i centrum z parkiem. Forma jest niejednolita, kadruje widzowi widoki na pozostałe atrakcje znajdujące się w Czarnej Wodzie. Przechadzając się wzdłuż przejścia ujrzymy zaakcentowane otwarcia widokowe na park, oraz stęfy odpoczynku przyłączone do formy przejścia. Obiekt ma spełniać głównie funkcję wystawienniczą, zawieszono wzdłuż przejścia plansze ukazujące zdjęcia z ostatnich wydarzeń odbywających się w Czarnej Wodzie. Dodatkowo by móc się zatrzymać i pobycć jakiś czas z naturą i zielenią, która otacza cały obiekt zostały zaprojektowane ławki, które dobrze współgrają z resztą założenia.

Obok strefy przejścia znajduje się plac z również zaprojektowanymi nawiązującymi do całości siedziskami otoczonymi bujną zielenią. Tak by móc jak najbardziej zbliżyć się do natury. Korzystając z materiałów, którymi Czarna Woda dysponuje w dużych ilościach, proponuję formę, która składa się z drewnianych głównych pręseł tworzących całą konstrukcję oraz mniejszych drewnianych listewek łączących przęsa główne. Mniejsze elementy mogły być listwami z odzysku co również byłoby oszczędnością dla całej inwestycji. Forma mimo bardzo dużych wymiarów, utrzymuje wrażenie lekkości dzięki zróżnicowaniu odległości listew oraz przerwach „oknach widokowych” w konstrukcji.

teren objęty opracowaniem

proponowana mała architektura

widok z przodu

zdjęcia staru listwiacego

rzut przedstawiający wstępną koncepcję

widok aksometryczny

Widok z boku

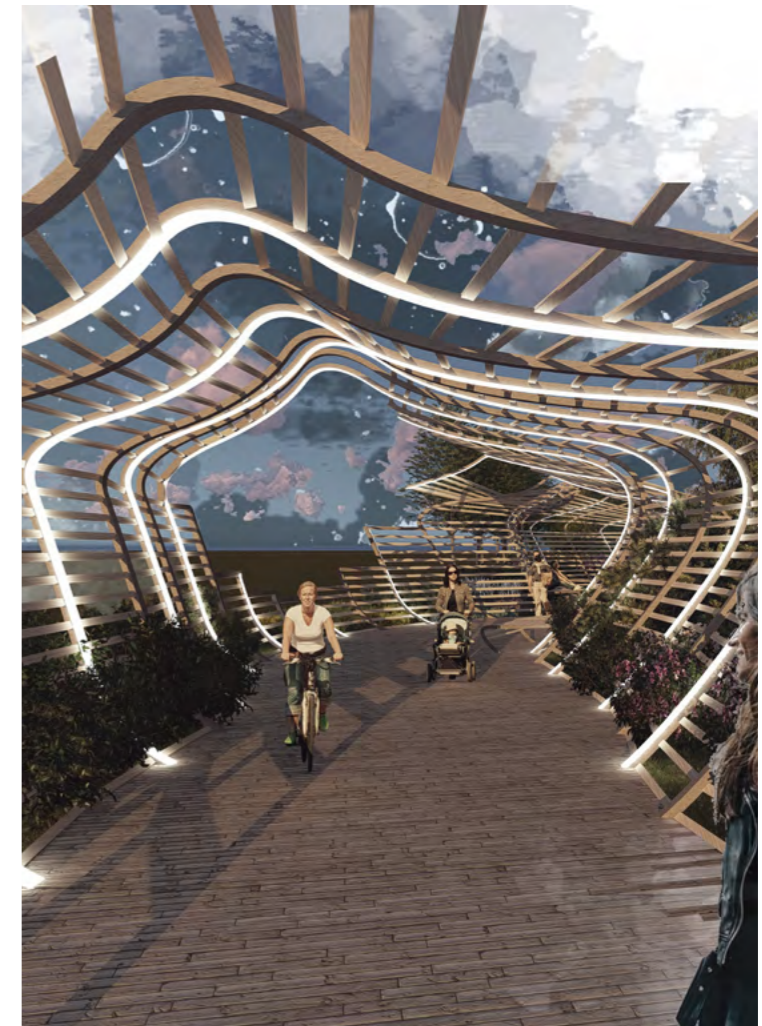
Zagospodarownie terenu

1 widok na pierwsze otwarcie w formie

2 widok na park z proponowaną małą architekturą

3 kadź widokowy na projektowaną zieleni

4 kadź widokowy na projektowany park

Łąka miejska

City meadow

Marek Rzepnikowski

Celem projektu było uatrakcyjnienie łąki usytuowanej w środku miasta nad rzeką poprzez stworzenie unikatowej możliwości obcowania z naturą codziennie i o każdej porze roku. Spacerowanie po łące oraz wzdłuż rzeki umożliwia podziwianie uroków krajobrazu naturalnego bez konieczności opuszczania miasta. Zaprojektowano także taras widokowy z miejscami wyposażonymi w lornety, zagajniki z drzewami owocowymi oraz labirynt na łące kwietnej.

The aim of the project was to increase the appeal of the meadow located in the middle of the city by the river by creating a unique opportunity for getting in touch with nature every day throughout the seasons. Taking a walk in the meadow and along the river makes it possible to admire the beauty of the natural environment without leaving the city. An observation deck with binoculars, fruit tree groves, and a labyrinth in the flower meadow were also designed.

2 Projekt koncepcyjny łąki miejskiej

Wariant nr 1

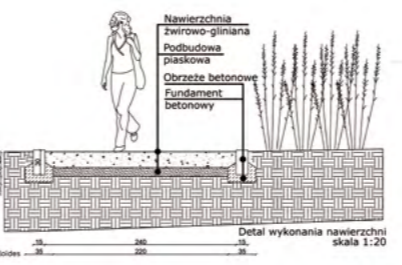
Celem projektu było stworzenie systemu ścieżek o wielofunkcyjnym zastosowaniu. Główną przesłanką projektową było skomunikowanie Czarnej Wody, tak aby z łatwością można było przemieszczać się między głównymi punktami w mieście. Rozwiązanie to częściowo adaptuje obrzeża istniejącej łąki, nie ingerując w jej środkową część. Proponowane ciągi wykonane zostały z gliniano-żwirowej nawierzchni oraz zastosowano drewniane kładki sąsiadujące z rzeką Wdą. Projekt stwarza unikatową możliwość obcowania z naturą. Spacer po łące oraz wzdłuż rzeki umożliwiają użytkownikowi podziwianie wysoce wartościowego, naturalnego krajobrazu.

- 1 Kładka - Nowy obiekt łączący ze sobą dwa brzozy Wdy, umożliwiając swobodną komunikację wewnątrz miasta. Ponadto możliwe staje się spacerowanie wzdłuż rzeki oraz podziwianie naturalnych zasobów krajobrazowych.
- 2 Wieża widokowa - Konstrukcja stalowa o drewnianym wykończeniu, wynosząca użytkownika na wysokość 16 metrów. Takie rozwiązanie umożliwia obserwację terenu z innej perspektywy. Ponadto punkt wysokościowy stwarza nowe możliwości poznania fauny i flory.
- 3 Taras widokowy - Wypiętrzenie terenu o wysokości 3 metrów, otwiera przed użytkownikiem panoramiczny widok na całość założenia. Wyniesienie z którego widać projektowany układ, umożliwia osobom przyjezdnym rozeznanie się w nieznanym dotąd miejscu oraz zaplanowanie trasy spaceru. Umieszczone na wniesieniu stanowiska obserwacyjne wyposażone zostały w lornety miejskie, umożliwiające obserwację zamieszkałej przez wiele gatunków zwierząt łąki.

- 15. Marchew zwyczajna *Daucus carota*
- 16. Kwasnik pospolity *Achillea millefolium*
- 17. Skrzyp pospolity *Agrostis eupatori*
- 18. Bniec czerwony *Silene dioica*
- 19. Lignica rozłazła *Silene vulgaris*
- 20. Słonek biały *Silene latifolia* subsp. Alba
- 21. Słaz rygnarek *Malva alcea*
- 22. Przytulia biała *Galium album*
- 23. Szakalica białona *Salvia pratensis*
- 24. Monarda zwyczajna *Liatris scariosa*
- 25. Szczaw zwyczajny *Rumex acetosa*
- 26. Przetłoczek pospolity *Anthyllus vulneraria*
- 27. Szarłat siwony *Oenothera biennis*
- 28. Dzwonek jednostronny *Campanula rapunculoides*

- 4 Sady Miejskie - Miejsce nasadzeń różnorodnych gatunków drzew owocowych. Docelowym efektem jest stworzenie osłoniętej od słońca i deszczu przestrzeni rekreacyjnej. Założeniem projektowym było udostępnienie użytkownikom dóbr naturalnych w postaci owoców. Z upływem czasu rośliny zostaną wykorzystane jako podpory do zamocowania hamaków.
- 5 Miejska łąka - Miejsce docelowym „podróżny” do którego użytkownik dostaje się po odszukaniu wąskiej drogi w labiryncie jest nisko koszona polana, przeznaczona na cele rekreacyjne. W tej strefie wyznaczono specjalne miejsca na paleniska, umożliwiające użytkownikom korzystanie z ognia w bezpieczny dla otoczenia sposób.
- 6 Labirynt - Tajemnicze miejsce zainspirowane sztuką ogrodową z końca XVI w. Jest to ogólnodostępna atrakcja w Czarnej Wodzie. Układ krętych, zawitych ścieżek wśród kolorowych, wonnych i rozmaitych gatunkach roślin, dostarcza użytkownikowi niezapomnianych wrażeń.

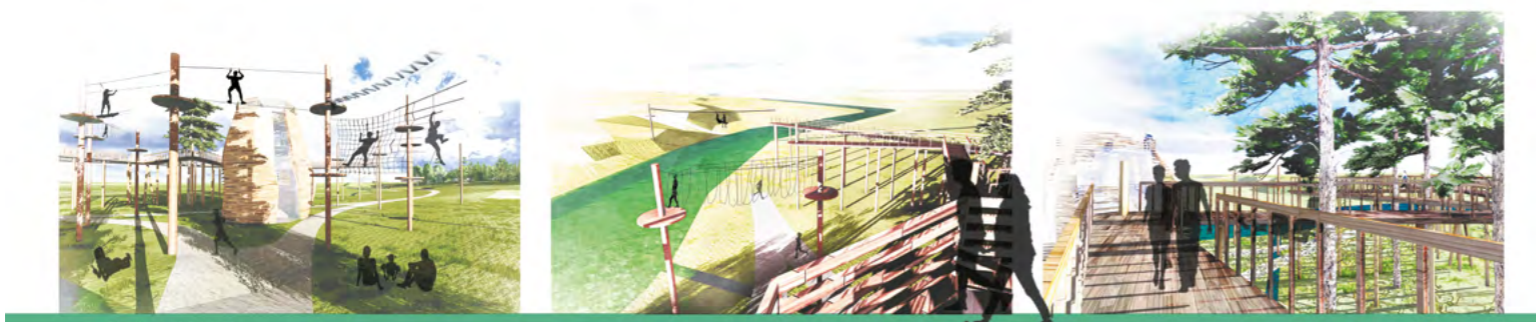
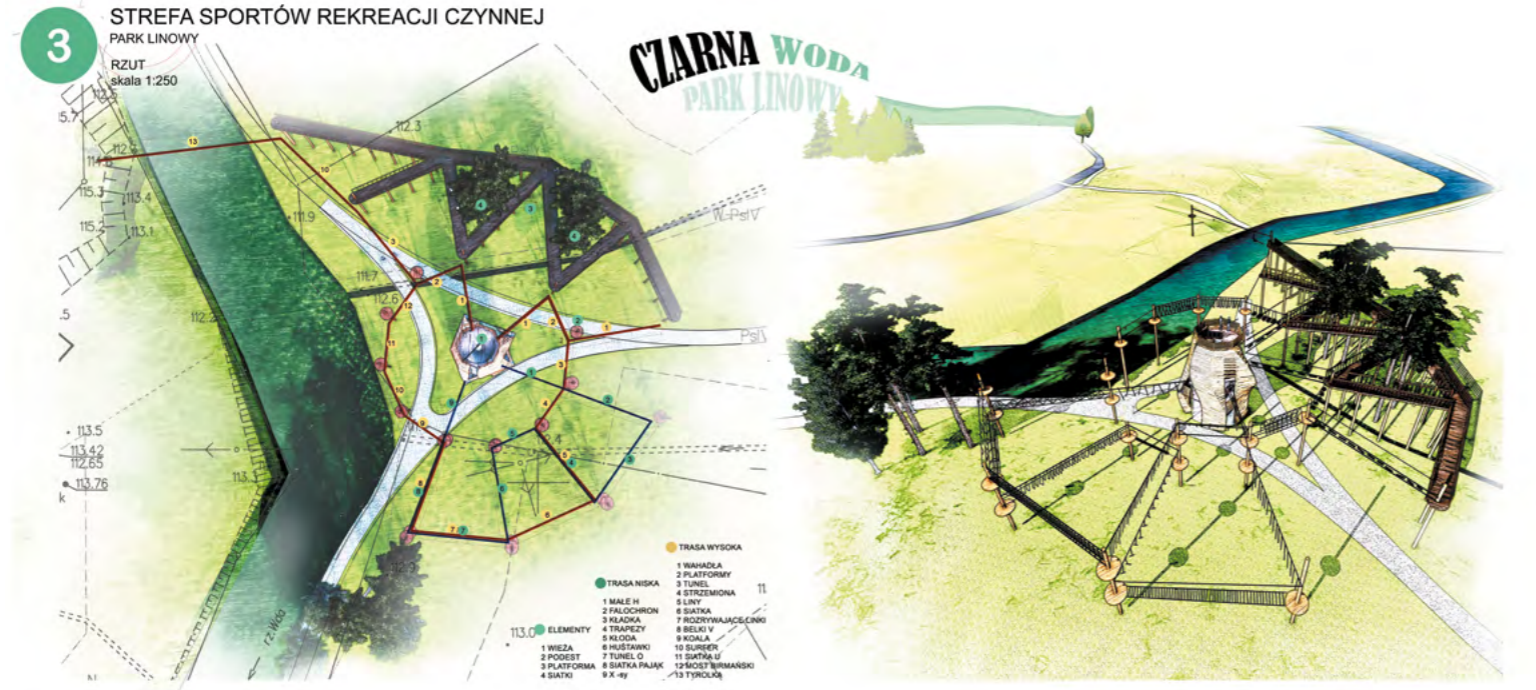
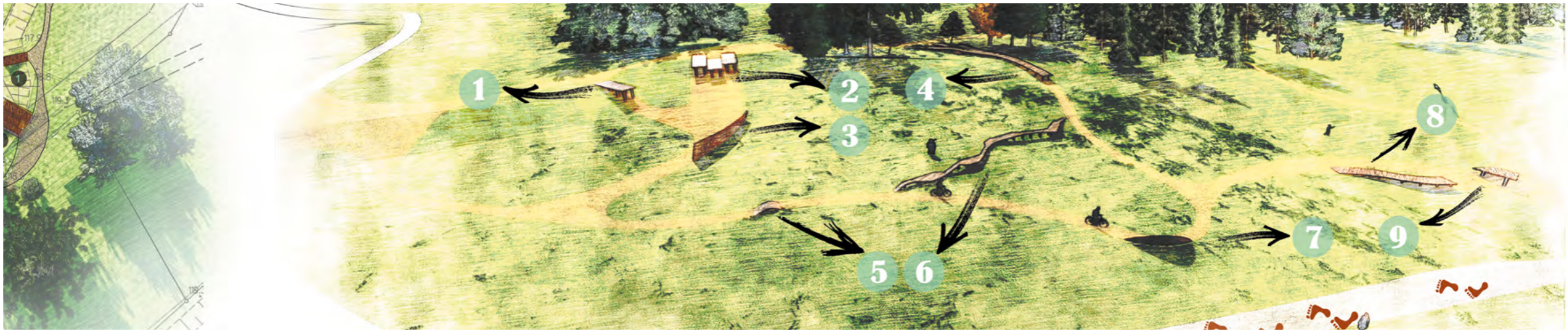
Strefa sportów i rekreacji czynnej w Czarnej Wodzie

Sports and active recreation area in Czarna Woda

Sylwia Cyran

Strefę sportów i rekreacji czynnej zlokalizowano przy linii granicznej parku-łąki w Czarnej Wodzie. Główną ideą projektu było stworzenie oryginalnej przestrzeni zwiększającej walory turystyczne miejscowości i podkreślającej jej atuty krajobrazowe między innymi poprzez wykorzystanie regionalnego materiału, którym jest drewno. Przewidziano powstanie obiektów do uprawiania zróżnicowanych sportów, w tym toru rowerowego z przeszkodami umożliwiającego ćwiczenie figur akrobatycznych oraz parku linowego mającego formę dwupoziomowej konstrukcji palowej z dwoma trasami przebiegu. Pierwotne założenie może być rozwijane i uzupełniane o inne obiekty sportowe.

The sports and active recreation area was located by the park-meadow in Czarna Woda. The main aim of the project was to design a unique space that would increase the tourist value of the town and highlight the landscape features for instance by using the regional material – wood. The project envisions building facilities for practicing various sports, including a bicycle obstacle course for practicing bicycle acrobatics and a ropes course in the form of a two-level stilt structure with two routes. The initial design can be developed and complemented by additional sports facilities.

WIDOK PARKU LINOWEGO OD STRONY ŁĄKI

Pole namiotowe

Campsite

Paulina Janusz

Projekt koncepcyjny przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej nad rzeką Wdą w Czarnej Wodzie został poświęcony przykładowemu rozwiązaniu modelowego, całorocznego pola namiotowego. Poza standardowymi sposobami użytkowania przewidziano dodatkowe udogodnienia pozwalające przyjemnie spędzić czas na przykład na grillowaniu, łowieniu ryb, grach i zabawach, spacerach po lesie lub korzystaniu z terenów sportowych i rekreacyjnych w centrum miasta. W ramach organizacji przestrzeni pola zaprojektowano miejsca spotkań rodzinnych i grupowych oraz wyodrębnione miejsca dla indywidualnych turystów. Klimat leśny pozwala przyjezdnym na relaks wśród wysokich drzew, podziwianie natury, wyciszenie i odkrywanie siebie.

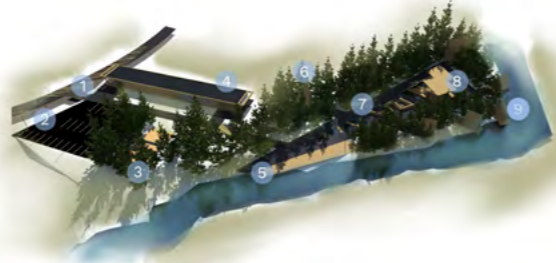
The conceptual design of the leisure and recreation area by the river Wda in Czarna Woda is an example of a model, all-year-round campsite. Apart from the standard uses, the design envisions facilities that would allow the users to have a nice time grilling, fishing, playing, walking in the forest, or using the sports and recreation areas in the city centre. On the campsite, there are places for family and group meetings as well as separate areas for individual tourists. The forest climate allows you to relax among the tall trees, admire the nature, find peace and explore yourself.

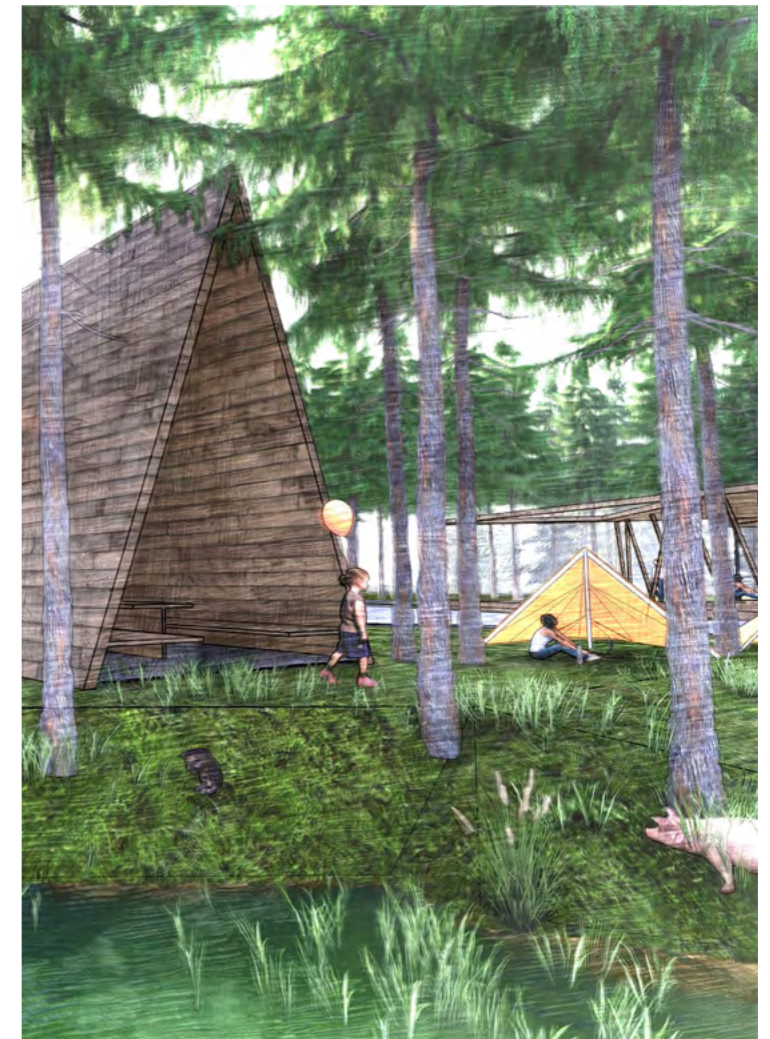
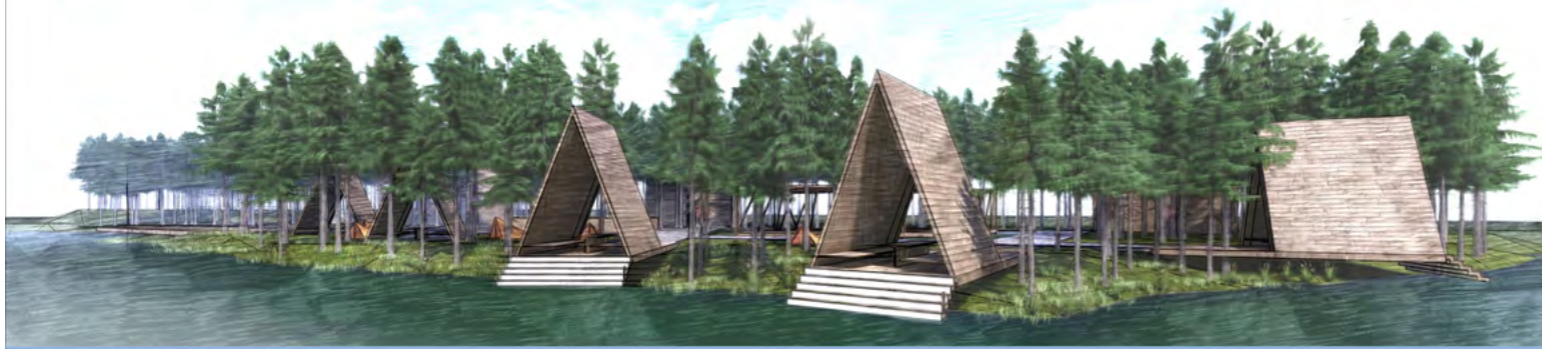
6

Projekt przestrzeni wypoczynkowo-rekreacyjnej

Projekt koncepcyjny zagospodarowania terenu w Czarnej Wodzie, poświęcony jest tematowi pola namiotowego i dodatkowych jego aspektów. To modelowy przykład tego, jak może wyglądać przestrzeń, do której goście docierają nie tylko drogą lądową, ale również wodną. To obiekt całoroczny, dostępny dla wszystkich. Dzięki niemu można w różny sposób spędzić czas, np. na grillowaniu, łowieniu ryb, czy spacerach po lesie. Nie brakuje tu miejsc do spotkań rodzinnych, grupowych, czy indywidualnych. Dzięki różnorodności form, każdy gość z pewnością znajdzie miejsce, w którym czuje się swobodnie, bezpiecznie i komfortowo. Klimat leśny pozwala przyjeźdźcom na relaks wśród wysokich drzew, podziwianie natury, odkrywanie siebie, wyciszenie. Przestrzeń odbierana jest przez każdego w inny sposób, w zależności od jego upodobań i potrzeb. Każdy z turystów posiada swoją prywatną przestrzeń, ale w każdej chwili na możliwość zintegrowania się z pozostałymi odwiedzającymi obiekt w Czarnej Wodzie.

1 Strefa wjazdu	6 Domek letniskowy - całoroczny
2 Parking dla gości i pracowników	7 Miejsce spotkań/grillowanie
3 Boisko do gry w siatkówkę	8 Pawilon na wodzie
4 Budynek usługowo-sanitarny	9 Wiata ogólnodostępna
5 Taras widokowy/pomost	

Projekt koncepcyjny zagospodarowania brzegów Wdy w Czarnej Wodzie

Conceptual design of the Wda waterfront in Czarna Woda

Paula Cerba
Nicola Kasprzak

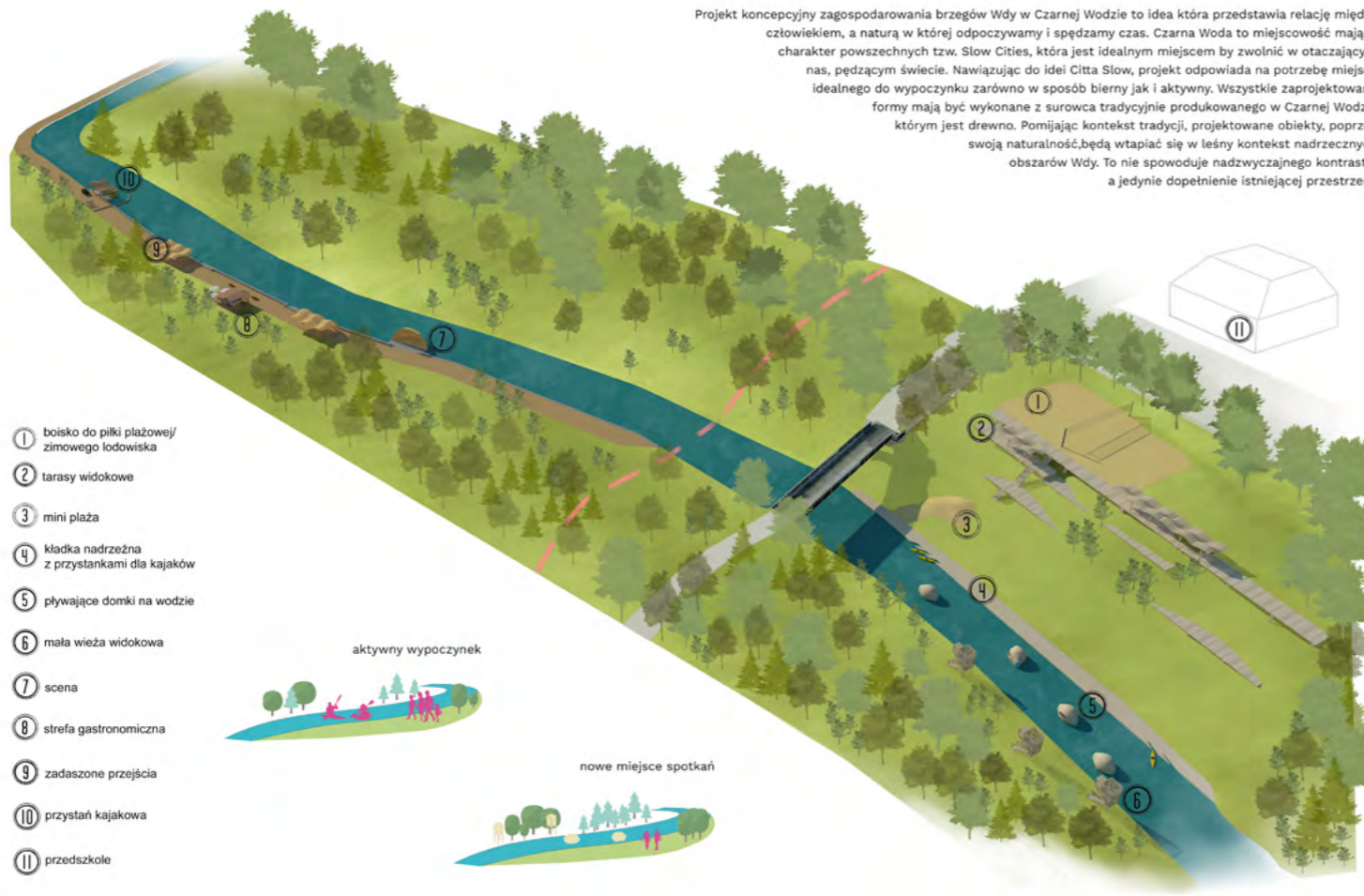
Deptak wzdłuż rzeki Wdy to rozwiązanie umożliwiające cieszenie się pięknem natury i spędzanie czasu wolnego nad wodą. Jako podstawowe założenie estetyczne przyjęto, że projektowane obiekty dzięki swej naturalności będą wtapiać się w otoczenie. Przewiduje się, że zagospodarowany, częściowo zadaszony teren stanie się całorocznym miejscem spotkań i wydarzeń kulturalnych oraz przestrzenią do rekreacji biernej i czynnej. Na całej długości deptaku znajdują się liczne siedziska o zróżnicowanej formie służące do odpoczynku i relaksu. Dodatkową atrakcją stanowią tarasowe zejścia prowadzące nad samą wodę. W północnej części promenady powstała pływająca scena nawiązująca formą do pływających domków, gdzie można będzie organizować koncerty, przedstawienia teatralne i inne wydarzenia kulturalne. Aby przyczynić się do rozwoju turystyki kajakowej, zaprojektowano także zadaszoną przystań i przylegającą do niej strefę gastronomiczną.

The boardwalk along the river Wda is a solution that makes it possible to enjoy the beauty of nature and to spend one's free time by the water. The project's primary aesthetic aim was to design objects that would look natural and be in keeping with the surroundings. The developed, partly covered area is intended as a place for all-year-round meetings and cultural events as well as for passive and active recreation. Along the whole length of the boardwalk there are numerous seats in various shapes that allow for rest and relaxation. An additional attraction are the terraced ways down to the water. In the northern part of the promenade we designed a floating stage whose form is a reference to the floating homes, where concerts, theatrical performances, and other cultural events can be organized. In order to contribute to the development of kayak tourism, a covered wharf and an abutting gastronomic zone were also designed.

PROJEKT KONCEPCYJNY ZAGOSPODAROWANIA BRZEGÓW WDY W CZARNEJ WODZIE

Projekt koncepcyjny zagospodarowania brzegów Wdy w Czarnej Wodzie to idea która przedstawia relację między człowiekiem, a naturą w której odpoczywamy i spędzamy czas. Czarna Woda to miejscowość mająca charakter powszechnych tzw. Slow Cities, która jest idealnym miejscem by zwolnić w otaczającym nas, pędzącym świecie. Nawiązując do idei Citta Slow, projekt odpowiada na potrzebę miejsca idealnego do wypoczynku zarówno w sposób bierny jak i aktywny. Wszystkie zaprojektowane formy mają być wykonane z surowca tradycyjnie produkowanego w Czarnej Wodzie którym jest drewno. Pomijając kontekst tradycji, projektowane obiekty, poprzez swoją naturalność, będą wtapiać się w leśny kontekst nadrzecznych obszarów Wdy. To nie spowoduje nadzwyczajnego kontrastu, a jedynie dopełnienie istniejącej przestrzeni.

Plac zabaw dla dzieci i młodzieży

Playground for children and youth

Monika Woźniak-Bonk

Projekt powstał z myślą o najmłodszych mieszkańcach Czarnej Wody. Dwa place zabaw usytuowano wśród drzew, w okolicy malowniczej łąki miejskiej. Pierwszy plac zabaw zaprojektowano dla dzieci najmłodszych; drugi, przeznaczony dla młodzieży, przypomina park linowy i pozwala na zabawę na niewielkich wysokościach. Opracowano modułowe, przylegające do drzew zabawki. Przewidziano rozwiązania konstrukcyjne z giętego drewna, funkcje zabezpieczeń oraz elementów aktywnych przestrzennej „zabawki” pełnią natomiast kolorowe sznury. Modułowe formy mają urozmaicić zabawę oraz pobudzić kreatywność i wyobraźnię dzieci.

The project is dedicated to the youngest citizens of Czarna Woda. The two playgrounds are located among the trees, near to the picturesque city meadow. The first playground was designed for the youngest children; the other one, designed for youth, resembles a ropes course and allows to play at small heights. Modular toys attached to trees were also designed. Structural elements are made of bent wood, and colourful ropes serve as safety devices and active elements of the three-dimensional “toy”. The modular forms are supposed to diversify the fun and stimulate the kids’ creativity and imagination.

5 Projekt placu zabaw dla dzieci i młodzieży w Czarnej Wodzie

Projekt powstał z myślą o najmłodszych mieszkańcach Czarnej Wody. Dwa place zabaw zostały zaprojektowane wśród drzew, w okolicy malowniczej łąki. Pierwszy plac zabaw został zaprojektowany odpowiednio do wzrostu, oraz wieku najmłodszych dzieci. Drugi plac zabaw dedykowany młodzieży przypomina park linowy, który pozwala na zabawę przy niewielkich wysokościach.

Zaprojektowane zostało jedenaście modułów, które nie są inwazyjne dla drzew. Konstrukcja zrobiona jest z giętego drewna, natomiast funkcje zabezpieczeń, oraz elementów zabawy, pełnią kolorowe sznury. Modułowe formy mają urozmaicić zabawę, oraz pobudzić kreatywność i wyobraźnię dzieci.

1 Moduł „Obrotówka”
Jest to zabawka integracyjna i zespołowa, zaprojektowana forma obraca się pod wpływem odpychania się od ziemi. W wyniku zakrzywienia formy powstały siedziska, natomiast funkcję uchwyty pełnią pomarańczowe sznury.

2 Moduł „Sensoryczny”
Został zaprojektowany z myślą o najmłodszych, drewniane, obrotowe kloki umieszczone na sznurkach, mają ułatwić naukę kształtów oraz pobudzić koordynację ruchowo-wzrokową.

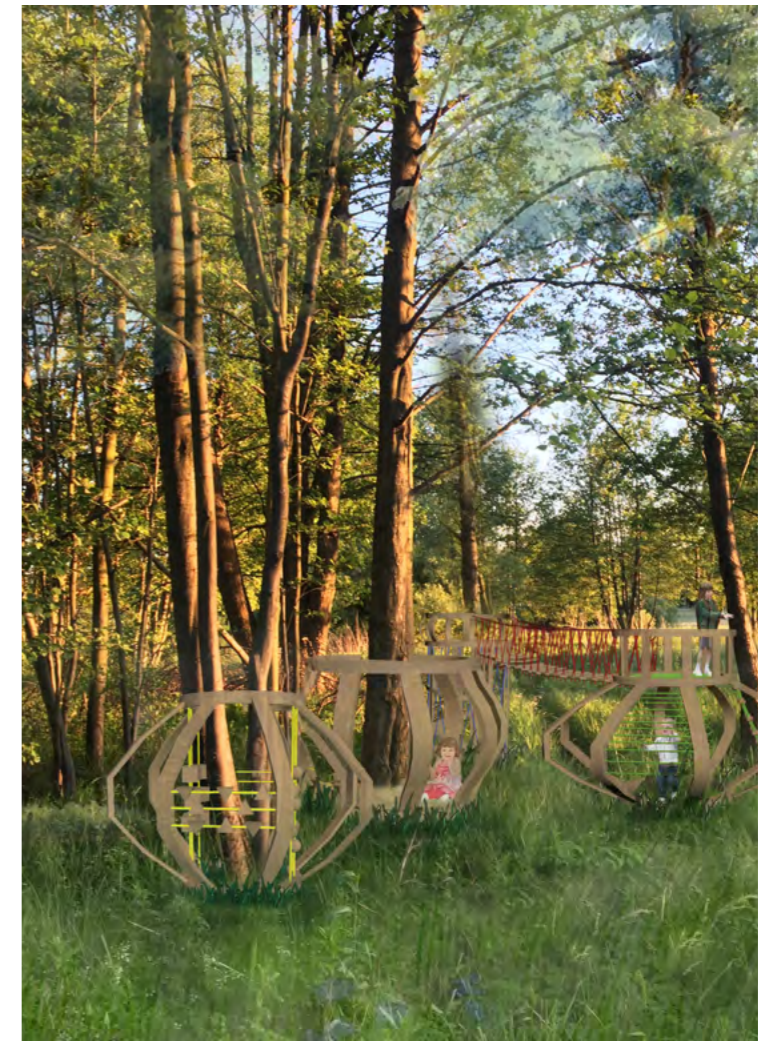
3 Moduł „Wspinaczka”
Zabawka mająca na celu poprawę równowagi i zmierzania się z wysokością. Zaprojektowane zostały liny, które umożliwiają wejście na szczyt bryły.

4 Moduł zjeżdżalnia
konstrukcja, oraz ślizgawka, została wykonana z drewna, jako zabezpieczenie wykorzystano linę.

5 Moduł chustawka
Zawiera cztery chustawki, które zostały umieszczone na różnych wysokościach, aby poprawić bezpieczeństwo zabawy.

Prowadzący

Supervisors

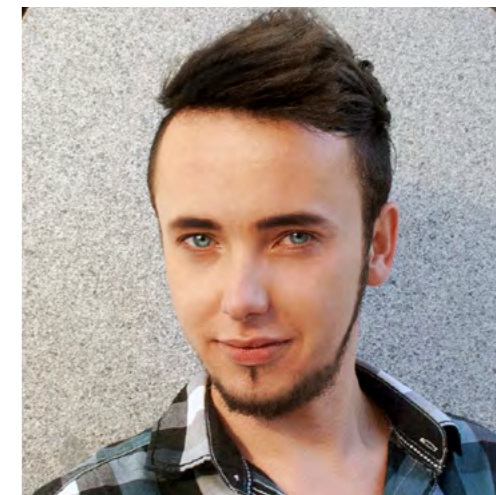
dr hab. Iwona Dzierżko-Bukal, prof. ASP, architekt IARP

dr hab. Iwona Dzierżko-Bukal, prof. at the AFA, architect at the IARP

Absolwentka Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej oraz Wydziału Architektury i Wzornictwa PWSSP (obecnie ASP) w Gdańsku. Ukończyła studia podyplomowe na Wydziale Zarządzania i Ekonomii PG i uzyskała tytuł Certified Research & Development Project Management Associate IPMA. Architekt IARP, doktor habilitowany i profesor na Wydziale Architektury i Wzornictwa ASP w Gdańsku, gdzie prowadzi Pracownię Architektury Pasywnej. W ramach samodzielnej praktyki wykonuje projekty architektoniczne, wnętrzarskie i wystawiennicze z zakresu architektury krajozbrazu oraz obiekty wzornictwa przemysłowego.

Graduate of the Faculty of Architecture at the Gdańsk University of Technology and the Faculty of Architecture and Design at the PWSSP (currently the AFA) in Gdańsk. Finished post-graduate studies at the Faculty of Management and Economics at the GUT and obtained the title of Certified Research & Development Project Management Associate IPMA. Architect at the IARP, doctor habilitatus, professor at the Faculty of Architecture and Design at the AFA in Gdańsk, where she runs the Studio of Passive Architecture. In her private practice, she does architecture, interior design and exhibition arrangement projects in the field of landscape architecture as well as industrial design objects.

mgr szt., inż. arch. kraj. Marcin Kasprowicz

Absolwent Sopotkiej Szkoły Wyższej i ASP w Gdańsku. Dyplomowany inżynier architekt krajobrazu oraz architekt wnętrz w specjalności projektowanie w krajobrazie kulturowym. Asystent w Pracowni Architektury Pasywnej na Wydziale Architektury i Wzornictwa ASP w Gdańsku. W 2015 r. podjął Międzywydziałowe Środowiskowe Studia Doktoranckie w dyscyplinie sztuki projektowe na ASP w Gdańsku. Od 2009 r. zajmuje się projektowaniem związanym z architekturą krajobrazu i obszarami pokrewnymi, poszukując rozwiązań dotyczących kształtowania otoczenia człowieka w kontekście natury i kultury oraz czasu i miejsca.

Graduate of the Sopot Higher School and the AFA in Gdańsk. Certified landscape architecture engineer and interior architect specialized in design in a cultural landscape. Assistant in the Studio of Passive Architecture at the Faculty of Architecture and Design at the AFA in Gdańsk. Since 2015 participant of the Inter-Faculty Cross-Institutional Doctoral Studies in the discipline of design arts at the AFA in Gdańsk. Since 2009 practicing design connected with landscape architecture and related areas, looking for solutions concerning the way of shaping man's surroundings in the context of nature and culture as well as time and place.

foto. P. Rybacki

Czarna Woda

Pracownia Projektowania Ergonomicznego
Wydział Architektury i Wzornictwa

dr hab. Marek Średniawa, prof. ASP
dr Tomasz Kwiatkowski

studentki:

Klaudia Jankowska

Magdalena Setzke

Barbara Jankowska

Black Water

Studio of Ergonomic Design

Faculty of Architecture and Design

students:

Klaudia Jankowska

Magdalena Setzke

Barbara Jankowska

dr hab. Marek Średniawa, prof. at the AFA

dr Tomasz Kwiatkowski

Stoisko handlowe na terenie targowiska w Czarnej Wodzie

Market stall at the market in Czarna Woda

Klaudia Jankowska

Celem projektu jest zaproponowanie stoisk przeznaczonych dla okazjonalnego handlu. Prosta konstrukcja zaproponowanych stoisk umożliwia ich wykonanie niewielkim kosztem. Powtarzalność elementów i modułów pozwala na zbudowanie różnych układów stoisk i ich zespołów.

The aim of the project was to propose a design of market stalls for occasional trading. The simple construction allows to manufacture them at a low cost, and the repeatability of elements and modules allows to build various arrangements of stalls and their systems.

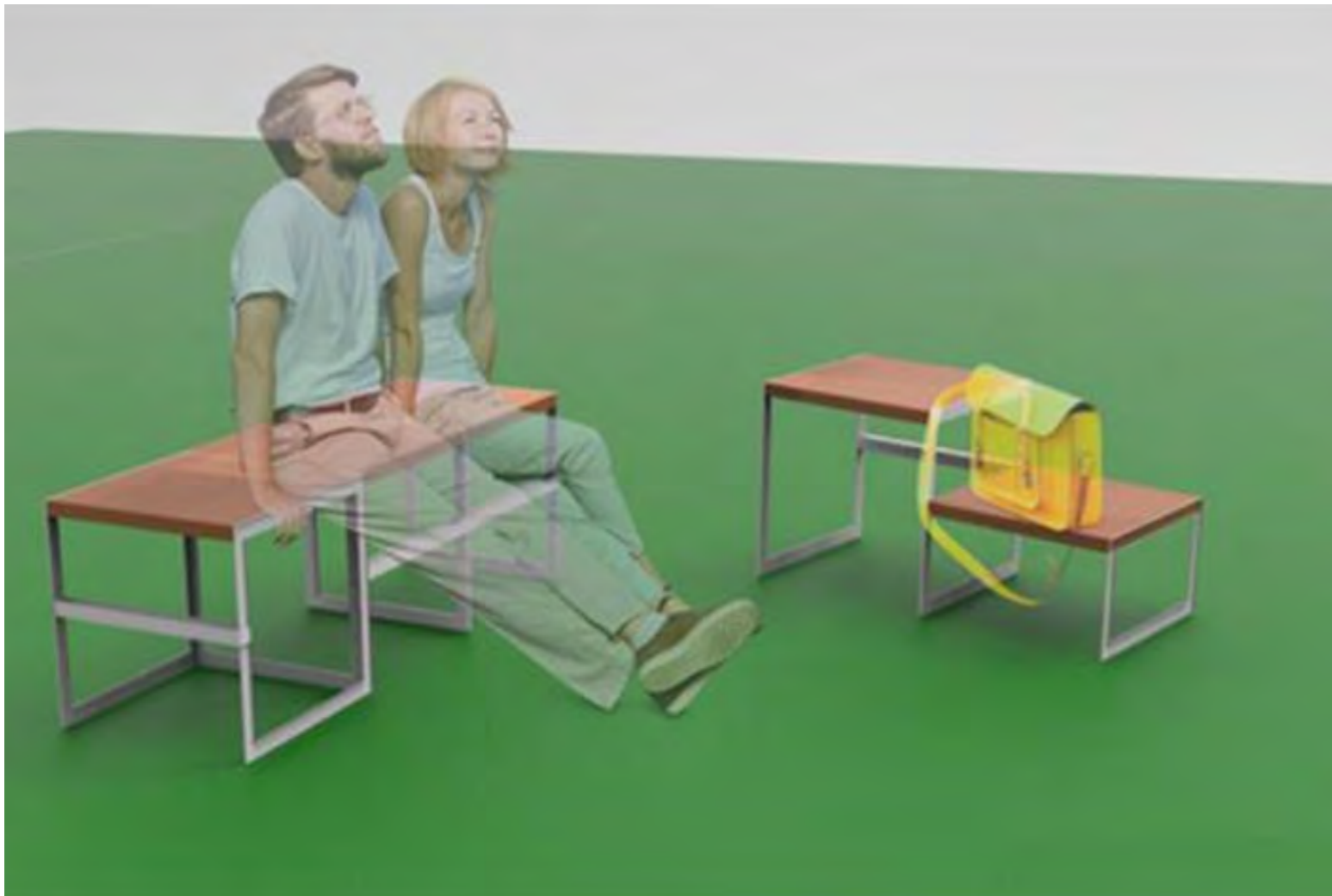
Projekt siedzisk miejskich

Design of street seats

Magdalena Setzke

Celem projektu jest stworzenie prostych konstrukcyjnie siedzisk możliwych do wykorzystania w aranżacji przestrzeni publicznych.

The aim of the project was to create seats of simple construction which could be used in the design of public spaces.

Aktywny wypoczynek w sosnowym borze

Active recreation in pinewoods

Barbara Jankowska

Celem projektu jest zachęcenie użytkowników do korzystania z dobrodziejstw borów sosnowych. Autorka proponuje szereg rozwiązań umożliwiających aktywne spędzenie czasu w lesie. Rozwiązania mają postać konstrukcji wykonanych z lin i elementów drewnianych. Jedne z nich umożliwiają bezpieczne wspinanie się do koron drzew, inne na swobodne kołysanie się pomiędzy drzewami, a jeszcze inne na wspinanie i bujanie się. W projekcie przewidziano uniesione nad poziomem najniższej partii lasu ścieżki. Pozwalają one na przemieszczanie się pomiędzy drzewami bez niszczenia ściółki. Wszystkie zaproponowane rozwiązania pozwalają spojrzeć na drzewa w lesie z innej perspektywy.

The aim of the project was to encourage the users to take advantage of the benefits of pinewoods. It consists of a number of structures made of ropes and wooden elements that allow to actively spend time in the forest – to safely climb to the treetops or freely swing between the trees. The design also envisions building paths above the level of the lowest part of the forest which would allow to walk among the trees without destroying plant litter. All of the presented solutions allow to look at the trees in the forest from another perspective.

Prowadzący

Supervisors

dr hab. Marek Średniawa, prof. ASP

dr hab. Marek Średniawa, prof. at the AFA

Doktor habilitowany sztuki, profesor nadzwyczajny ASP w Gdańsku, projektant wzornictwa. Zwolennik koncepcji projektowania tylko tego, co konieczne. Zajmuje się metodologią projektowania i ergonomią w projektowaniu. Projektował dla firm Pesa, Eltra, Siled, Telkom-Telmor, Stocznia Szczecińska oraz PZL Świdnik. Współzałożyciel Centrum Transferu Technologii w Gdańsku i Pomorskiego Centrum Technologii w Gdyni. Ekspert Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Członek grupy roboczej KIS ds. inteligentnych technologii kreatywnych. Prowadzi Pracownię Projektowania Ergonomicznego na Wydziale Architektury i Wzornictwa ASP w Gdańsku.

„Bycie designerem i nauczycielem akademickim Akademii Sztuk Pięknych to w istocie ciągle redefiniowanie pola swojego działania. Sztuka ściera się z mechanizmami gospodarczymi i nie chce być okiełznawana przez naukę, mechanizmy gospodarcze nie dostrzegają potrzeb duchowych, które zaspokaja sztuka i są trudno podatne na transfer myśli naukowej, wreszcie nauka nie zgadza się z subiektywnym postrzeganiem świata przez sztukę i albo nie dostrzega gospodarki albo entuzjastycznie chce jej służyć zapominając o swojej podstawowej powinności, jaką jest poszukiwanie prawideł rządzących światem.”

Habilitation degree in the field of art, associate professor at the AFA in Gdańsk, industrial designer. Adherent of the concept of designing only the indispensable. Focuses on methodology and ergonomics of design. Worked for such companies as Pesa, Eltra, Siled, Telkom-Telmor, Stocznia Szczecińska and PZL Świdnik. Co-founder of the Technology Transfer Centre in Gdańsk and Pomeranian Centre of Technology in Gdynia. Expert of the Polish Agency for Enterprise Development and the Polish Accreditation Committee. Member of the KIS working group for intelligent creation technologies. Runs the Studio of Ergonomic Design at the Faculty of Architecture and Design at the AFA in Gdańsk.

“To be a designer and an academic teacher is, in essence, to continually redefine one’s field of activity. Art clashes with the mechanisms of economy and doesn’t want to be harnessed by science, the mechanisms of economy don’t see the spiritual needs satisfied by art and are unlikely to allow the transfer of scientific thought, and science doesn’t agree with art’s subjective perception of the world and either doesn’t notice the economy, or enthusiastically wishes to serve it, forgetting about its fundamental obligation, which is to identify the principles governing the world”.

dr Tomasz Kwiatkowski

Zajmuje się metodyką projektowania, ergonomią w projektowaniu i projektowaniem krytycznym. Członek Stowarzyszenia Projektantów Form Przemysłowych i Rady Naukowej Trójmiejskiej Akademickiej Sieci Komputerowej. Współzałożyciel Pomorskiego Centrum Technologii w Gdyni i Grupy Badawczej 01.

„Jako projektant przeszedłem drogę od fascynacji przedmiotami do postawy krytycznej względem współczesnej koncepcji projektowania i życia przedmiotów. Najciekawszy jest dla mnie potencjał twórczy ludzkiego umysłu oraz jego niezrozumiałe i jałowe wykorzystanie w służbie zaspokajania wymyślonych potrzeb przy jednoczesnym zaniedbywaniu potrzeb rzeczywistych. W dydaktyce najbardziej cenię budowanie krytycznej postawy przy ciągłym doskonaleniu procesu projektowego, który stanowi z punktu widzenia procesów umysłowych narzędzie uniwersalne, opierające się na równi na różnych zakresach tematycznych jak i koncepcjach gospodarczych czy społecznych”.

Focuses on methodology and ergonomics of design and on critical design. Member of the Association of Industrial Designers and of the Scientific Board of the Tricity Academic Supercomputer & network. Co-founder of the Pomeranian Centre of Technology in Gdynia and the Research Group 01.

“As a designer, I began fascinated by objects and ended up critical of the contemporary concepts of their design and life. I’m most interested in the potential of the human mind and its incomprehensible and pointless use in service of satisfying made up needs while ignoring the real ones. What I value most in teaching is the building of a critical approach and the continual improvement of the design process, which, from the viewpoint of mental processes, is a universal tool based equally on various thematic areas as well as economic and social concepts”.

Szlak światła i wody

Pracownia Projektowania Produktu Przemysłowego

Wydział Architektury i Wzornictwa

studentki:

Barbara Zięba

Anita Wrzeszcz

dr hab. Bogumiła Józwicka, prof. ASP

Projekt przewiduje zmianę wizerunku „Starej Kajakarni” – przystani i terenu ją otaczającego - z „amfiteatrem”, altaną, mostem i nabrzeżem rzeki włącznie – za pomocą oświetlenia i zmian funkcjonalnych. Koncepcja wpisuje się w trend wytyczony przez podejmowane w ostatnich latach na Pomorzu inwestycje w sektorze wypoczynku i rzecznej turystyki wodnej. Wybrane miejsce powinno być punktem reprezentacyjnym Czarnej Wody, jest dziś jednak bardzo zaniedbane. Głównym celem naszej koncepcji jest wprowadzenie klimatu wyciszenia i romantyzmu z uwzględnieniem bezpieczeństwa. Służą temu trzy różne rodzaje emitowanego światła, wydobywające z krajobrazu dominanty roślinne i architektoniczne, podkreślające ich ścisły związek ze szlakiem wodnym oraz zapewniające bezpieczeństwo nocą.

Zielone światło punktowe opraw RUNA 3 LED pozwala wydobyć wybrane partie roślinności. Jego parametry są optymalne dla roślin i nie ingerują w ich wewnętrzne procesy życiowe. Cyrkularny rozsył światła podkreśla struktury pni

oraz części liściastych. Ponadto, dzięki zastosowaniu technologii LED RGB można kontrolować barwę i natężenie oświetlenia - w zależności od pór roku czy organizowanych imprez. Panele świetlne podkreślają z kolei nietypową geometrię przystani. Umieszczone pod podestami, wskazują ich granice, zapewniając bezpieczeństwo i dostarczając informacji o wytyczonej drodze. Trzeci rodzaj oświetlenia emitują słupki umieszczone wzdłuż ciągu komunikacyjnego, łączącego kamienną drogę z mostkiem. Dodatkowo sugerujemy oświetlenie tablicy informacyjnej.

Podczas projektowania wzięto pod uwagę regulacje prawne, w tym dotyczące obszarów objętych programem Natura 2000 i obszarów chronionych, oraz dyrektywy Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Koncepcja opiera się na wydobyciu naturalnego piękna miejsca, podkreślenia walorów przyrody i żywiołu wody, tak by elementy dodane przez człowieka nie dominowały nad nimi, lecz je dopełniały.

The Trail of Light and Water

Studio of Industrial Product Design
Faculty of Architecture and Design

students:

Barbara Zięba

Anita Wrzeszcz

dr hab. Bogumiła Józwicka, prof. at the AFA

The design envisions changing the image of the “Old Kayaking Club” – the wharf and the surrounding area, including the “amphitheatre”, harbour, bridge and waterfront – through the use of light and introduction of functional changes. The concept fits into the trend set by the investments in the area of leisure and river tourism made in the recent years in Pomerania. The chosen place should serve to represent the attractiveness of Czarna Woda, but is currently greatly neglected. The main aim of our design is to introduce an atmosphere of peace and romanticism ensuring safety at the same time. To achieve that, we use three different types of light which bring out the landmarks of flora and architecture, highlighting their close relationship with the water trails and ensuring safety at night.

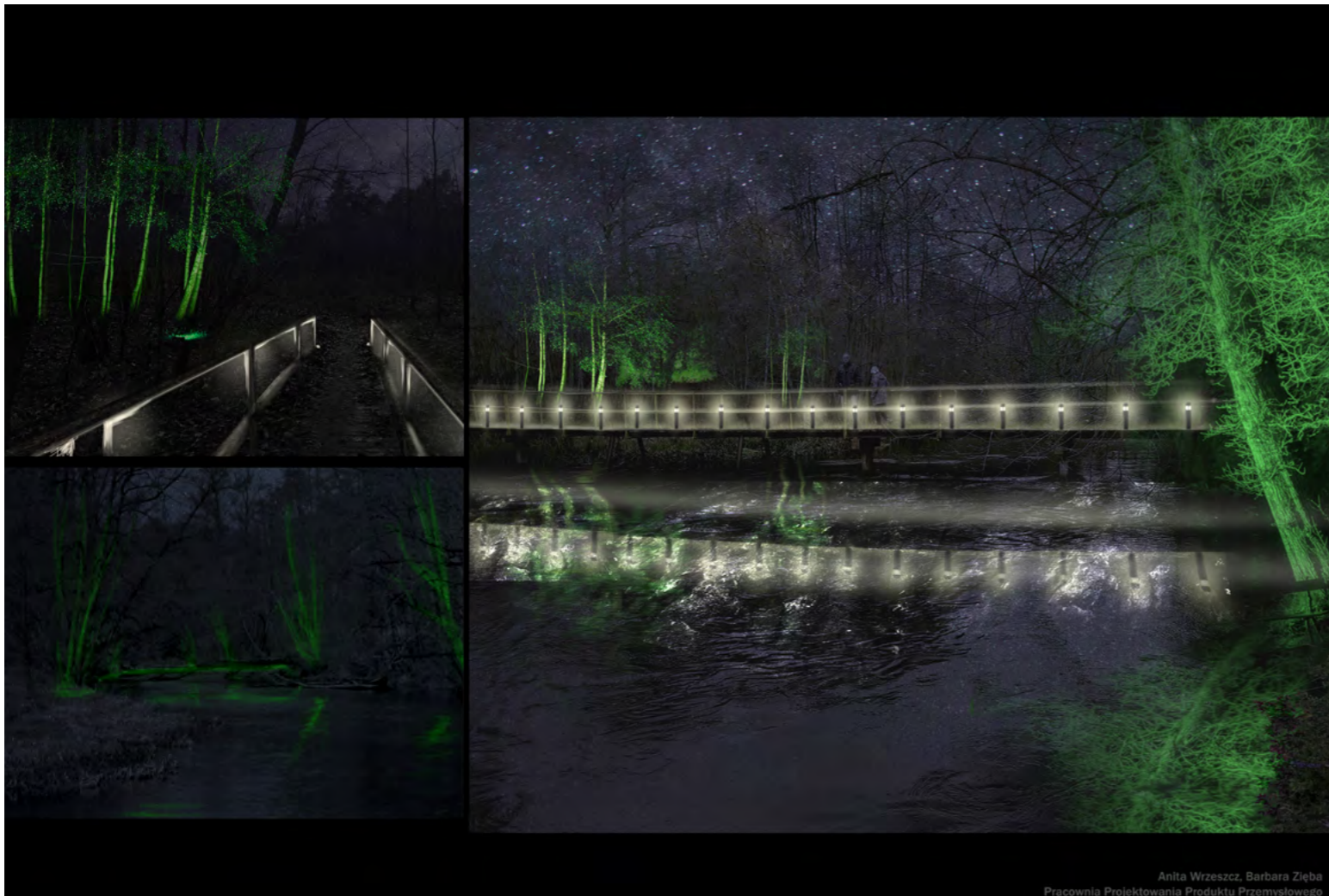
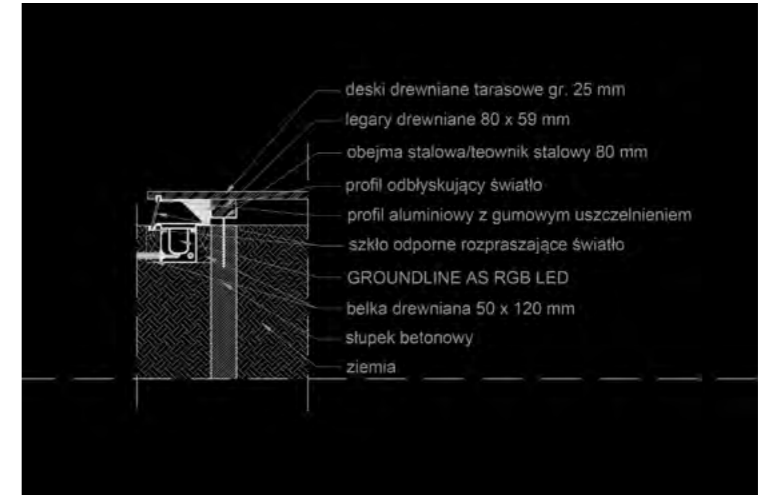
The green RUNA 3 LED spotlight fixtures allow to bring out selected parts of vegetation. Its parameters are optimal for plants and do not interfere with their internal vital processes. Circular light distribution highlights the texture of

trunks and leaves. What is more, thanks to the use of the LED RGB technology, the colour and intensity of the light can be changed depending on the season or organized events. In turn, the light panels emphasize the unusual geometry of the wharf. Located under the boardwalks, they illuminate their edges, ensuring safety and informing about the path. The third type of light used is emitted by posts located along the traffic route connecting the stone path with the bridge. Additionally, we suggest illuminating the information board.

During the design process, we took into account legal regulations, including those concerning the areas included in the Natura 2000 programme and areas under protection, as well as the directives of the Regional Director for Environmental Protection. The concept is based on bringing out the natural beauty of the place, highlighting the features of the natural environment and the element of water, so as to make sure that the man-made elements do not dominate but complement them.

SZLAK ŚWIATŁA I WODY

Anita Wrzeszcz, Barbara Zięba
Pracownia Projektowania Produktu Przemysłowego

Anita Wrzeszcz

Barbara Zięba

Prowadząca

Supervisor

dr hab. Bogumiła Józwicka, prof. ASP

dr hab. Marek Średniawa, prof. at the AFA

Nauczyciel akademicki i projektant. Absolwentka kierunku wzornictwo przemysłowe. Od 1987 r. pracuje na Wydziale Architektury i Wzornictwa ASP w Gdańsku, obecnie w Pracowni Projektowania Produktu Przemysłowego. Od 2013 r. doktor habilitowany w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplina: sztuki projektowe. W latach 2008–2012 prodekan macierzystego wydziału. Organizatorka warsztatów studenckich i kuratorka wystaw wydziałowych. Od 1997 r. członek-założyciel CTT w Gdańsku. Od 2014 r. należy do SPFP. Zajmuje się wzornictwem, opierając się na metodyce rozwiązywania problemu. W różnych zespołach projektowała m.in.: wagony i pojazdy szynowe, meble, zabudowy i elementy wyposażenia wnętrz oraz różnego rodzaju obudowy sprzętu elektroinstalacyjnego. Wiele projektów (w tym nagradzanych na targach branżowych) wykonała w toku wieloletniej współpracy z firmami Platan (Digitex) Sopot, ELTRA i PESA S.A. Bydgoszcz oraz TELKOM-TELMOR Gdańsk. Najczęściej współpracuje z mężem Markiem Józwickim, architektem wnętrz. W pracy dydaktycznej jest zwolenniczką

autonomii studenta – jego własnej twórczej pracy i wyważonego krytycyzmu w wyrażaniu opinii. Zwraca szczególną uwagę na szeroko pojęty warsztat oraz język, którym będą posługiwali się absolwenci.

Academic teacher and designer. Graduate in Industrial Design. Since 1987 working at the Faculty of Architecture and Design at the AFA in Gdańsk, currently in the Studio of Industrial Product Design. Holder of habilitation degree in the field of visual arts in the discipline of design arts granted since 2013. In 2008–2012 vice-dean of her home faculty. Organizer of student workshops and curator of faculty exhibitions. Since 1997 founding member of CTT in Gdańsk. Member of SPFP since 2014. Practices design, grounded in the methodology of problem-solving. She designed, in various teams, i.a.: railway cars and vehicles, furniture and furnishing articles, and different types of casings for electrical installation equipment. Many of her designs (some of them awarded at trade fairs) she created during her longstanding cooperation with the companies Platan (Digitex) Sopot, ELTRA and PESA S.A. Bydgoszcz and TELKOM-TELMOR Gdańsk. She most often works with her husband, interior designer Marek Józwicki. In her teaching work, she is an advocate of student autonomy – his own creative work and measured criticism in expressing his views. She pays special attention to broadly understood technical skills and the language which will be used by the graduates.

fot. P. Rybacki

Spływ kajakowy rzeką Wdą

**Pracownia Projektowania
Sygnału w Przestrzeni Publicznej**
Wydział Grafiki

studenci:

Kamelia Flórez Oviedo
Rafał Fedusio
Piotr Morzuch

dr hab. Adam Kamiński, prof. ASP
mgr Piotr Paluch

Celem naszego uczestnictwa w projekcie było promowanie Miasta Czarna Woda. Po przeprowadzonym rozpoznaniu wywnioskowaliśmy, że niewątpliwym atutem miasteczka jest jego malownicze położenie na szlaku rzeki Wdy. Studenci wypracowali koncepcje promujące bezpieczne, świadome zwiedzanie Borów Tucholskich z perspektywy kajaka, kładąc szczególny nacisk na Czarną Wodę.

Concept of visual identity for the city of Czarna Woda

Studio of Graphic Signal in Public Space
Faculty of Graphic Arts

students:

Kamelia Flórez Oviedo

Rafał Fedusio

Piotr Morzuch

dr hab. Adam Kamiński, prof. at the AFA
mgr Piotr Paluch

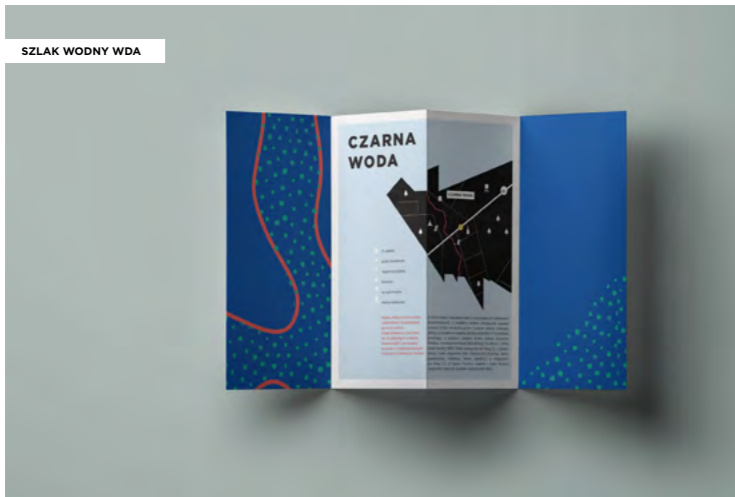
The goal of our participation in the project was to promote the city of Czarna Woda. After conducting the research we inferred that the fact that the city's location on the Wda river's bank is its unquestionable asset. The students created concepts promoting safe and conscious exploration of the Tuchola Forest by kayaking on the Wda river, emphasising the city of Czarna Woda.

Szlak Kajakowy Czarnej Wody

Prowadzący

Supervisors

dr hab. Adam Kamiński, prof. ASP

Projektant – grafik, od ponad piętnastu lat związany zawodowo z Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku. Nauczyciel akademicki w obszarze designu graficznego, projektowania informacji wizualnej i „sygnału graficznego” w przestrzeni publicznej. Obecnie Prorektor ds. kształcenia i spraw studenckich ASP w Gdańsku.

Graphic designer, professionally linked with the Academy of Fine Arts in Gdansk for over 15 years. Academic teacher in the fields of graphic design, visual communication and ‘graphic signal’ in public space. Currently holds the position of Vice-Rector for Education and Student Affairs.

mgr Piotr Paluch

Absolwent Wydziału Grafiki ASP w Gdańsku. Od 2015 pracuje na macierzystej Uczelni. Poza pracą dydaktyczną ze studentami, prowadzi warsztaty z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi. Projektuje.

Graduate of the Faculty of Graphics at the Academy of Fine Arts in Gdansk. Works at his Alma Mater since 2015. Besides the didactic work with students, conducts workshops with kids, youth and grownups. Designer.

Kolory Czarnej Wody

**Pracownia Sztuki
w Przestrzeni Publicznej**

Wydział Malarstwa

studenci:

Elżbieta Golińska

Michalina Niebrzydowska

prof. Robert Florczak

dr Robert Sochacki

Celem projektu jest wypracowanie wspólnie z mieszkańcami nowego kodu estetycznego dla Czarnej Wody wzbudzającego lokalny patriotyzm i poczucie wspólnotowości oraz promującego miasto jako prężnie rozwijający się ośrodek turystyczny i przemysłowy. Pozorne mankamenty, czyli brak zabytków historycznych czy dawnych założeń urbanistycznych, mogą stać się zaletą, bez skrupowania przepisami konserwatorskimi można bowiem wprowadzić tam nowe, unikatowe rozwiązania.

Naszą wstępną propozycją jest, by nowym wzorcem estetycznym stały się przeskalowane i artystycznie przetrawione wzory haftu kociewskiego. Takie nowatorskie nawiązanie do lokalnych tradycji mogłoby uczynić z Czarnej Wody miasto rozpoznawalne w skali kraju, a jeśli projekt byłby konsekwentnie kontynuowany – także w skali świata. Forma obecnie mało atrakcyjna mogłaby stać się magnesem turystycznym i przyczynić się do rozwoju gospodarczego. Istotne jest, by we wstępnej fazie projektu objąć nowym kodem estetycznym kilka istotnych budynków i tym sposobem wywołać szeroki wydzźwięk medialny. Proponujemy, by w tym celu wybrać budynek straży pożarnej, most kolejowy nad Wdą oraz szkołę lub inny budynek miejski. Most jest własnością PKP i niezbędne będzie uzyskanie ich zgody na przeprowadzenie proponowanych działań. Dlatego sugeru-

jemy, aby na jednej ze stron mostu zaprojektować rozwiązanie odwołujące się do historii kolejnictwa. Artystycznie przemalowane mosty są niezwykle rzadko spotykane, a przez to bardzo atrakcyjne medialnie.

W projekcie bardzo ważna jest partnerska współpraca mieszkańców i artystów. Proponujemy, by to na przykład młodzież szkolna wychodziła z pomysłami wzorów, na podstawie których artyści tworzyliby rozwiązania projektowe, a które następnie przedkładane byłyby do zaakceptowania przez Radę Miasta. Na dalszym etapie projektu każdy mieszkaniec mógłby się zwrócić z prośbą o współpracę przy zaprojektowaniu rozwiązania plastycznego czy malarskiego dla jego domu czy innego budynku gospodarczego lub przemysłowego. Im większa skala takiej nowatorskiej estetycznej współpracy władz miasta, mieszkańców, przemysłu i artystów, tym łatwiej o wzmożenie lokalnego patriotyzmu i wywołanie ponadlokalnego rozgłosu medialnego, a co za tym idzie – o rozwój turystyczny i gospodarczy.

Colors of Czarna Woda

**Pracownia Sztuki
w Przestrzeni Publicznej**
Wydział Malarstwa

studenci:

Elżbieta Golińska

Michalina Niebrzydowska

prof. Robert Florczak

dr Robert Sochacki

The aim of the project is to work out, together with the citizens, a new aesthetic code for Czarna Woda, which would inspire local patriotism and a sense of community and promote the city as a dynamically developing centre of tourism and industry. The seeming shortcomings, such as the lack of historical monuments or old urban settlements, can become an advantage – for without being limited by legal regulations regarding antiques conservation we can introduce new unique solutions.

Our first proposition is for the new aesthetic code to consist of enlarged and artistically digested Kociewie embroidery patterns. Thanks to such an innovative reference to the local tradition, Czarna Woda could become a city recognizable on the national level, and if the project is consistently continued – on the global level as well. A form that is currently not very appealing could become a tourist attraction and contribute to economic development.

In the initial stage of the project, it is essential for the new aesthetic code to be visible on several important buildings so as to attract the attention of the media. We suggest to choose for this purpose the fire house, the railway bridge on the Wda, and a school or another public building. The bridge belongs to PKP and it will be necessary to obtain their permission. This

is why we suggest to design a mural referring to the history of railroading on one side of the bridge. Bridges covered in artistic murals are very rare, which makes them an attractive topic for the media.

In the project, the partnership between the citizens and the artists is of utmost importance. We suggest that it should be, for instance, the school children, who propose ideas for the code; on this basis, the artists would create design solutions which would then be presented for acceptance to the City Council. At a later stage of the project, each citizens could ask the artists to cooperate with him in designing an artistic solution for his house or another outbuilding.

The bigger the scale of such an innovative aesthetic cooperation of city authorities, citizens, industry, and artists, the easier it will be to intensify the sense of local patriotism and to attract regional media attention, and, by the same token – to contribute to the development of tourism and the economy.

Elżbieta Golińska

Michalina Niebrzydowska

Prowadzący

Supervisors

prof. Robert Florczak

Absolwent pracowni prof. Zabłockiego na PWSSP (obecnie ASP) w Gdańsku. Profesor sztuki. Malarz, rzeźbiarz, scenograf, reżyser, inscenizator. Twórca spektakli multimedialnych – w tym Transgatunkowego Teatru Sfinks, któremu przewodzi – prezentowanych na międzynarodowych festiwalach teatralnych oraz reprezentujących Polskę i Pomorze na Festiwalu „Polonia Carioca” w Rio de Janeiro (2007) i na Expo w Szanghaju (2010). Od 1990 r. pracuje w gdańskiej ASP, gdzie prowadzi Pracownię Sztuka w Przestrzeni Publicznej. Autor kilkunastu scenografii do sztuk w teatrach w Gdyni, Gdańsku, Warszawie, Lublinie, Kaliszu i Wrocławiu. Za scenografię do spektaklu *Życie jest snem* Calderona de la Barcy otrzymał Nagrodę Teatralną Marszałka Województwa Pomorskiego. Laureat Sopotckiej Muzy (2007) oraz Pomorskiej Nagrody Artystycznej (2012). Pięciokrotnie nagradzany Nagrodą Rektora ASP w Gdańsku. Czterokrotny stypendysta Marszałka Województwa Pomorskiego. Od 1993 r. współpracuje z Fundacją Theatrum Gedanense oraz, od początku jego powstania, z Gdańskim Teatrem Szekspirowskim. Pomysłodawca i założyciel Fundacji Sopotckie Forum Integracji Nauki Kultury i Sztuki „SFINKS”. W latach 1991–2010

prowadził legendarny już Klub SFINKS. W swojej pracy często wykorzystuje komponenty pochodzące z recydingu. Maluje sztandary na starych banerach reklamowych, a rzeźby tworzy z elementów wcześniej złomowanych. Bardzo ważnym polem jego poszukiwań artystycznych są kwestie wiary, tradycji, przemijania i przemiany. W teatrze nurtuje go zacieranie granic między rzeczywistością a iluzją, a także znalezienie wspólnego mianownika dla istoty i tradycji teatru oraz najnowszych osiągnięć współczesnej techniki. Łączy maszyny, ludzi, muzykę i pirotechnikę w jednorodne spektakle plenerowe (Triumf ognia, ciał i maszyn otwierający budowę Gdańskiego Teatru Szekspirowskiego w 2011 r.). Istotne w jego twórczości są liczne mobile, w których wielkie spódnice, suknie i krynoliny stanowią pojazdy dla tancerek i śpiewaczek. Stworzył też serię „mobilnych kapliczek polskich”. Autor monumentalnej rzeźby *Orzeł Polski* zakupionej przez Gdańskie Muzeum Narodowe do Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie. Swoje ostatnie prace, prezentujące koguty i kruki znalezione w sieci i narysowane lub namalowane na starych „sfinksowych” plakatach, nazywa „remiksami”.

Graduate of prof. Zabłocki's studio at PWSSP (currently AFA) in Gdańsk. Professor in the field of art. Painter, sculptor, scenographer, director, stage arranger. Author of multimedia performances – including those of the SFINKS Trans-Genre Theatre, run by him – presented at international theatre festivals and representing Poland and Pomerania at the “Polonia Carioca” Festival in Rio de Janeiro (2007) and at the Expo in Shanghai (2010). Since 1990 working at the AFA in Gdańsk, where he runs the Studio of Art in Public Space. He created scenography for more than twenty plays staged in theatres in Gdynia, Gdańsk, Warsaw, Lublin, Kalisz, and Wrocław. For his scenography for Calderón de la Barca's play *Life is a dream* he received the Theatre Award of the Marshal of the Pomerania Province. Laureate of the “Sopocka Muza” award (2007) and the Pomerania Art Award (2012). Five-time winner of the Award of the Rector of the AFA in Gdańsk. Four-time holder of the scholarship of the Marshal of the Pomerania Province. Since 1993 cooperating with the Theatrum Gedanense Foundation and, since its foundation, with the Gdańsk Shakespeare Theatre. Originator and founder of the Sopot Forum for the Integration of Science, Culture

and Art “SFINKS”. In 1991–2010 run the legendary SFINKS Club. In his work he often uses recycled components. He paints on advertising banners and creates sculptures from previously scrapped elements. A very important area of his artistic investigations are the issues of faith, tradition, transience, and transformation. In theatre, he is preoccupied with the problem of the blurring of boundaries between reality and illusion and with finding a common denominator for the essence and tradition of theatre and the latest technical achievements. He combines machines, people, music, and pyrotechnics into homogenous open-air performances (*Triumph of fire, flesh, and machines* initiating the construction of the Gdańsk Shakespeare Theatre in 2011). An important role in his work is played by the numerous mobiles, in which huge skirts, dresses, and crinolines serve as vehicles for dancers and singers. He also created a series of “mobile Polish shrines”. Author of the monumental sculpture *Polish Eagle* acquired by the National Museum in Gdańsk for the Museum of the National Anthem in Będzin. He calls his most recent works, presenting roosters and ravens found online and drawn or painted on old “SFINKS” posters, “remixes”.

Prowadzący

Supervisors

dr Robert Sochacki

Urodzony w 1971 r. w Gdańsku, gdzie obecnie mieszka i pracuje jako asystent w Pracowni Sztuka w Przestrzeni Publicznej na Wydziale Malarstwa ASP w Gdańsku. Od prawie 25 lat pracuje twórczo w różnych przestrzeniach artystycznych: od scenografii w teatrze poprzez VJ-ing, performance i wielkoformatowe projekcje zewnętrzne po interaktywne instalacje świetlne. Podczas studiów doktoranckich zaczął badać wzajemne relacje pomiędzy światłem, widzem a przestrzenią. W swoich artystycznych poszukiwaniach kładzie nacisk na dialog z odbiorcą sztuki. Wiedzę i doświadczenia przekuwa w warsztaty dydaktyczne prowadzone w różnych ośrodkach akademickich w Polsce, Europie i Afryce oraz w Pracowni 332 na Wydziale Malarstwa gdańskiej ASP. Jako artysta pozostaje w ciągłym ruchu pomiędzy międzynarodowymi festiwalami light art, wystawami indywidualnymi oraz projektami kuratorskimi. W 2018 r. był pomysłodawcą i głównym koordynatorem Międzynarodowej Konferencji z Warsztatami dla Studentów w Przestrzeni Publicznej „Light as a Creative Tool” w Gdańsku.

„Wrażliwa obserwacja codzienności zawsze prowadziła mnie i moją sztukę do przestrzeni publicznej. To tu, na styku miasta, obrazu, artysty i widza, powstaje aktywna przestrzeń interpretacyjna, zarazem otwarta i dopełniająca dzieło”.

Born in 1971 in Gdańsk, where he lives and works as an assistant in the Studio of Art in Public Space at the Faculty of Painting at the AFA in Gdańsk. For the last nearly 25 years working creatively in different artistic areas: from theatre scenography to VJing, performance, and large outdoor projections, to interactive light installations. During doctoral studies he began studying the mutual relations between light, viewer, and space. In his artistic investigations he also pays attention to the dialogue with the viewer. He forges his knowledge and experiences into workshops carried out in various academic centres in Poland, Europe, and Africa, as well as in Studio 332 at the Faculty of Painting at the AFA in Gdańsk. As an artist he is constantly moving between international light art festivals, solo exhibitions, and curatorial projects. In 2018 he was the originator and main coordinator of the International Conference with Student Workshops in the Public Space “Light as a Creative Tool” in Gdańsk.

“A sensitive observation of daily life has always led me and my art towards the public space. Here, where the city, the image, the artist, and the viewer meet, an active space for interpretation emerges, which is at the same time open and complements the work”.

Tonacja Czarnej Wody. Przewartościowanie wybranych przestrzeni

Pracownia Sztuki Włókna
Wydział Malarstwa

prof. Aleksander Widyński

studenci:

Samira Arrami
Katarzyna Jurga

The tonality of Czarna Woda

Revaluation of selected areas

Studio of Fibre Art
Faculty of Painting

prof. Aleksander Widyński

students:

Samira Arrami
Katarzyna Jurga

Katarzyna Jurga

Samira Arrami

Prowadzący

Supervisors

prof. Aleksander Widyński

Prowadzi Pracownię Sztuki Włókna w ramach Katedry Specjalizacji Artystycznych na Wydziale Malarstwa.

Zajmuje się malarstwem, grafiką, tkaniną drukowaną oraz wystawiennictwem.

Runs the Studio of Fibre Art at the Department of Artistic Specializations at the Faculty of Painting.

He practices painting, graphic art, textile printing, and the art of arranging exhibitions.

fot. P. Rybacki

Projekt ogrodzenia-ekranu w Czarnej Wodzie

**Pracownia Projektowania
i Organizacji Przestrzeni**

Wydział Rzeźby i Intermediów

studentki:

Natalia Magalska

Marianna Grabska

prof. Robert Kaja

Wybór formy instalacji wynika z inspiracji lokalizacją Czarnej Wody – miejscowości leżącej wzdłuż szlaku kajakowego na rzece Wda. Zaprojektowany został obiekt mogący posłużyć jednocześnie za element wizualnej identyfikacji okolicy, jak również za formę ogrodzenia (np. tzw. witacz usytuowany wzdłuż rzeki, wolnostojąca rzeźba lub ekran oddzielający). Składa się on z części nawiązujących do uproszczonej formy wiosła, których zróżnicowane ustawienie przywołuje na myśl ruchy wykonywane przez wiosłarza. Tego rodzaju ekran mógłby oddzielać teren zakładu przemysłu drzewnego STEICO od reszty miasta. Prosta i czytelna forma obiektu to ukłon w stronę dzieci, których szkoła znajduje się w sąsiedztwie fabryki. Materiał, z którego proponujemy go wykonać – sklejka – jest jednym z materiałów produkowanych w fabryce STEICO. Zastosowana w koncepcji gama barw stanowi kontynuację wizualnej identyfikacji miasta projektu Rafała Fedusio.

Design of a fence-barrier in Czarna Woda

Studio of Space Design and Organization
Faculty of Sculpture and Intermedia

prof. Robert Kaja

students:

Natalia Magalska

Marianna Grabska

The choice of the form of the installation was inspired by the location of Czarna Woda – a town that lies along the kayaking trail on the river Wda. We designed an object which can serve both as an element of the visual identity of the area and as a fence (e.g. a welcome sign by the river, a free-standing sculpture, or a barrier separating two areas). It consists of parts reminiscent of a simplified shape of a paddle, whose diversified arrangement brings to mind the moves made by a rower. Such a barrier could separate the wood processing plant of the STEICO company from the rest of the city. The simple and legible form of the object is a gesture towards the kids, who go to a school near the factory. We propose that it should be made from plywood, which is one of the materials manufactured in the STEICO plant. The design uses the same colour scheme as Rafał Fedusio's design of the city's visual identity.

Prowadzący

Supervisors

prof. Robert Kaja

Robert Kaja (ur. 1965 w Bydgoszczy) jest rzeźbiarzem, absolwentem pracowni prof. F. Duszeńki na Wydziale Rzeźby PWSSP w Gdańsku (1993). Pracuje jako profesor ASP na Wydziale Rzeźby i Intermediów ASP w Gdańsku. Prowadzi pracownię Projektowania i Organizacji Przestrzeni, pracownia realizuje program zajęć opartych o zagadnienia styku rzeźby z otoczeniem - przestrzenią publiczną, architekturą.

Sculptor, graduate of prof. Franciszek Duszeńko's studio at the Faculty of Sculpture at the PWSSP (currently the AFA) in Gdańsk. Professor at the Faculty of Sculpture and Intermedia at the AFA in Gdańsk. Runs the Studio of Space Design and Organization which carries out a programme based on the issues of the points of contact between sculpture and our surroundings – public space, architecture.

fot. P. Rybacki

Kręgi Czarnej Wody

Animacja Kultury

Międzywydziałowy Instytut Nauk o Sztuce

studenci:

Karolina Bałdyga

Karolina Kordowska

Jakub Wilczek

Martyna Węgrzynowska

Renata Socha

Ewa Platt

dr hab. Bogna Łakomska

Działania animacyjne „Kręgi Czarnej Wody” przeprowadzone przez studentów drugiego roku Animacji Kultury na Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku stanowiły część projektu Slow City, którego inicjatorką i pomysłodawczynią była profesor Iwona Dzierżko-Bukal. Celem naszych działań było polepszenie jakości życia kulturowego w mieście Czarna Woda poprzez zachęcenie mieszkańców do podejmowania działań kulturowych, zacieśniania więzi z osobami w różnym wieku i okazywania sobie wzajemnego wsparcia, a także pokazanie im ciekawych sposobów twórczego spędzania czasu.

Wraz z opiekunką dr hab. Bogną Łakomską przeprowadziliśmy na terenie Czarnej Wody trzy spotkania warsztatowe, których zwieńczeniem był wystawiony wspólnie spektakl teatralny. Wzięła w nich udział młodzież w różnym wieku z Czarnej Wody i okolic wraz z księdzem z miejscowej parafii. Była to grupa o niezwyklej energii, otwarta i chętna do wspólnej zabawy.

Pierwsze warsztaty odbyły się w „Kulturalni” – miejscowej świetlicy – a ich podstawą była stworzona przez nas gra fabularna, w której gracze wcielają się w wymyślone przez siebie postacie i wspólnie przeżywają przygody w wymagowanym świecie. Posługując się przygotowanymi wcześniej kostkami do gry opatrzonymi obrazkami i słowami, wraz

z grupą stworzyliśmy historię rodem z najlepszych filmów, która stanowiła kanwę kolejnych spotkań.

Podczas drugich warsztatów, mających formę zajęć kreatywno-plastycznych, uczestnicy wykonali kostiumy oraz rekwizyty dla stworzonych przez siebie na pierwszym spotkaniu postaci. Przydzielono im także role w spektaklu, do którego wspólnie z nami stworzyli scenariusz.

Na trzecich, kreatywno-ruchowych zajęciach w Czarnej Wodzie wymyśliliśmy choreografię i przeprowadziliśmy próbę spektaklu, który odbył się na wernisażu wystawy wieńczącej współpracę wszystkich grup biorących udział w projekcie Slow City.

Młodzież wspólnie z księdzem-drużynowym wykazała się śmiałością oraz wspaniałą grą aktorską. Warsztaty twórcze były dla nich okazją do wspaniałej zabawy, dzięki której mogli poznać się bliżej. Jako przyszli animatorzy kultury, rozmawialiśmy z nimi o współpracy i urzeczywistnianiu własnych wizji, staraliśmy się zapewnić im jak najwięcej swobody działania, a przede wszystkim pragnęliśmy pokazać im radość, jaką daje odwaga do podejmowania wspólnych działań twórczych.

The Circles of Czarna Woda

Cultural Management

Inter-Faculty Institute of Art Studies

studentki:

Karolina Bałdyga

Karolina Kordowska

Jakub Wilczek

Martyna Węgrzynowska

Renata Socha

Ewa Platt

dr hab. Bogna Łakomska

The cultural project “The circles of Czarna Woda” carried out by second-year Cultural Management students at the Academy of Fine Arts in Gdańsk was part of the Slow City project conceived and initiated by Professor Iwona Dzierżko-Bukal. Our aim was to improve the quality of the cultural life in Czarna Woda by encouraging the citizens to undertake cultural activities, strengthen ties with people of different ages, and provide mutual support, as well as by showing them interesting ways to spend time creatively.

Together with our supervisor dr hab. Bogna Łakomska, we organized in Czarna Woda three workshop meetings which culminated in a joint theatrical performance. Youth of different ages from Czarna Woda and its environs along with the priest from the local parish participated in the workshops. It was a group characterized by remarkable energy, open and willing to have fun together.

The first workshop were organized in “Kulturalnia” – local day room – and based on a role-playing game we had invented, in which the players assume the roles of characters they created and together have adventures in an imaginary world. Using dice with images and words, which we had prepared earlier, together with the group we created a story straight out of the best films, which served as the foundation for our subsequent meetings.

During the second, creative-artistic workshop, the participants made costumes and props for the characters they had created at the first meeting. They were also assigned roles in the play which we had written together.

During the third, creative-movement workshop in Czarna Woda, we came up with choreography and rehearsed the play which we performed at the opening of the exhibition which was the culmination of the cooperation of all the groups taking part in the Slow City project.

The youth together with the priest-captain exhibited bravery and excellent acting skills. The creative workshops was a chance for them to have a great time and get to know each other better. As future cultural managers, we talked with them about cooperation and realizing their own visions, tried to give them as much leeway as possible, and most of all we wished to show them the joy that comes with the courage to undertake creative activities together.

fot. T. Kwiatkowski

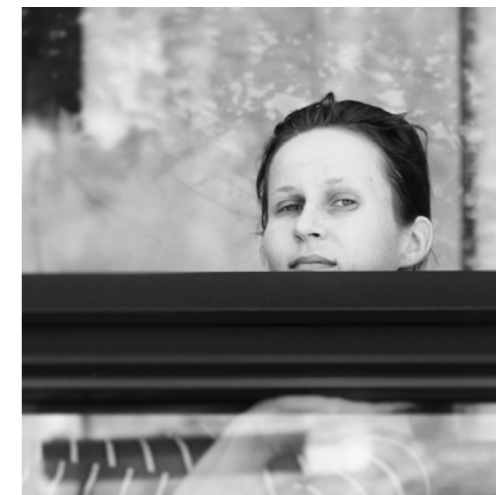
Prowadzący

Supervisors

dr hab. Bogna Łakomska

Kierownik Zakładu Nauk Humanistycznych w Międzywydziałowym Instytucie Nauk o Sztuce ASP w Gdańsku. Prowadzi wykłady z historii sztuki i kultury, analizy dzieła sztuki i historii grafiki oraz zajęcia seminaryjne. Od lat zajmuje się sztuką Dalekiego Wschodu. Opiekuje się zbiorami azjatyckimi w Państwowym Muzeum Etnograficznym w Warszawie i prowadzi działalność w ramach Polskiego Instytutu Studiów nad Sztuką Świata.

Head of the Department of Humanities at the Inter-Faculty Institute of Art Studies at the AFA in Gdańsk. She gives lectures on the history of art and culture, art analysis and history of graphic art as well as seminars. For years she has been studying the art of the Far East. She looks after the Asian collection in the National Ethnographic Museum in Warsaw and is an active member of the Polish Institute of World Art Studies.

fot. P. Rybacki

fot. P. Rybacki

fot. P. Rybacki

fot. P. Rybacki

Recenzja

Wydział Form Przemysłowych
Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie
Politechnika Krakowska

dr hab. Ewa Pawluczuk, prof. ASP

Mam przed sobą pierwszy numer Katalogu Artystyczno-Badawczego 4T (*talent, tolerance, technology, time*) wydanego przez Akademię Sztuk Pięknych w Gdańsku.

Jest on poświęcony pierwszemu z interdyscyplinarnych projektów, których cel stanowi wywieranie pozytywnego wpływu na kształt i jakość otoczenia, szczególnie terenów położonych w okolicach Gdańska – co jest zrozumiałe ze względu na usytuowanie uczelni będącej miejscem pracy inicjatorów projektu. Głównym założeniem były działania multidyscyplinarne, angażujące różnych specjalistów – od artystów po urbanistów.

Nad projektem pracował zespół, w skład którego weszły jednostki ze wszystkich wydziałów ASP: Animacja Kultury, Pracownia Architektury Pasywnej, Pracownia Projektowania Ergonomicznego, Pracownia Projektowania i Organizacji Przestrzeni, Pracownia Projektowania Produktu Przemysłowego, Pracownia Sztuki w Przestrzeni Publicznej i Pracownia Sztuki Włókna oraz Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej WETI PG

Priorytetem stało się wypracowanie przede wszystkim nieskrępowanych koncepcji artystycznych, które następnie zostały poddane wszechstronnym analizom (technicznym,

ekonomicznym, środowiskowym itp.), urealniającym ich realizację w wybranym miejscu – mieście Czarna Woda. Organizatorzy zainspirowali się metodami wykorzystywanymi w sektorze kreatywnym, dokładając ze swojej strony do zasad 3T (*talent, tolerance, technology*) swoje 4T – *time* – czas. Jest to na tyle istotne, że działania studentów nie były tak sztywno ograniczone czasem, jak to dzieje się w biurach projektowych. Mogli oni pozwolić sobie na dokładne przestudiowanie charakterystyki miejscowości Czarna Woda związanej z jej historią, istniejącymi uwarunkowaniami przyrodniczym, gospodarczymi oraz przewidywanymi kierunkami rozwoju. Wszystko to było możliwe na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku, Politechniką Gdańską i Gminą Czarna Woda. Projekt „Kolory Czarnej Wody 2018” był eksperymentem artystycznym i próbą nawiązania dialogu między mieszkańcami, władzą, artystami i animatorami kultury.

Przedstawiono koncepcje rozwoju miasta w duchu tzw. *slow city*, czyli budowania harmonii między potrzebami mieszkańców i środowiskiem naturalnym.

Katalog zawiera 5 artykułów poprzedzonych „Przedmową” Pani dr hab. Iwony Dzierżko-Bukał, prof. ASP, architekt IARP, postaci wiodącej całego przedsięwzięcia.

Dowiadujemy się z niej wszystkiego na temat narodzin projektu „Kolory Czarnej Wody”, jego założeń i inspiracji. Drugą z kolei wypowiedzią jest tekst Pana Arkadiusza Glinieckiego, burmistrza Czarnej Wody pt. „Czarna Woda”. Znajdziemy tam dokładne informacje o przebiegu współpracy ASP w Gdańsku z władzami i mieszkańcami Czarnej Wody ale również historię tej miejscowości, mającą swój początek w 1825 roku. Rys historyczny uwzględnia również rozwój przemysłu, przemiany urbanistyczne, zmiany społeczne itp. Głowa Miasta bardzo pozytywnie ocenia działania ASP i Politechniki, mając nadzieję, że pomogą one w wypracowaniu właściwego planu rozwoju miejscowości, zwiększając jej szanse na stanie się atrakcyjnym terenem wypoczynku dla turystów i dobrym miejscem do życia dla stałych mieszkańców. Trzeci z kolei artykuł pt. „Czarna Woda. Przestrzenny potencjał dla rozwoju turystyki i osadnictwa” jest autorstwa Pani dr inż. arch. Anny Gołędzinowskiej z Politechniki Gdańskiej. Dokonała w nim bardzo wnikliwej analizy specyfiki struktury przestrzennej miasta. Zwróciła uwagę na wyróżniki krajobrazowe, oceniła istniejącą do tej pory infrastrukturę turystyki i rekreacji. Wykazała również jak ważną rolę odgrywa w rozwoju miasta komunikacja ponadlokalna. Wszystkie spostrzeżenia Pani dr inż. arch. Anny Gołędzinowskiej kończą się podsumowaniem i rekomendacjami adresowanymi do władz administracyjnych, wskazującymi na działania, jakie

powinny podjąć, cyt.: „aby w polityce przestrzennej miasta uwzględnić perspektywę rozwoju usług obsługi ruchu turystycznego, w szczególności turystyki kajakowej i rowerowej”. Informacje zawarte w treści artykułu mogą być niezwykle pomocne również dla uczestników projektu (studentów i pedagogów) w wyborze zagadnień, nad którymi warto pracować. Bardzo interesującym, czwartym z kolei tekstem pt. Wsparcie rzeczywistości wirtualnej dla projektów realizowanych w ASP w Gdańsku” jest wypowiedź dr inż. Jacka Lebie-dzia z Politechniki Gdańskiej. Laboratorium „Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej” (LZWP), którym kieruje, jest cyt.: „unikatowym w skali kraju miejscem, gdzie w grupie kilku osób można wspólnie eksplorować świat iluzji 1. Na takie doświadczenie pozwalają znajdujące się tam jaskinie rzeczywistości wirtualnej (ang. Cave Automatic Virtual Environment, CAVE) umożliwiające uczestnikom eksperymentu wniknięcie w środowisko, zarówno kreowane komputerowo, jak i stanowiące cyfrową kopię realnego obszaru Podstawowym urządzeniem LZWP jest sześcienna jaskinia rzeczywistości wirtualnej BigCAVE.”

Możliwość weryfikacji koncepcji dotyczących Czarnej Wody za pomocą tej aparatury jest niezwykle cenna i niewątpliwie pomoże wyciągnąć ważne wnioski do weryfikacji projektów. Autorką ostatniego artykułu pt. „Kolory Czarnej Wody. In-

terdyscyplinarny projekt studyjny w ramach idei Slow City” jest Pani dr hab. Bogumiła Jóźwicka, prof. ASP w Gdańsku. Zawiera on dokładny opis i charakterystykę miasta ze szczególnym uwzględnieniem instytucji kulturotwórczych, cyklicznych imprez, atrakcji architektonicznych i przyrodniczych. Zwraca uwagę na czynniki tworzące „ducha” miejsca Czarnej Wody. Podkreśla znaczenie walorów przyrodniczych, a w szczególności tych, związanych z rzeką Wdą i towarzyszącymi jej obiektami. Znajdziemy w tekście również ogólny opis wszystkich projektów uwzględniający nazwiska studentów, pedagogów i nazwy jednostek, w których powstały. Ostatnia część Katalogu poświęcona jest szczegółowemu opisowi i dokumentacji projektów.

Podzielono je na następujące grupy:

1. *Slow City*. Projekt studialny kształtowania przestrzeni publicznych w Czarnej Wodzie
2. *Czarna Woda* (projekty stoisk handlowych, siedzisk miejskich, strefy aktywnego wypoczynku w sosnowym borze)
3. *Szlak światła i wody* (projekt oświetlenia związanego ze szlakami wodnymi)

4. Koncepcja identyfikacji wizualnej miasta Czarna Woda
5. *Kolory Czarnej Wody* (opracowanie nowego kodu estetycznego miasta)
6. *Tonacja Czarnej Wody*. Przewartościowanie wybranych przestrzeni (projekt wprowadzenia kodu kolorystycznego na elementach architektury miasta)
7. Projekt ogrodzenia-ekranu w Czarnej Wodzie
8. *Kręgi Czarnej Wody* (trzy spotkania warsztatowe, których zwieńczeniem był wystawiony wspólnie spektakl teatralny)

Znajdziemy również w tej części nazwiska wszystkich uczestników projektu i informacje na temat prowadzących pedagogów.

Pragnę zwrócić uwagę czytelników na subiektywnie wybrane przeze mnie projekty:

1. *Strefa przejścia*. Autor: Daria Przysiężna. Interesujący, zbudowany z naturalnego drewna pasaż o wielofunkcyjnym przeznaczeniu.

2. *Aktywny wypoczynek w sosnowym borze*. Autor: Barbara Jankowska. Zestaw konstrukcji harmonijnie związanych z lasem, pozwalający zaspokoić w sposób interesujący potrzebę aktywności ruchowej dzieci i dorosłych.

3. *Szlak światła i wody*. Autorki: Barbara Zięba Anita Wrzeszcz. Oświetlenie tworzące niepowtarzalny, zmiennej nastroj miejsca, ale nie pozbawione również aspektów użytkowych. Projekt uzyskał także wyróżnienie w VI edycji konkursu dla młodych architektów i projektantów „Rytm ŚWIATŁA – Nowe życie w starej ramie”.

4. *Koncepcja identyfikacji wizualnej miasta Czarna Woda*. Autor: Piotr Morzuch. Oryginalne i interesujące rozwiązanie graficzne.

5. *Koncepcja identyfikacji wizualnej miasta Czarna Woda*. Autor: Rafał Fedusio. Bardzo atrakcyjna, mocna w wyrazie, a jednocześnie wykorzystująca niezwykle skromne środki graficzne propozycja. Mam nadzieję, że zostanie wdrożona przez władze miasta.

W ocenie wydawnictwa należy podkreślić wysoką jakość materiały ilustracyjnego, dostarczającego informacji zarówno o miejscowości jak i dokumentującego dokonania studentów. Oglądając zdjęcia zaczynamy zazdrościć uczestnikom, że mogli wziąć udział w tak interesującym projekcie.

Pod względem formalnym również nie można Katalogowi nic poważnego zarzucić, niekiedy brakowało mi podpisów pod zdjęciami. Nazwisko autora powinno być jednak uzupełnione nazwą prezentowanego obiektu, czasem jest to dla odbiorcy ważna informacja.

Konkluzja

Polecam lekturę Katalogu Artystyczno-Badawczego 4T. Mam nadzieję, że nie będzie to pierwszy i ostatni numer. Życzę Pani Iwonie i pozostałym pracownikom ASP w Gdańsku następnych miejscowości, które zechciałyby poprawić swój wizerunek, dając pretekst do kolejnych projektów.

dr hab. Ewa Pawluczuk, prof. ASP w Krakowie

Recenzja

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
Wydział Architektury Wnętrz
ul. Myśliwiecka 8, 00-459 Warszawa

dr hab. arch. wnętrz, mgr inż. arch. Joanna Walendzik-Stefańska, prof. ASP

Publikacja Kolory Czarnej Wody to pierwsza pozycja z serii wydawniczej, pozycja rozpoczynająca cykl prezentacji działań artystyczno-projektowych wyższej uczelni artystycznej dla konkretnego miejsca i konkretnej społeczności użytkowników. Przygotowana część I dokumentuje współpracę Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku z miastem i gminą Czarna Woda. Miasto Czarna Woda to miasto młode (prawa miejskie uzyskało dopiero w 1993 roku), zlokalizowane ok. 80 km od Gdańska na Kociewiu w obszarze chronionym Borów Tucholskich; ośrodek turystyczny i przemysłowy.

Jak pisze w publikacji burmistrz miasta p. Arkadiusz Gliniecki „miasto lasem i drewnem stoi” i właśnie od kontaktów w sprawie nowoczesnych domów w drewnianej konstrukcji szkieletowej zaczęła się współpraca władz miasta z ASP.

Dzięki profesorowi uczelni, dr hab. Iwonie Dzierżko-Bukal współpraca zaowocowała kompleksowym projektem nazwanym „przewrotnie” Kolory Czarnej Wody, gdzie sam tytuł sugeruje wielowątkowe i wielobarwne efekty artystyczne.

W projekcie uczestniczyły Pracownie ze wszystkich wydziałów gdańskiej ASP:

- Animacja Kultury
- Pracownia Architektury Pasywnej
- Pracownia Projektowania Ergonomicznego
- Pracownia Projektowania i Organizacji Przestrzeni
- Pracownia Projektowania Sygnału w przestrzeni publicznej
- Pracownia Projektowania Produktu Przemysłowego
- Pracownia Sztuki w Przestrzeni Publicznej
- Pracownia Włókna

oraz Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzenne.

Powstał szeroki wachlarz propozycji dla obszaru miasta i jego okolic, od opracowanych zespołowo przekształceń przestrzeni publicznych w skali urbanistycznej, do szczegółowych projektów architektonicznych i wzorniczych (Ogrodzenie, Plac zabaw, Łąka miejska, meble miejskie i stoiska handlowe).

Powstały też projekty graficzne – elementy informacji wizualnej dla miasta i regionu oraz próba wprowadzenia nowego kodu estetycznego miejscowości. Eksperymenty artystyczne z barwą w przestrzeni publicznej i krajobrazie zaowocowały projektami murali i próbami dematerializacji dominują-

cych w krajobrazie elementów infrastruktury przemysłowej i komunikacyjnej.

Działania artystyczno-projektowe uzupełniła wystawa oraz działania społeczne – warsztaty i przedstawienie teatralne z udziałem studentów i mieszkańców miasta.

Profesorowie i pracownicy naukowo-dydaktyczni uczelni doskonale poprowadzili dialog pomiędzy studentami – twórcami, a władzami i mieszkańcami. Współpraca przyniosła imponujące efekty, projekty na dobrym poziomie artystycznym, podnoszące jakość życia i estetykę otoczenia, formujące nową wizję miejscowości i regionu, jako interesującego ośrodka turystycznego.

Przedmowa do katalogu redaktora naukowego i kierownika projektu dr hab. Iwony Dzierżko-Bukal, prof. ASP oraz motto publikacji (cytat Artura. C. Danto o poszerzaniu świadomości, jako jednym z najważniejszych zadań sztuki) doskonale określa idee projektu Kolory Czarnej Góry. Bez kształtowania świadomości mieszkańców i ich wrażliwości estetycznej nie będzie potrzeby zmiany, jakości życia z i walorów estetycznych otoczenia. Bezpośrednia i świadoma współpraca twórcy z użytkownikiem przy tworzeniu nowej rzeczywistości, w której żyjemy (najbliższego otoczenia człowieka) to

najlepsza droga do wyważonego rozwoju cywilizacyjnego.

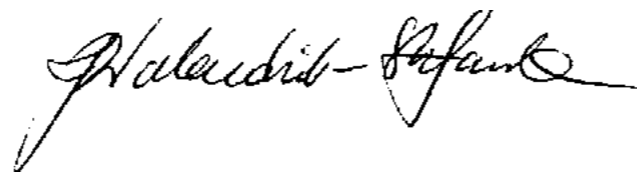
Profesor Iwona Dzierżko-Bukal zwraca uwagę na szczególną rolę uczelni artystycznej w tym procesie oraz na wartość eksperymentu artystycznego. Do cech charakteryzujących tzw. sektor kreatywny (twórcy, naukowcy, badacze i wynalazcy) znanego, jako 3 x t (talent, tolerancy, technology) dodaje czynnik czasu (time). Pojawia się też pojęcie "Slow city", jako budowanie ładu przestrzennego w harmonii z naturalnym środowiskiem.

Wypowiedź p. Anny Gołędzinowskiej – Przestrzenny potencjał do rozwoju turystyki i osadnictwa szczegółowo przedstawia miasto, jego strukturę, komunikację, typy zabudowy, dominanty przestrzenne, jego walory i wady. Obraz miasta uzupełnia tekst profesor Bogumiły Józwickiej ukazujący szczegółowo etapy studenckich działań wiążące się z nimi problemy.

Szczególnie interesujący jest tekst Wsparcie rzeczywistości wirtualnej dla projektów realizowanych w ASP w Gdańsku, autorstwa Jacka Liebedzia będący prezentacją działań Laboratorium Zanurzonej Wizualizacji Przestrzennej. Zastosowanie unikatowych w skali kraju działań w Cave Automatic Virtual Environment na pograniczu rzeczywistości realnej

i wirtualnej dało możliwość przetestowania idei studentów i ich pomysłów przestrzennych powstałych dzięki twórczej wyobraźni. Wypowiedzi teoretyczne kończy w publikacji część dokumentacja fotograficzna z prezentacji projektów (Przeglądy i wystawa). Projekty studenckie zajmujące dalszą część publikacji zaprezentowano czytelnie i syntetycznie. Poszczególne projekty uzupełniają się wzajemnie i tworzą interesująca całość. Publikacja bardzo dobrze dokumentuje idee, przebieg i realizację projektu. Format publikacji (układ poziomy) i starannie dobrane artystyczne fotografie okolicy sprawiają, że jest to pozycja zapamiętywana. Dwujęzyczna forma prezentacji poszerza grono odbiorców. Zawartość merytoryczna publikacji jest wartościowa i warta rozpoproszenia, szczególnie w niewielkich społecznościach lokalnych. Może stanowić wzór realizacji kreatywnego dialogu pomiędzy twórcami, a społeczeństwem małych ośrodków miejskich.

Z poważaniem,

dr hab. Joanna Walendzik-Stefańska, prof. ASP w Warszawie

fot. P. Rybacki

Wydawca:

Wydział Architektury i Wzornictwa;
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Targ Węglowy 6,
80-836 Gdańsk; tel. 58 301 28 01;
www.asp.gda.pl , www.aiw.asp.gda.pl

Kierownik projektu i redaktor naukowy:

dr hab. Iwona Dzierżko-Bukal

Recenzenci wydawniczy:

dr hab. Joanna Walendzik-Stefańska,
Wydział Architektury Wnętrz,
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

dr hab. Ewa Pawluczuk,
Wydział Form Przemysłowych,
Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie

Redakcja i tłumaczenia tekstów:

Katarzyna Jopek

Projekt graficzny i skład:

Stefan Stefaniszyn

Druk i oprawa:**Indeks fotografii:**

Wszystkie użyte w publikacji zdjęcia pochodzą z archiwum ASP, serwisów prasowych bądź są własnością autorów reprodukowanych projektów.

Autor zdjęć na stronach: 8, 12, 15, 18, 19, 39, 94, 106, 114, 130, 144, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159, 171 – Paweł Rybacki

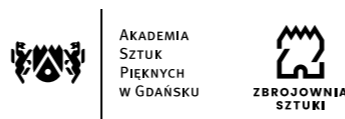
Autor zdjęć na stronach: 45 – Paweł Tarnowski

Autor zdjęć na stronach: 49, 55, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 149 – Tomasz Kwiatkowski

ISBN: 978-83-66271-02-9

Wydanie pierwsze

Gdańsk 2019

Książkę opracowano dzięki dotacji podmiotowej na finansowanie podstawowej działalności statutowej przyznanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach realizacji programu badawczego „Slow City. Projekt studialny kształtowania przestrzeni publicznych w Czarnej Wodzie”.